

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Ivan Ládr

Nabytí od nevlastníka v historických souvislostech

Diplomová práce

Olomouc 2013

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Nabytí od nevlastníka v historických souvislostech“ vypracoval samostatně a citoval jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 26. 3. 2013

Ivan Ládr

Velice děkuji JUDr. Mgr. Ondřeji Horákovi, PhD. za čas strávený nad touto prací, za povzbuzení, za připomínky, rady a konzultace, které mi při jejím zpracování poskytl, a za jeho obětavý přístup a trpělivost, jež mi při psaní byly velkou pomocí.

Obsah

Přehled použitých zkratk	5
Úvod	6
1 Vývoj úpravy nabytí vlastnického práva od nevlastníka	8
1.1 Římské (justiniánské) právo	8
1.2 Od Codexu Theresianus po ABGB	11
1.2.1 Codex Theresianus z roku 1766	11
1.2.2 Hortenova a Martiniho osnova z let 1774–1796	13
1.3 ABGB z roku 1811	14
1.4 Meziválečné návrhy z let 1920–1937	16
1.5 Občanský zákoník z roku 1950	18
1.6 Občanský zákoník z roku 1964	19
1.7 Vznik občanského zákoníku z roku 2012	21
1.7.1 Návrh OZ 2012 ze 17. 5. 2005	21
1.7.2 Návrhy OZ 2012 z let 2007–2011	22
1.7.3 Shrnutí geneze nabývání vlastnického práva od nevlastníka v OZ 2012	24
1.7.4 Občanský zákoník z roku 2012	25
1.8 Inspirační zdroje nabývání vlastnického práva od nevlastníka	27
2 Vybrané otázky nabývání vlastnického práva od nevlastníka	31
2.1 Vlastnosti nabývané věci	31
2.2 Dobrá víra nabyvatele věci	32
2.2.1 K jakému okamžiku se dobrá víra posuzuje	32
2.2.2 Kvalita dobré víry a okolnosti dokládající dobrou víru	34
2.2.3 K jakým otázkám má být dobrá víra směřována	37
2.3 Právní skutečnost, kterou dochází k nabytí od nevlastníka	37
2.3.1 Převod vadný z důvodu absence vlastnického práva převodce	37
2.3.2 Platný titul v podobě převodní smlouvy	38
2.3.3 Další právní skutečnosti nezbytné k nabytí od nevlastníka	39
2.3.4 Nabytí ve veřejné dražbě	39
2.3.5 Nabytí od osoby, jíž vlastník věc svěřil	41
2.4 Požadavek úplatnosti	45
2.5 Domněnka dobré víry a důkazní břemeno při nabývání od nevlastníka	47
2.6 Originární nebo derivativní nabytí	48
2.7 Nabytí od nevlastníka nebo od neoprávněného?	49
2.8 Práva zatěžující věc	52
2.9 Od ztráty vindikace k přechodu vlastnického práva	53
2.10 Jedinečné věci a věci zvláštní obliby	53
3 Zhodnocení úpravy nabývání od nevlastníka v OZ 2012	55
Závěr	58
Seznam literatury	59
Monografie	59
Články ve sbornících a časopisech	60
Internetové stránky a elektronické zdroje	61
Judikatura	62
Shrnutí - Abstract	64
Klíčová slova – Key words	65
Přílohy	66
Příloha č. 1 - Codex Theresianus z roku 1766	66

Příloha č. 2 – Hortenova osnova z roku 1774	70
Příloha č. 3 – Martiniho osnova z roku 1796	73
Příloha č. 4 - Návrh OZ 2012 ze 17. 5. 2005.....	75
Příloha č. 5 - Návrh OZ 2012 ze 19. 5. 2007.....	78
Příloha č. 6 - Návrh OZ 2012 z ledna 2009 a prosince 2010	80
Příloha č. 7 - Návrh OZ 2012 z dubna 2011.....	81

Přehled použitých zkratk

ABGB	Obecný zákoník občanský (Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch) z roku 1811
BGB	Německý občanský zákoník (Bürgerliches Gesetzbuch) z roku 1896
CT 1766	Codex Theresianus z roku 1766
CT 1796	Martiniho osnova z roku 1796
ObchZ	Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
OSŘ	Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
OZ 1937	Návrh občanského zákoníku z roku 1937
OZ 1950	Zákon č. 141/1950 Sb., občanský zákoník
OZ 1964	Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník
OZ 2012	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
Sp.zn.	Spisová značka

Úvod

Dne 3. února 2012 byl po 12 letech rekodifikačních prací schválen nový občanský zákoník, který do našeho právního řádu vrací řadu osvědčených soukromoprávních institutů. V plném rozsahu se tak znovu v našem občanském právu objevuje nabývání vlastnického práva od nevlastníka. Jde o jeden z institutů řešících konflikt mezi ochranou vlastnického práva původního vlastníka a ochranou nabyvatele v dobré víře, jenž se účastnil právního jednání, které trpělo určitou vadou. Otázku koho v podobných situacích upřednostnit si kladli již staří Římané před více než dvěma tisíci lety. Museli se s ní vypořádat i tvůrci všech občanských zákoníků, jež na českém území platily. Počátky kodifikačních prací na prvním z nich, obecném zákoníku občanském z roku 1811, se váží k vládě Marie Terezie.

Historické zdroje tvoří tradičně součást právněpolitického odůvodnění konkrétní právní úpravy. Není tomu jinak ani v novém občanském zákoníku.¹ Význam zkoumání historického vývoje právních institutů ale dle mého názoru spočívá především v pochopení jejich podstaty. Ve vazbě na společenské souvislosti konkrétní právní úpravy (materiální prameny práva) umožňuje i kritické vyhodnocení její účelnosti a funkčnosti.

Problematika nabývání vlastnického práva od nevlastníka je poměrně široká. Existují zvláštní pravidla pro právní nakládání s individuálně určenými movitými věcmi, movitými věcmi určenými dle druhu, nemovitými věcmi, věcmi zapsanými ve veřejných seznamech a věcmi ve veřejných seznamech nezapsanými.

Následující řádky se soustřeďují výhradně na nabývání vlastnického práva k věcem nezapsaným ve veřejných seznamech. Z nich pak se práce zejména zabývá movitými individuálně určenými věcmi. Z hlediska historického a platného práva by se problematika dala vymezit § 367 ABGB a § 1109 a následujících OZ 2012. V některých případech se ale řeší i další problémy, např. problematika věcí určených dle druhu (§ 371 ABGB, § 1041 odst. 2 OZ 2012).

Téma nabývání vlastnického práva od nevlastníka dosud nebylo v současné české právní literatuře komplexně zpracováno. Pražská učebnice občanského práva se tématu dotýká pouze několika dílčími zmínkami². V průběhu kodifikačních prací na novém občanském zákoníku zejména jeho autoři vydali několik odborných článků, které se problematikou nabývání vlastnického práva od nevlastníka zabývají. Asi nejpodrobnější rozbor ve svých člancích podal Tégl.

¹ ELIÁŠ, Karel. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. Ostrava: Sagit, 2012, s. 478 a rovněž ELIÁŠ, Karel. *Mobilia non habent sequelam* (O nabytí vlastnického práva od neoprávněného). *Obchodněprávní revue*, 2009, roč. 1, č. 3, s. 61.

² Např. ŠVESTKA, Jiří, DVORÁK, Jan. *Občanské právo hmotné*. 2. díl. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2009, s. 30.

Protože OZ 2012 v otázce nabývání vlastnického práva od nevlastníka zřetelně navazuje na ABGB, významným zdrojem poznatků o dané problematice je česká právní literatura první poloviny 20. století. V této práci se vychází zejména z prací Randy, Roučka a Sedláčka.

Následující řádky si kladou za cíl přinést hlubší pohled na historické zdroje právní úpravy zabývající se nabýváním vlastnického práva od nevlastníka, analýzu vybraných teoretických problémů, jež s touto úpravou souvisí, a zamyšlení se nad vhodností řešení využitého v novém občanském zákoníku v kontextu ekonomického života české společnosti 21. století.

V rámci historického přehledu se podává pohled na problematiku nabývání vlastnického práva od nevlastníka v justiniánském římském právu a poté v jednotlivých občanských zákonících účinných na českém území včetně souvisejících přípravných dokumentů. Poměrně nový je důraz, který se klade na Codex Theresianus z roku 1766.

Teoretická část se věnuje vybraným problémům souvisejícím s nabýváním vlastnického práva od nevlastníka a obsahuje i zhodnocení řešení zvoleného v OZ 2012. V historické části práce se využívá komparace a analýza jednotlivých právních úprav, analýza a syntéza jsou využity v teoretické části práce.

1 Vývoj úpravy nabytí vlastnického práva od nevlastníka

1.1 Římské (justiniánské) právo

Nabývání vlastnického práva od nevlastníka představuje jeden z právních institutů podporujících hladký průběh obchodního styku a zajišťujících srozumitelnost právních poměrů, na něž se v průběhu času snáší mlha nedokonalosti právních jednání, nepředvídaných právních událostí i postupného zániku důkazních prostředků. Všem prospívá, jsou-li právní poměry převážně jasné, předvídatelné, stabilní a neexistují-li dlouhodobé rozdíly mezi stavem faktickým a právním. Již římské právo vyvinulo několik právních nástrojů řešících střety ochrany dobré víry a vlastnictví při právním nakládání s věcmi, jež k vyjasnění právních poměrů vedly.

V římském právu postupně vznikly následující instituty, u kterých můžeme naléznout styčné body s nabýváním vlastnického práva od nevlastníka a jež jsou dodnes součástí našeho práva:

- Vydržení (*usucapio*)
- Námitka věci prodané a předané (*exceptio rei venditae ac traditae*)
- Žaloba z domnělého vlastnictví (*actio Publiciana in rem*)
- Nabytí vlastnického práva od nevlastníka

V dalším textu se práce zaměřuje na okamžité nabývání vlastnického práva od nevlastníka, které bylo v římském právu zcela výjimečné a představovalo výjimku z římskoprávní zásady vyslovené římským právníkem Ulpianem a zachycené v Digestech, jež zní *nemo plus iuris ad alium transferre potest, quam ipse haberet* (nikdo nemůže na druhého převést více práva, než kolik by sám měl).³

O které výjimky se jednalo? Zmiňuje se nabytí vlastnictví v případě, kdy zcizitel porušil obligační zákaz zcizit. I přes porušení tohoto zákazu se nabyvatel stal vlastníkem.⁴ Charakter této výjimky je ovšem diskutabilní, neboť se jedná o nabytí vlastnictví od vlastníka, tedy od někoho, komu náleží *ius disponendi* (právně nakládat s věcí). Můžeme se ptát, zda by se mohlo jednat o nabytí od neoprávněného, ale zde zřejmě musíme vzít do úvahy obligační charakter zákazu zcizit, jenž neplatil vůči třetím osobám a zakládal pouze odpovědnost toho, kdo smluvní závazek porušil, vůči druhé smluvní straně.⁵

³ D 50.17.54, překlad dle SKŘEJPEK, Michal. *Maxima. Soudce*, 2008, roč. 10, č. 11, s. 39.

⁴ ELIÁŠ: *Mobilía non habent sequelam...*, s. 61.

⁵ RANDA, Antonín. *Právo vlastnické dle rakouského práva v pořádku systematickém*. 7. vydání. Praha: Akademie pro vědy, slovesnost a umění, 1922, s. 74–77.

Justiniánské Instituce v 2.6.14 zmiňují pravidlo, které skutečně představuje okamžité nabytí vlastnictví od nevlastníka, jenž zní:

„Edicto divi Marci cavetur, eum qui a fisco rem alienam emit, si post venditionem quinquennium praeterierit, posse dominum rei per exceptionem repellere. constitutio autem divinae memoriae Zenonis bene prospexit his qui a fisco per venditionem vel donationem vel alium titulum aliquid accipiunt), ut ipsi quidem securi statim fiant et victores existant, sive convenientur sive experiantur: adversus sacratissimum autem aerarium usque ad quadriennium liceat intendere his qui pro dominio vel hypotheca earum rerum quae alienatae sunt putaverint sibi quasdam competere actiones. nostra autem divina constitutio, quam nuper promulgavimus, etiam de his qui a nostra vel venerabilis Augustae domo aliquid acceperint haec statuit quae in fiscalibus alienationibus praefata Zenoniana constitutione continentur. - Edikt božského Marcuse stanoví o těch, kdo od císařské pokladny koupí věc, jejímž vlastníkem je třetí osoba, že po uplynutí pěti let mohou námitkou odrazit vlastnickou žalobu. Nicméně konstituce císaře Zenona⁶ požehnané paměti chránila okamžitě ty, kdo od císařské pokladny nabyli cokoliv koupí, darem nebo z jiného titulu tak, že z případného vlastnického sporu museli vyjít vítězně, ať se bránili žalobě nebo sami žalovali, zatímco posvátnou císařskou pokladnu bylo možné žalovat ve lhůtě čtyř let těmi, kdo se domnívali, že jim svědčí vlastnické či zástavní právo k věci zcizené císařskou pokladnou. Naše božská později vydaná konstituce stanoví obdobně vůči těm, kdo něco obdrželi od nás nebo od císařovny.“⁷

Výjimka se nachází v šestém titulu druhé knihy Justiniánských Institucí (2.6), jehož název zní *De Usucapionibus et longi temporis possessionibus* (o vydržení a dlouhodobé držbě). Úvodní věta titulu zní: „Platilo pravidlo v civilním právu, že, koupil-li někdo věc v dobré víře nebo ji získal darem či jiným zákonným způsobem od osoby, která nebyla vlastníkem, o jejímž vlastnictví byl ale přesvědčen, měl získat vlastnictví vydržením...“. Zařazení úpravy nabytí vlastnického práva od nevlastníka do tohoto titulu naznačuje blízkost vydržení s výjimečným nabytím od nevlastníka v římském právu. Blízkost obou institutů spočívala v tom, že v případě nabytí

⁶ Východořímský císař 474–491 n.l.

⁷ Překlad diplomant s pomocí anglického textu – MOYLE, John Baron. *The Institutes of Justinian – Book II* [online]. [cit. 15. února 2013]. Dostupné na < http://webu2.upmf-grenoble.fr/DroitRomain/Anglica/just2_Moyle.htm#VI>, dále dle HUNTER, William Alexander. *Roman Law: In the Order of a Code*. 4. vydání. London: Sweet and Maxwell, 1903, s. 272 (dostupno v Google books), úpravu zmiňuje rovněž ARNDTS, Carl Ludwig. *Učební kniha pandekt*. I. díl. Praha: Wolters Kluwer, 2010, s. 208.

vlastnictví od nevlastníka se nevyžadovala podmínka času nezbytná pro vydržení.⁸ Nabyvatel získával kviritské vlastnictví ihned⁹.

Za další výjimku bývá považován prodej předmětu ruční zástavy zástavním věřitelem, kterým věřitel realizoval zástavu za účelem uspokojení své pohledávky, při němž kupující nabýval vlastnické právo.¹⁰ V Justiniánských Institucích v 2.8.1 se uvádí: „*Contra autem creditor pignus ex pactione, quamvis eius ea res non sit, alienare potest. sed hoc forsitan ideo videtur fieri, quod voluntate debitoris intellegitur pignus alienare, qui ab initio contractus pactus est, ut liceret creditori pignus vendere, si pecunia non solvatur. sed ne creditores ius suum persequi impedirentur neque debitores temere suarum rerum dominium amittere videantur, nostra constitutione consultum est et certus modus impositus est, per quem pignorum distractio possit procedere, cuius tenore utrique parti creditorum et debitorum satis abundeque provisum est.* - Naopak zástavní věřitel v souladu se smlouvou smí zcizit ruční zástavu, ač není jejím vlastníkem, což ovšem závisí na souhlasu dlužníka vysloveném při uzavření smlouvy, že v případě nezaplacení věřitel má oprávnění k prodeji ruční zástavy. Ale aby věřitelům nebylo bráněno v realizaci jejich práv a aby dlužníci nebyli snadno zbavováni svých vlastnických práv k věcem, včlenil jsem do své konstituce pravidla pro prodej ručních zástav k ochraně práv věřitelů i dlužníků.”¹¹

Vidíme, že se jedná o případ jiného charakteru a ve skutečnosti se o výjimku ze zásady *nemo plus iuris ad alium transferre potest, quam ipse haberet* nejedná, neboť v tomto případě dochází ke zcizení věci na základě vůle jejího vlastníka, což představuje rozdíl oproti výše uvedené výjimce při koupi od císařské pokladny.

⁸ Podmínky vydržení v římském právu byly: 1. *res habilis* – věc právního obchodu, 2. *titulus (iusta causa)* – uznaný způsob nabytí, 3. *bona fides* – dobrá víra, že se nepůsobí újma jinému, 4. *possessio* – kvalifikovaná držba, 5. *tempus* – uplynutí předepsané doby. Viz KINCL, Jaromír, URFUS, Valentin, SKŘEJPEK, Michal. *Římské právo*. Praha: C.H. Beck, 1995, s. 175–178.

⁹ O pozdější době hovoří Luby tak, že rozvoj společenských vztahů si vynucoval ochranu usukapienta za určitých okolností již v čase, kdy ještě vydržení nenastalo - LUBY, Štefan. Nadobudnutie vlastníctva od nevlastníka. In BLAHO, Peter, LAZAR, Ján (ed.). *Výber z diela a myšlienok*. Bratislava: Iura edition, 1998, s. 442.

¹⁰ SKŘEJPEK: *Maxima...*, s. 40.

¹¹ Překlad diplomant s pomocí anglického textu – MOYLE: *The Institutes of Justinian...*, podrobněji řeší HUNTER: *Roman Law...*, s. 437, podobná úprava v G 2.64, ovšem bez veřejnoprávního zásahu, KINCL, Jaromír. *Gaius: Učebnice práva ve čtyřech knihách*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007, s. 111.

1.2 Od Codex Theresianus po ABGB

1.2.1 Codex Theresianus z roku 1766

Poté, co se Marie Terezie stala panovnicí v habsburských zemích v roce 1740, byly zahájeny rozsáhlé reformy státního aparátu, jež zahrnovaly i reformu práva. Zhruba deset let po jejím nástupu na trůn započaly i práce na vypracování všeobecného soukromého práva.¹²

V roce 1766 byl předložen první návrh nového občanského zákoníku nazvaný Codex Theresianus (dále jen „CT 1766“).¹³ Tento návrh obsahoval podrobnou úpravu nabytí od nevlastníka. Materiální prameny právní úpravy jsou v textu výslovně zmíněny v II.8.45, kde se uvádí, že panovnice úpravu nabytí od nevlastníka stanovuje za účelem zajištění obecného obchodu a oběhu.

V II.8.43 CT 1766 se říká, že dobrá víra při nabývání cizí movité věci úplatným způsobem přenáší vlastnictví k této věci na nabyvatele z moci práva, čemuž nestojí v cestě nedostatek vlastnictví předávajícího. Vidíme, že k „přenesení“ vlastnictví nemělo dojít z vůle předávajícího, ale ze zákona, což naznačuje přechod vlastnictví. K nabytí vlastnického práva od nevlastníka se požadovaly dobrá víra a úplatnost nabytí.

Dle II.8.44 přechodu vlastnického práva nebránila zlá víra předávajícího. Předávající mohl vědět o tom, že věc byla odcizená, nebo mohl sám věc získat násilím, podvodem nebo odcizením. Rozhodující byla toliko dobrá víra nabyvatele.

CT 1766 poměrně přísným způsobem upravoval vnější okolnosti, ze kterých bylo možno usuzovat na dobrou víru nabyvatele. Nestačilo (II.8.46), aby nabyvatel v okamžiku obchodu nevěděl, že jde o cizí věc, ale musel nabýt od takové osoby, u které mohl oprávněně očekávat, že jí věc patří.

V bodech II.8.47–49 se nachází příklady okolností, kdy bylo možno na dobrou víru nabyvatele usuzovat. Nabyvatel mohl být v dobré víře s ohledem na chování, majetkové poměry a dobrou pověst předávajícího, jenž se zabýval obchodováním s věcmi stejného druhu, jaká byla předána, prodejem tuzemského a zahraničního zboží, uměleckými a řemeslnými pracemi. Význam hrály rovněž majetkové poměry předávajícího, zda nemohlo být neobvyklé, aby vlastnil věci povahy předané věci, přičemž se muselo přihlédnout i k množství předaných věcí. Nabyvatel mohl být v dobré víře také tehdy, těšil-li se předávající veřejnému uznání a prokazatelně dobré pověsti, takže nabyvatel nemohl předpokládat, že by se předávající zmocnil cizí věci, vydával ji za vlastní nebo oklamal nebezpečným způsobem vlastníka či třetí osobu.

¹² NESCHWARA, Christian. In VOJÁČEK, Ladislav, SCHELLE, Karel, TAUCHEN, Jaromír a kol. *Vývoj soukromého práva na území českých zemí*. I. díl. Brno: Masarykova univerzita, 2012, s. 195–251.

¹³ Překlad textu, na který je dále odkazováno, se nachází v příloze č. 1.

Body II.8.50–51 obsahovaly příklady okolností, jež dobrou víru nabyvatele vylučovaly. Nabyvatel nemohl být v dobré víře, koupil-li něco od cizí, v daném místě neznámé osoby mimo veřejnou prodejní dobu, či od zřejmého pobudy nebo od někoho, kdo dle zjevných známek nedisponoval volně se svým jměním, nebo od někoho, jehož majetkové poměry byly v rozporu s cenností věci, či špatně nakládal s cizím majetkem a také, jestliže šlo o osobu, u níž mohlo převládnout podezření z důvodu nedostatečně dobré pověsti. Obzvláště se dobrá víra vylučovala při nabytí od někoho, kdo byl pověřen správou cizí věci a péčí o ni a neprokázal pravomoc k jejímu prodeji a dle ceny se bylo možno domnívat, že věc mu nepatří.

Bod II.8.52–53 obsahoval privilegium vztahující se k nabytí za přispění státu při soudní dražbě, veřejném nebo mimořádném prodeji a směně ze strany veřejné instituce, což byly okolnosti posilující dobrou víru nabyvatele.

K druhé podmínce návrh v II.8.54–55 blíže stanovil, že úplatné nabytí muselo být takové, aby protihodnota daná nabyvatelem pokryla hodnotu nabyté věci. Při bezúplatném nabytí byla pouhá dobrá víra nedostatečná a muselo dojít i k uplynutí vydržecí doby.

Naplnění důsledků právní úpravy záviselo do značné míry rovněž na tom, kdo v řízení před soudem nesl důkazní břemeno. Návrh tyto otázky řešil v bodech II.8.56–64. Okolnosti dobré víry i úplatnost nabytí musel dokázat nabyvatel, přičemž mu nesvědčily žádné právní domněnky. CT 1766 výslovně zmiňoval, že se musí prokázat, jakým poctivým a úplatným jednáním nabyvatel věc nabyl, že ji nezískal za příliš nízkou cenu pod skutečnou hodnotou věci, apod. Dobrou víru mohl nabyvatel prokázat také uvedením jména ručitele, od kterého věc nabyl. Dále mohl zajistit svědectví důvěryhodné osoby, jež by dosvědčila, že věc zakoupil během pracovní doby veřejně na trhu od osoby, která již nemohla být vypátrána. Unesl-li nabyvatel své důkazní břemeno, námitkami z moci práva nabytého vlastnictví odrazil vindikační žalobu předchozího vlastníka.

CT 1766 upravoval také vztahy vyplývající z následných převodů věci v bodech II.8.65–66. Jestliže při následném nabytí třetí osoba splnila podmínky nabytí od nevlastníka, náležely jí námitky vůči vindikační žalobě ze strany předchozích vlastníků či držitelů a náležela jí i vindikační žaloba proti všem. Jestliže ovšem tato třetí osoba neunesla důkazní břemeno ohledně splnění podmínek nabytí od nevlastníka, byla povinna věc vydat tomu, kdo podal příslušnou žalobu a byl schopen důkazní břemeno unést.

1.2.2 Hortenova a Martiniho osnova z let 1774–1796

Hortenova osnova z roku 1774¹⁴ obsahovala v zásadě obdobnou úpravu jako původní text v CT 1766.

Naopak Martiniho osnova z roku 1796¹⁵ (dále jen „CT 1796“) již předchozí koncepci opouští¹⁶ a lze v ní naleznout obrysy úpravy obsažené v konečné verzi obecného zákoníku občanského z roku 1811¹⁷. Bod II.3.16 můžeme považovat za předchůdce § 371 ABGB, v němž se řeší nabytí vlastnictví druhově určených věcí od nevlastníka v případě, kdy bývalý vlastník nemohl uspět s vindikační žalobou. Přesněji řečeno, v daném případě se pouze vylučovala vindikační žaloba a otázka vlastnictví byla nejasná. Jedná se o problém, který v případě ABGB právní věda řešila výkladem a, jak si ukážeme dále, vrátil se nám i v OZ 2012.

Bod II.3.20 pak stanoví, že vindikační žaloba nemůže být podána na řádného držitele movité věci, jestliže věc byla získána při veřejné dražbě, od obchodníka oprávněného k takovému obchodu nebo od někoho, komu žalobce věc sám přenechal k užívání, k opatrování nebo za jiným účelem. Předchozí vlastník může poté dále uplatňovat své právo vůči těmto ručitelům. V podstatě se jedná o stejný obsah, který se později objevil v § 367 ABGB, jenž ovšem navíc výslovně uvedl, že v těchto případech řádný držitel získává vlastnické právo.

CT 1796 (II.3.21–22) i ABGB za další podmínku v případě nabytí od osoby, již bývalý vlastník věc svěřil, vyžadovaly úplatnost nabytí. Bod II.3.22 by se dal dokonce vykládat tak, že úplata představuje podmínku ve všech případech nabývání vlastnického práva od nevlastníka, což v ABGB neplatilo.

Shodně s § 368 ABGB se v II.3.21 CT 1796 zmiňují i další okolnosti vylučující dobrou víru nabyvatele, zejména povaha věci, nízká cena, osobní charakteristiky převodce, z nichž se dalo usuzovat na podezření ohledně řádného převodu držby.

¹⁴ Překlad textu, na který je dále odkazováno, se nachází v příloze č. 2.

¹⁵ Překlad textu, na který je dále odkazováno, se nachází v příloze č. 3.

¹⁶ Tuto změnu koncepce konstatuje i Randa v RANDA: *Právo vlastnické...*, s. 182–183.

¹⁷ K důvodům změny pojetí HORÁK, Ondřej. Ratio scripta? K přirozenoprávním vlivům v ABGB. In ŠIDLOVSKÝ, Gejza, VALEŠ, Václav, POLESNÝ, Jan (ed.): *Melior est adquisitio scientiae negotiatione argenti: pocta prof. Ignáci Antonínu Hrdinovi, O. Praem. k šedesátým narozeninám*. Praha: Královská kanonie premonstrátů na Strahově, 2013, s. 61–69.

1.3 ABGB z roku 1811

Ustanovení vztahující se k nabytí vlastnického práva od nevladníka se v česko-rakouském právním řádu nacházela ve vícero právních předpisech. Jejich přehled nám dávají Randa ve své knize o vlastnickém právu¹⁸ a Krčmář ve své učebnici z roku 1934¹⁹ :

- Obecný zákoník občanský (dále jen “ABGB”) - § 366, § 367, § 371, § 372, § 824
- Obchodní zákoník - § 306, § 307
- Některé další případy - § 268, 269, 346 ex. řádu, § 32, 76 směnečného řádu

Dále se omezíme pouze na právní úpravu obsaženou v ABGB.

V § 366 ABGB, jenž upravuje vindikační žalobu vlastníka, nás zajímá poslední věta: „Toto právo však nemá, kdo později nabytí vlastnictví k věci, kterou již dříve, když ještě nebyl vlastníkem, svým jménem zcizil.”²⁰ Krčmář k tomuto ustanovení uvádí, že nabyvatel, ač nabytí od nevladníka, získává ochranu, jakoby nabytí od vlastníka, stane-li se zcizitel později vlastníkem zcizené věci. Zde si lze položit otázku charakteru postavení nabyvatele, neboť věc nemůže mít dva vlastníky, a zda nabyvatel získává vlastnictví. Odpověď zní, že vlastníkem zůstává zcizitel, ale jeho vlastnické právo nepožívá vůči nabyvateli právní ochrany. Na straně nabyvatele se nevyžadovalo splnění podmínek § 367 ABGB. Dle Roučka a Sedláčka druhá věta § 366 ABGB upravuje římskoprávní námitku *exceptio rei venditae ac traditae*. Význam ustanovení poslední věty § 366 spočívá v nemožnosti vlastníka podat vindikační žalobu proti nabyvateli. Dostane-li se věc do moci třetí osoby, vlastníkovu se soudní ochrany vůči třetí osobě na základě vindikační žaloby dostane.²¹ O nabytí vlastnického práva od nevladníka se tak v § 366 ABGB nejedná. Má-li se nabyvatel stát vlastníkem, právní norma musí vznik vlastnického práva s určitou situací spojovat jako v případě § 367 ABGB.

Úprava nabytí od nevladníka se v ABGB soustřeďuje zejména do § 367 navazujícího na CT 1796. S ohledem na význam § 367 ABGB zde uvádím jeho doslovné znění:

„Žaloba vlastnická nemá místa proti poctivému držiteli věci movité, prokáže-li, že jí nabytí buď ve veřejné dražbě nebo od živnostníka, který má právo takto obchodovat, nebo za plat od někoho, komu jí žalobce sám k užívání, k uschování nebo ke kterémukoliv jinému úmyslu svěčil.

¹⁸ RANDA: *Právo vlastnické...*, s. 185.

¹⁹ KRČMÁŘ, Jan. *Právo občanské: Práva věcná*. Praha: Všehrd, 1934, s. 160–164.

²⁰ Znění dle: SCHELLE, Karel, TAUCHEN, Jaromír. *Občanské zákoníky: Kompletní sbírka občanských zákoníků, důvodových zpráv a dobových komentářů*. Ostrava: KEY Publishing, 2012, s. 239.

²¹ SEDLÁČEK, Jaromír. *Vlastnické právo Komentář k §366 o.z.o.* [Program] ASPI verze 13+. [citováno 11. února 2013].

V těchto případech nabývají poctiví držitelé vlastnictví a předešlý vlastník má jen právo na náhradu škody proti těm, kdo jsou mu z toho odpovědni.”²²

§ 367 ABGB říká, že poctivý držitel ve vybraných případech nabývá vlastnické právo k movité věci. Text zákona zmiňuje poctivou držbu, což vyžaduje dle § 326 ABGB, aby držitel setrval v dobré víře.

Na podstatné rysy úpravy v § 367 poukáži ve srovnání s návrhem CT 1766.

CT 1766 se týkal všech způsobů nabytí movitých věcí při splnění zákonem předepsaných podmínek. §367 ABGB se vztahoval pouze na tři speciální případy nabytí, čímž se možnosti nabytí od nevlastníka do určité míry omezily. Tyto tři případy se v CT 1766 zmiňují v demonstrativním výčtu okolností, z nichž se dalo usuzovat na kvalitu přesvědčení nabyvatele. Přitom nabytí ve veřejné dražbě nebo od oprávněného živnostníka představovaly okolnosti, jež prokazovaly dobrou víru. Naopak nabytí od někoho, komu původní vlastník věc svěřil, převážně dobrou víru vylučovalo, v čemž se obě právní úpravy zdánlivě lišily. V další části práce ukážeme, že tomu tak zcela nebylo.

V CT 1766 se vyžadovalo splnění dvou podmínek, jimiž byly dobrá víra nabyvatele a úplatnost převodu. §367 ABGB rovněž vyžadoval dobrou víru, úplatnost převodu ovšem jen v případě nabytí od osoby, jíž vlastník věc svěřil. CT 1766 v případě bezúplatného převodu k nabytí vlastnictví vyžadoval uplynutí vydržecí doby.

Může být diskutabilní, která z úprav umožňovala ve větším rozsahu nabývání vlastnictví od nevlastníka. Obecnost možností nabytí vlastnictví od nevlastníka v CT 1766 byla vyvážena povinností nabyvatele dokázat splnění obou výše zmíněných podmínek. Naproti tomu držitel dle ABGB svědčily domněnky poctivé držby v § 328 ABGB, řádné držby v § 323 ABGB a vady dobré víry musel dokazovat původní vlastník dožadující se vydání věci. § 368 ABGB obsahoval skutečnosti, jež stačilo původnímu vlastníkovi prokázat, aby zpochybnil poctivost držby, čímž se mu důkazní břemeno ulehčovalo. Jednalo se např. o nízkou cenu, osobní charakteristiky prodávajícího, což byly okolnosti, které zmiňoval již CT 1766.

Dle dobové literatury privilegium nabytí vlastnictví dle § 367 ABGB spočívalo v tom, že se nevyžadovalo vlastnictví předchůdcovo – *dominium auctoris*, ostatní podmínky převodu musely být splněny (titul, modus).²³ Byly-li podmínky nabytí vlastnictví dle § 367 ABGB splněny, původní vlastník své vlastnictví nevratně ztrácel, což se dalo vyvodit z poslední věty § 367 ABGB, kde se hovoří o předešlém vlastníkovi. Nabyvatel se stal vlastníkem a mohl vlastnické

²² Znění dle: SCHELLE: *Občanské zákoníky...*, s. 239.

²³ ROUČEK, František, SEDLÁČEK, Jaromír (edd.). *Komentář ke československému občanskému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi*. II. díl. Praha: V. Linhart, 1935, s. 319.

právo k věci platně převést na kohokoliv, i na svého nepoctivého převodce²⁴, což je rozdíl oproti úpravě v § 1112 OZ 2012. Argumentem *a maiori ad minus* se vyvozoval zánik všech dalších věcných práv zatěžujících věc²⁵, neboť došlo-li ze zákona k zásahu do nejširšího práva k věci, do vlastnictví, tím spíše muselo dojít k zásahu do věcných práv s omezeným obsahem.

Dalším případem nabytí vlastnického práva od nevlastníka byla úprava v § 371 ABGB: „Věci tedy, jež takto rozeznati nelze, jako hotové peníze s jinými hotovými penězi smíšené nebo dlužní úpisy majiteli svědčící, zpravidla nejsou předmětem vlastnické žaloby; leda že jsou tu takové okolnosti, z kterých žalobce může dokázati své vlastnické právo a z kterých žalovaný musil věděti, že není oprávněn si věc osobovati.“ Ač v textu právní úpravy není výslovně uvedeno, že držitel v dobré víře nabývá v tomto případě vlastnické právo k věci, dovozovala tak doktrína.²⁶

Posledním ustanovením ABGB, které upravovalo nabytí vlastnického práva od nevlastníka, byl § 824, jenž tak činil textem: „Třetí poctivý držitel neodpovídá nikomu za kusy dědictví mezitím nabyté.“ Úprava tohoto významu se pak promítla do všech dalších kodexů občanského práva platných na českém území a přečkala i období totalitního režimu po roce 1948.

1.4 Meziválečné návrhy z let 1920–1937

V roce 1920 začaly práce na přípravě nového československého občanského zákoníku, který by odstranil právní dualismus, jenž nastal po vzniku Československa z důvodu používání uherského, převážně zvykového, občanského práva na Slovensku. Za spolupráce mnoha významných civilistů byla osnova dokončena v roce 1931. Po dalších projednáváních na úrovni ministerstev a v redakční skupině byl vládní návrh nového čs. občanského zákoníku předložen parlamentu v roce 1937.²⁷

V otázce nabývání vlastnického práva od nevlastníka práce vycházely z ABGB, což si můžeme dokumentovat na změnách znění § 367 ABGB.

Ze subkomitétu pro věcné právo v roce 1923 vzešel tento návrh na revizi § 367 ABGB: „Žaloba vlastnická nemůže se na poctivého držitele věci movité vznésti, dokáže-li, že jí nabyl buď ve veřejné dražbě, nebo od živnostníka, jenž má právo s takovými věcmi obchod vésti anebo za plat od toho, komu ji žalobce sám k užívání, k uschování nebo v kterémkoliv úmyslu byl svěřil. V

²⁴ Stejný výklad dává Luby k § 154 OZ 1950 - LUBY: *Nadobudnutie vlastníctva od nevlastníka...*, s. 448.

²⁵ ROUČEK: *Komentář...*, s. 319.

²⁶ RANDA: *Právo vlastnické...*, s. 189–190, ROUČEK: *Komentář...*, s. 338.

²⁷ KANDA, Antonín. K problematice nového čs. občanského práva. *Právník*, 1991, roč. 130, č. 6, s. 518.

těchto případech nabývá poctivý držitel práva vlastnického a předešlý vlastník může náhrady škody žádati jen na těch, kdo jsou mu z toho právi.²⁸

V osnově z roku 1931 se nacházelo toto znění:

„Žaloba vlastnická nemá místa proti poctivému držiteli vlastnického práva k věci movité, jestliže jí nabyt buď ve veřejné dražbě nebo způsobem, který je právními předpisy postaven veřejné dražbě na roveň, nebo od toho, kdo má právo s takovými věcmi obchodovati, anebo za plat od toho, komu ji žalobce sám k užívání, k uschování nebo v kterémkoliv úmyslu svěřil, protože v těchto případech nabývá poctivý držitel práva vlastnického. Předešlý vlastník se může jen domáhati náhrady škody na těch, kdo jsou mu z toho odpovědni.“²⁹

Konečné znění bylo obsaženo v § 147 OZ 1937 v této podobě: „Žaloba vlastnická nemá místa proti poctivému držiteli vlastnického práva k věci movité, jestliže jí nabyt buď ve veřejné dražbě, nebo způsobem, který je právními předpisy postaven veřejné dražbě na roveň, nebo od toho, kdo má právo s takovými věcmi obchodovati, anebo za plat od toho, komu ji žalobce sám k užívání, k uschování nebo v kterémkoliv úmyslu svěřil. V těchto případech nabývá totiž poctivý držitel práva vlastnického. Předešlý vlastník se může jen domáhati náhrady škody na těch, kdo jsou mu z toho odpovědni.“³⁰

Jak můžeme zjistit porovnáním textů, vývoj se týkal upřesnění držby z držby věci na držbu vlastnického práva. § 367 ABGB také obsahoval skutkovou podstatu nabývání od živnostníka. Bylo předmětem diskusí, kdo všechno má být považován za oprávněného živnostníka. Formulace v OZ 1937 „od toho, kdo má právo s takovými věcmi obchodovati“ měla nejasnosti vyloučit. Dále nová formulace uváděla, že skutková podstata nabývání ve veřejné dražbě se vztahuje i na další způsoby právními předpisy postavené veřejné dražbě na roveň, což za účinnosti ABGB dovozovala doktrína.

Stejně jako v ABGB i v OZ 1937 existovala vyvratitelná právní domněnka poctivé držby (§ 112). § 368 ABGB se promítl do § 148 OZ 1937, jenž obsahuje demonstrativní výčet okolností, jimiž žalobce mohl vyvrátit poctivost držby nabyvatele věci.

§ 371 ABGB, obsahující úpravu vylučující vlastnickou žalobu týkající se druhově určených věcí, byl převeden do § 150 OZ 1937 s drobnou úpravou vyjasňující, že se tento paragraf týká všech cenných papírů na majitele, nejen dlužních úpisů, což se ovšem i v případě ABGB dovozovalo výkladem.³¹

²⁸ STIEBER, Miloslav. *Věcné právo: návrh subkomitétu pro revisi občanského zákoníka pro Československou republiku*. Praha: Ministerstvo spravedlnosti, 1923, s. 20.

²⁹ *Zákon, kterým se vydává všeobecný zákoník občanský: návrh superrevisní komise*. Praha: Ministerstvo spravedlnosti, 1931, s. 87.

³⁰ *Tisk 425 vládní návrh občanského zákoníku* [online]. 1937 [cit. 16. března 2013]. Dostupné na <http://www.senat.cz/informace/z_historie/tisky/4vo/tisky/T0425_01.htm>.

³¹ RANDA: *Právo vlastnické...*, s. 189–190.

1.5 Občanský zákoník z roku 1950

Občanský zákoník z roku 1950 (dále jen „OZ 1950“) obsahoval ustanovení týkající se nabývání práv od nevlastníka v § 154, 193 a 557. Problematiky se týkal rovněž § 145, jenž obsahoval definici oprávněné držby.

§ 154 odst.1 stanovil, že „o vydání věci nelze žalovat oprávněného držitele (§ 145), který věci nabyt výrokem úředním (§ 114) nebo ve veřejné dražbě i mimo úřad provedené, a jde-li o věc movitou, ani tehdy, nabyt-li jí za plat, buď od někoho, kdo je oprávněn s takovými věcmi obchodovat, anebo od toho, komu ji žalobce sám svěřil. V těchto případech nabývá oprávněný držitel práva vlastnického“.

Dle § 154 odst.2 tato ustanovení však neplatilo, žalovala-li o vydání věci socialistická právnická osoba a byl-li na vrácení věci obecný zájem. K tomuto textu se vyjadřovala důvodová zpráva – v zájmu právní jistoty a v zájmu autority úředních opatření bylo, aby nabytí v dobré víře z výroku úředního bylo považováno na nabytí původní a nikoli odvozené. Druhý odstavec zvýhodňoval socialistický sektor, neboť mohl i v tomto případě žalovat na vrácení věci, jestliže byl na vrácení obecný zájem (to posoudil soud podle volné úvahy).³²

Pro interpretaci textu je důležitá úprava držby v § 145, jež stanovila, že je-li držitel se zřetelem ke všem okolnostem v dobré víře, že mu věc nebo právo náleží, je držitelem oprávněným. V pochybnostech se má za to, že držba je oprávněná.

Nabytí od nevlastníka rovněž obsahoval § 557 – „kdo v dobré víře něčeho nabyt od nepravého dědice, jemuž bylo nabytí soudem potvrzeno, nikomu za to není odpovědný“.

Ač se pravidla nabývání od nevlastníka v § 154 na první pohled podobala pravidlům obsaženým v ABGB, existovalo několik zásadních odlišností.

Novou možností v textu právní normy, týkající se nabytí vlastnického práva od nevlastníka, byla možnost nabytí vlastnictví od nevlastníka úředním výrokem.

Důvod, proč ABGB výslovně v úpravě nabytí vlastnictví od nevlastníka úřední výrok nezmiňoval, podle mého názoru spočívá v tom, že tento důvod do úpravy nabývání od nevlastníka nepatří a jednalo se o chybu OZ 1950. I za platnosti ABGB pravomocné konstitutivní rozhodnutí soudu zakládalo přechod vlastnictví bez ohledu na skutečnost, kdo byl předchozím vlastníkem. Jednalo se ovšem o zvláštní způsob originárního nabytí, které se nezakládalo na převodním jednání spojeném s vadou nedostatku vlastnického práva zcizitele, což je znakem nabývání vlastnického práva od nevlastníka.

³² ČAPEK, Karel. *Občanský zákoník*. 2. vydání. Praha: Orbis, 1951, s. 247–249.

Za účinnosti OZ 1950 by tedy původní vlastník mohl i v případě úředního výroku namítat nedostatek dobré víry u nabyvatele. Je ovšem otázkou, jak by takovýto argument vůči výroku státní moci totalitního státu obstál.

Úředním výrokem či veřejnou dražbou bylo možné získat vlastnické právo i k nemovité věci. Pravidla nabytí od nevlastníka dle ABGB se vztahovala pouze na movité věci.

Dalším rozdílem bylo rozšíření požadavku úplatnosti právního jednání i na skutkovou podstatu nabytí od oprávněného obchodníka, což v ABGB požadováno nebylo.

Duchu doby pak odpovídalo zvýhodnění socialistických právnických osob, za které byly v souladu s § 21 a § 103 považovány např. národní podniky, komunální podniky, lidová družstva, dobrovolné organizace vytvářené lidem a jiné socialistické právnické osoby, jež omezovalo možnost nabytí vlastnictví od nevlastníka v případě, že původním vlastníkem byly tyto právnické osoby.

Stejně jako v ABGB byla konstruována vyvratitelná právní domněnka dobré víry u nabyvatele. Důkazní břemeno ohledně zlé víry nabyvatele tedy tížilo původního vlastníka, jenž se rozhodl podat vindikační žalobu.

Úprava ochrany vlastnictví v OZ 1950 v § 150–154 neznala výčet okolností vyvracejících dobrou víru, jenž byl obsažen v § 368 ABGB, proto bylo náročnější vindikační žalobou uspět a byl dán větší prostor soudům.

1.6 Občanský zákoník z roku 1964

Byla-li úprava nabytí od nevlastníka v OZ 1950 zcela jasně inspirována ABGB, občanský zákoník z roku 1964 (dále jen „OZ 1964“) dosavadní tradice s výjimkou nabytí od nepravého dědice opustil. Úprava nabytí od nevlastníka se v OZ 1964 soustředila do § 228 a § 486.

§ 228 stanovil, že převede-li organizace na občana poskytnutou službou vlastnictví k věci, nemohla proti němu být uplatněna práva jiných osob, týkající se této věci. Ačkoliv text zákona nezmiňoval požadavek dobré víry nabyvatele v okamžiku nabytí věci, Knapp tento požadavek vyvozoval se zřetelem k čl. VI a VII a § 452.³³

Čl.VI zněl: Výkon práv a povinností vyplývajících z občanskoprávních vztahů musí být v souladu s pravidly socialistického soužití.

Čl.VII Nikdo nesmí zneužívat svých práv proti zájmům společnosti nebo spoluobčanů a nikdo se nesmí na úkor společnosti nebo spoluobčanů obohacovat.

§ 452 upravoval neoprávněný majetkový prospěch (bezdůvodné obohacení).

³³ KNAPP, Viktor, PLANK, Karol. *Československé občanské právo*. Svazek II. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1971, s. 34.

Požadavek dobré víry v případech upravených § 228 se dal dovodit i s ohledem na dále uvedený § 486 řešící nabytí od nepravého dědice. Byla-li dobrá víra požadována k nabytí vlastnictví od nevlastníka v případě, kdy stát svým aktem potvrdil dědictví, což umožnilo, aby vlastnické právo přešlo na nabyvatele, o to spíše bylo třeba dobré víry v případě, kdy změna vlastníka souvisela s vůlí organizace (dnes bychom řekli osoby soukromého práva).

§ 486 v souladu s předchozí tradicí stanovil, že kdo nabyl něčeho v dobré víře od nepravého dědice, kterému bylo dědictví potvrzeno, je chráněn tak, jako by toho nabyl od oprávněného dědice. V původním návrhu se s nabytím vlastnictví od nepravého dědice nepočítalo. Úprava dědictví v návrhu končila § 401, jenž později odpovídal § 485 schváleného znění.³⁴

K nabytí vlastnického práva od nevlastníka docházelo rovněž při prodeji nevyzvednutých věcí socialistickou organizací v případě, že si občan věc zhotovenou na zakázku, věc opravenou nebo upravenou nevyzvedl ve lhůtě šesti měsíců ode dne, kdy byl povinen ji vyzvednout (§ 275 odst 2, § 282 odst. 2) anebo při prodeji nevyzvednutých zásilek v nákladní přepravě (§ 320 odst. 1). Zde však zákon stanovil výslovné oprávnění socialistické organizace k prodeji cizí věci³⁵, čímž se tyto situace lišily od úpravy v § 228 a 486, kde byla rozhodující dobrá víra nabyvatele bez ohledu na existenci oprávnění převodce. Rovněž by dalo uvažovat o zákonném zmocnění socialistické organizace k prodeji a o tom, že v daném případě se jedná o převod vlastnického práva.

Oproti předchozí úpravě nabytí vlastnického práva od nevlastníka, OZ 1964 se omezil na tuto úpravu pouze pro oblast služeb, a dále u nabytí od nepravého dědice (§ 486). V případě § 228 existovaly názory, že ochranu nabyvatele proti dřívějšímu stavu ještě značně rozšiřuje.³⁶

Pojem služba nahrazoval pojem závazek a socialističtí legislativci jej vysvětlovali tak, že v socialistické společnosti za účelem uspokojování hmotných a kulturních potřeb vstupují občané do občanskoprávních vztahů k podnikům a zařízením, které jim uspokojování jejich potřeb zprostředkují tím, že převádějí do jejich osobního vlastnictví spotřební předměty nebo jim poskytují jejich užívání a provádějí pro ně jiné práce a výkony. Tyto vztahy se dosud řídili obecnými ustanoveními závazkového práva dosavadního občanského zákoníku, zejména ustanoveními o smlouvě kupní, smlouvě o dílo, smlouvě příkazní a o dalších smlouvách, která byla s určitými úpravami převzata z dřívějšího buržoazního práva. Postupem výstavby socialistické společnosti došlo v této oblasti k hlubokým a zásadním přeměnám.³⁷

Z povahy služeb poskytovaných socialistickými organizacemi prý vyplývala zvýšená ochrana občana při nabytí věci do vlastnictví koupí, zakázkou nebo jinými smlouvami; práva

³⁴ *Návrh občanského zákoníku: pro připomínkové řízení.* Praha: Statistické a evidenční vydavatelství tiskopisů v Praze, 1962.

³⁵ KRATOCHVÍL, Zdeněk a kol. *Nové občanské právo.* Praha: Orbis, 1965, s. 207.

³⁶ Tamtéž, s. 319-320.

³⁷ *Návrh občanského zákoníku...*, s. 52.

třetích osob vztahující se k téže věci nemohou být proti němu uplatněna. Toto ustanovení dopadá i na koupi věcí, jež byly občany podniku socialistického obchodu svěřeny do prodeje³⁸

Položíme-li si otázku, v čem spočívala výše zmíněná rozšířená ochrana nabyvatele, pak by se dalo uvažovat o tom, že § 228 se vztahoval obecně na věci, aniž by rozlišoval mezi movitými a nemovitými věcmi. Dále se zřejmě rozšířila paleta právních titulů a nevyžadovala se držba a některé vlastnosti s držbou spojené, ač doktrína, jak uvedeno výše, zmiňovala požadavek dobré víry.

Právní úprava obsažená v § 228 OZ 1964 přečkala i rok 1989 a byla zrušena bez náhrady v roce 1991. Úprava nabytí od nepravého dědice v § 486 naopak trvá dodnes.

1.7 Vznik občanského zákoníku z roku 2012

Věcný záměr OZ 2012 v roce 2000 obsahoval úmysl rozšířit dosavadní pozůstatek této úpravy v § 486 OZ 1964 i na další situace a rovněž vyjít z ustanovení § 446 ObchZ a dosáhnout řešení otázky nabývání vlastnického práva od nevlastníka odpovídajícího občanským kodexům vyspělých států. Mělo být odstraněno dosud uplatňované rozlišování mezi podnikateli a ostatními subjekty. Přitom již na počátku padlo rozhodnutí, že se budou rozlišovat situace, kdy lze dobrou víru obecně předpokládat a z toho důvodu nabyvateli bude svědčit vyvratitelná domněnka dobré víry, a další situace, u kterých by uplatnění této domněnky nebylo přiměřené. Již z počátku tedy bylo zřejmé, že pojetí úpravy nabývání vlastnického práva od nevlastníka uplatněné v ABGB, bude doplněno dalšími pravidly. Věcný záměr rovněž zmiňoval nutnost zvážit možnosti ochrany původního vlastníka v případech ukradených a ztracených věcí.

Pokud šlo o charakter věcí, mělo se rozlišovat mezi pravidly pro věci evidované ve veřejném seznamu a věci neevidované ve veřejném seznamu.³⁹

1.7.1 Návrh OZ 2012 ze 17. 5. 2005⁴⁰

Návrh vycházel z věcného záměru v tom, že rozlišil situace, při nichž nabyvateli svědčila vyvratitelná domněnka dobré víry v oprávnění převodce zcizit vlastnické právo, a ostatní situace, kdy musel svou dobrou víru prokázat. Nečinil tak ovšem zcela srozumitelným způsobem.

Návrh v § 964 – 967 řešil nabývání vlastnického práva od nevlastníka pro věci zapsané ve veřejném seznamu i v tomto seznamu nezapsané.

³⁸ *Návrh občanského zákoníku...*, s. 52.

³⁹ Věcný záměr [online]. [cit. 16. března 2013]. Dostupné na <http://obcanskyzakonik.justice.cz/tiny-mce-storage/files/vecny_zamer_OZ_2000.pdf>.

⁴⁰ Text v příloze č. 4 a Návrh z ledna 2005 [online]. [cit. 16. března 2013]. Dostupné na <http://obcanskyzakonik.justice.cz/tiny-mce-storage/files/2011/OZ_verze_2005.pdf>.

Původní znění dnešního § 1109 OZ 2012 bylo obsaženo v § 964 odst. 1. Od současného znění se původní návrh lišil tím, že obsahoval spojení „věc byla převedena“ místo současného „získal věc“. Původní znění vyvolávalo dojem, že se jednalo o převod práva, ač česká doktrína zastává názor, že v případě nabytí od nevladníka dochází k přechodu práva.

Současné znění pak hovoří o dobré víře v oprávnění vlastnické právo převést na základě řádného titulu, což znění z roku 2005 neobsahovalo. Zdůrazněním řádného titulu se upozorňuje na požadavek, aby právní jednání krom chybějícího vlastnického práva převodce bylo perfektní.

Privilegované možnosti nabývání od nevladníka se v návrhu omezovaly na tři možnosti již obsažené v ABGB, jež později byly rozšířeny. Tyto tři možnosti se vypočítávaly formou demonstrativního výčtu. Nebylo jasné, jaký by byl vztah mezi dalšími možnostmi dle § 964 odst. 1 neuvedenými v demonstrativním výčtu a těmi dle § 964 odst. 2. V konečném znění se jedná o taxativní výčet.

Současné pravidlo obsažené v § 1111 OZ 2012 návrh uváděl v § 964 odst. 2 a § 965. Původně se možnost nabytí vlastnického práva od nevladníka vylučovala ve všech případech, jestliže vlastník ve lhůtě jednoho roku prokáže, že byl věci zbaven úmyslným trestným činem. Později se tato možnost omezila jen na případy zmíněné v návrhu v § 964 odst. 2, jimž nesvědčila vyvratitelná domněnka dobré víry. Rovněž text „úmyslným trestným činem“ byl zaměněn za „čin povahy úmyslného trestného činu“. Původní doslovný výklad by mohl svádět k názoru, že musí dojít k pravomocnému rozsudku trestního soudu vyslovujícímu vinu, což by ochranu původního vlastníka velmi znesnadňovalo. Lhůta jednoho roku během dalších kodifikačních prací byla vypuštěna. Vlastník tedy může vindikovat až do doby, kdy nabyvatel vydrží vlastnické právo.

1.7.2 Návrhy OZ 2012 z let 2007–2011

Návrh OZ 2012 z 19. 5. 2007⁴¹ obsahoval úpravu současného § 1109 OZ 2012 v § 982.

Změna oproti předchozí verzi spočívala v rozšíření demonstrativního výčtu v odst. 1 a v tom, že možnost vlastníka zabránit nabytí vlastnického práva v případě trestného činu se omezila jen na odst. 2. Zároveň se již píše o činu povahy úmyslného trestného činu, čímž se stalo zřejmým, že stačí prokázat v civilním řízení charakter činu a není nutné čekat na pravomocný rozsudek trestního soudu.

V lednu 2009 Ministerstvo spravedlnosti předložilo vládě návrh nového občanského zákoníku⁴². Úprava současného § 1109 OZ 2012 byla obsažena v § 1041.

⁴¹ Příloha č. 5 a Návrh z května 2007 [online]. [cit. 16. března 2013]. Dostupné na <http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymce-storage/files/OZ_s_DZ_verze_2007.06.03.pdf>.

⁴² Příloha č. 6 a Návrh z ledna 2009 [online]. [cit. 16. března 2013]. Dostupné na <[http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymce-storage/files/2011/Navrh_obcanskeho_zakoniku_\(duben_2009\).pdf](http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymce-storage/files/2011/Navrh_obcanskeho_zakoniku_(duben_2009).pdf)>.

§ 1041 odst. 1 obsahoval text téměř totožný s konečným zněním § 1109. V konečném znění v písm. e) přibily listiny vystavené na doručitele. Oproti předchozím verzím došlo ke změně terminologie z „nabytí od nevlastníka“ na „nabytí od neoprávněného“.

§ 1041 odst. 2 řešil problematiku v konečném znění obsaženou v § 1111. Oproti předchozím verzím do § 1041 odst. 2 přibyla možnost zamezit nabytí vlastnického práva v případě ztracené věci. Byla vypuštěna roční lhůta.

Nově se v § 1042 řešila problematika následných převodů vlastnického práva k věci na osoby, jež nebyly v dobré víře. Text obsahuje téměř konečné znění s tím, že konečné znění se týkalo pouze movitých věcí.

Verze z prosince 2010 krom přecíslování paragrafů nedoznala jiných změn.⁴³

V dubnu 2011 byl Legislativní radě vlády předložen další návrh⁴⁴. Problematika současného § 1109 se nacházela v § 1081. Co se týče nabývání vlastnického práva od nevlastníka, šlo o konečné znění.

⁴³ Návrh z prosince 2010 [online]. [cit. 16. března 2013]. Dostupné na < [http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymce-storage/files/2011/Navrh_obcanskeho_zakoniku_\(leden_2011\).pdf](http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymce-storage/files/2011/Navrh_obcanskeho_zakoniku_(leden_2011).pdf)>.

⁴⁴ Příloha č. 7 a Návrh z dubna 2011 [online]. [cit. 16. března 2013]. Dostupné na < http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymce-storage/files/2011/OZ_Navrh_zakona_s_obsahem_11042011.pdf>.

1.7.3 Shrnutí geneze nabývání vlastnického práva od nevlastníka v OZ 2012

Tabulka hlavních změn

	Verze 2005	Verze 2007	Verze 2009	Verze 2011
Převod vlastnického práva	Ano	Ano	Ne	Ne
Přechod vlastnického práva	Ne	Ne	Ano	Ano
Počet privilegovaných skutkových podstat	3	5	6	6
Demonstrativní výčet privilegovaných skutkových podstat	Ano	Ano	Ne	Ne
Taxativní výčet privilegovaných skutkových podstat	Ne	Ne	Ano	Ano
Nevlastník	Ano	Ano	Ne	Ne
Neoprávněný	Ne	Ne	Ano	Ano
Omezení u ztracených věcí	Ne	Ne	Ano	Ano
Úmyslný trestný čin	Ano	Ne	Ne	Ne
Čin povahy trestného činu	Ne	Ano	Ano	Ano
Úprava následných převodů	Ne	Ne	Ano	Ano
Lhůta 1 rok u kradených věcí	Ano	Ano	Ne	Ne

Verze 2005 a 2007 mohly budít dojem, že nabytí vlastnického práva od nevlastníka představuje převod vlastnického práva, ač se v české právní vědě tradičně považuje za přechod.

Postupně narostl počet skutkových podstat, jimž svědčila vyvratitelná domněnka dobré víry nabyvatele. Ve verzi 2005 šlo o 3 skutkové podstatě odpovídající úpravě v ABGB. Ty byly později rozšířeny.

Privilegované skutkové podstaty spojené s vyvratitelnou domněnkou dobré víry byly ve verzích 2005 a 2007 uvedeny formou demonstrativního výčtu, což představovalo značný výkladový problém ve vztahu k obecnému pravidlu, které vyžadovalo, aby břemeno důkazu své dobré víry nesl nabyvatel.

Tradiční terminologie „nabytí vlastnického práva od nevlastníka“ byla od verze 2009 nahrazena „nabytím vlastnického práva od neoprávněného“.

Zvýšená ochrana vlastníka v případě ztráty věci se objevila v textu OZ 2012 od verze 2009. Původní návrh obsahoval zvýšenou ochranu vlastníka v případě, že věc pozbyl na základě úmyslného trestného činu. Text byl později nahrazen „činem povahy trestného činu“, což vyloučilo riziko pro vlastníka nepříznivého výkladu, že k dosažení zvýšené ochrany je nezbytný pravomocný výrok trestního soudu. Nové znění umožňuje bez jakýchkoliv pochyb, aby si tuto otázku vyřešil civilní soud.

Od verze 2007 se v textu objevila omezení možnosti, aby od nabyvatele v dobré víře následně vlastnické právo k věci nabyla osoba, která by věděla, že původní převodce nebyl vlastníkem. Zvolilo se tak řešení, které v ABGB neplatilo.

Původní text návrh obsahoval lhůtu 1 rok, v níž se vlastník mohl domáhat zvýšené ochrany v případě, že věc pozbyl z důvodu trestního činu. Tato lhůta byla v konečném znění vypuštěna.

1.7.4 Občanský zákoník z roku 2012

Občanský zákoník z roku 2012 (dále jen „OZ 2012“) obsahuje úpravu, kterou bychom mohli z hlediska historického kontextu rozdělit do 3 skupin:

1. Pravidla, při jejichž aplikaci nabyvateli svědčí vyvratitelná domněnka dobré víry dle § 7 OZ 2012. Tato úprava obsažená v § 1109 a 1110 OZ 2012 do značné míry navazuje na § 367, § 371 a § 824 ABGB.

2. Úprava v § 1111 OZ 2012, kde důkazní břemeno ohledně své dobré víry tíží nabyvatele. Tím, že se jedná o obecné pravidlo a že důkazní břemeno tíží nabyvatele, by se dala dovodit určitá shoda s návrhem CT 1766 (II.8.43 a II.8.60–62). Obě úpravy ovšem vykazují značné rozdíly.

3. Pravidla, pro která nenacházíme v našem právu historické předlohy, v § 1112 OZ 2012.

U znění § 1109 OZ 2012 se naskýtá na první pohled podoba s § 367 ABGB, přesto se obě úpravy liší. Rozdíl nespočívá v pojetí věci v obou občanských zákonících. Oba za věc v právním smyslu považují hmotné předměty i nehmotné statky. § 367 ABGB se vztahoval pouze na věci movité. Výkladem se dovozovalo, že se týkal i nehmotných věcí.⁴⁵ § 1109 OZ 2012 stanoví pravidla pro nabývání vlastnického práva k hmotným movitým i nemovitým věcem i nehmotným věcem, nejsou-li zapsány ve veřejném seznamu.

Skutkové podstaty vyjmenované v písm. a)–c) § 1109 OZ 2012 se kryjí se skutkovými podstatami v § 367 ABGB. Skutková podstata dle písm. d) pak je obsažena v § 824 ABGB, který Sedláček s Roučkem komentují tak, že podle ustanovení práva dědického poctivý nabyvatel se stává vlastníkem, jestli nabyl věci od nepravého dědice, jemuž pozůstalost byla přikázána.⁴⁶

Skutkovou podstatu dle písm. e) bylo v ABGB možno odvodit z § 371⁴⁷, jenž se zabýval nemožností vindikovat věci, jež nebyly individuálně určené. Nabytí vlastnického práva poctivým držitelem odvozovala doktrína.

⁴⁵ ROUČEK: *Komentář...*, s. 320.

⁴⁶ Tamtéž, s. 323–324.

⁴⁷ RANDA: *Právo vlastnické...*, s. 189–190.

Novou úpravu obsahuje §1110 OZ 2012 pro případy, kdy podnikatel prodává použité movité věci. V těchto případech původní vlastník nemusí vyvracet dobrou víru nabyvatele, ale stačí, když prokáže, že věc ztratil nebo mu byla svémocně odňata a od ztráty či odnětí neuplynuly více než 3 roky.⁴⁸

§ 1111 OZ 2012 obsahuje generální skutkovou podstatu umožňující nabývání vlastnického práva od neoprávněného. Získal-li někdo movitou věc za jiných okolností, než které stanoví § 1109 nebo 1110, stane se vlastníkem věci, pokud prokáže svou dobrou víru v oprávnění převodce převést vlastnické právo k věci. To neplatí, pokud vlastník prokáže, že věc pozbyl ztrátou nebo činem povahy úmyslného trestného činu.

Rovněž CT 1766 obsahoval podobnou skutkovou podstatu v II.8.43. Navíc se ovšem vyžadovala úplatnost nabytí. Na druhou stranu nabytí vlastnictví nebránilo, že prodávající věděl o tom, že věc byla zcizená nebo sám věc nebo násilím nebo podvodným způsobem věc odcizil (II.8.44). V obou případech důkazní břemeno týkající se dobré víry nabyvatele leželo na nabyvateli.

Novinku do českého práva přináší § 1112, jenž vylučuje zneužití privilegia nabytí vlastnického práva od neoprávněného třetí osobou, která by chtěla věc nabýt od nabyvatele v dobré víře, ale sama by věděla, že její předchůdce nabyl vlastnické právo od neoprávněného.⁴⁹ § 367 ABGB se vykládal tak, že třetí osoba v tomto případě vlastnické právo nabývala.⁵⁰

Do úpravy nabytí vlastnického práva od neoprávněného bychom měli přidat i § 1041 odst. 2 OZ 2012, ač se v něm výslovně o nabytí vlastnického práva nehovoří. Obsahově se shoduje s § 371 ABGB, u něhož prvorepubliková doktrína nabytí vlastnictví od nevládníka dovozovala.⁵¹ Text právní normy zní takto: „Vydání movité věci, kterou nelze rozeznat podle odstavce 1, zejména jedná-li se o peníze nebo o cenné papíry na doručitele smíšené s jinými věcmi téhož druhu, se lze domáhat, jen lze-li z okolností seznat vlastnické právo osoby, jež právo uplatňuje, a nedostatek dobré víry osoby, na níž je požadováno vydání věci.” Nabytí vlastnického práva nabyvatelem věci, je-li vindikační žaloba vyloučena, představuje asi nejrozumnější uspořádání právních poměrů v daném případě. Těžko si lze představit situaci, že by vindikační žaloba původního vlastníka byla proti nabyvateli věci i jeho právním nástupcům navždy vyloučena a zároveň by si původní vlastník své vlastnické právo podržel.

⁴⁸ ELIÁŠ: *Nový občanský zákoník...*, s. 480.

⁴⁹ Tamtéž, s. 481.

⁵⁰ ROUČEK: *Komentář...*, s. 318.

⁵¹ Tamtéž, s. 338.

1.8 Inspirační zdroje nabývání vlastnického práva od nevládníka

Předchozí text obsahuje nástin vývoje institutu nabývání vlastnického práva od nevládníka v českých zemích od poloviny 18. století dodnes. O původu institutu i jeho jednotlivých podobách se vedly v odborné literatuře diskuse.

Randa konstatoval, že podoba nabývání vlastnického práva od nevládníka jako všeobecné zásady, jak se vyskytla v CT 1766 (a nyní do určité míry obdobně v § 1111 OZ 2012), pocházela z neznámých inspiračních zdrojů.⁵² Naproti tomu původ výjimky nabývání ve veřejné dražbě dle § 367 ABGB Randa viděl v moderní době s jistými historickými vzory v městském právu některých francouzských a německých měst.⁵³ Podobně nahlížel na druhou výjimku § 367 ABGB, nabývání od oprávněného obchodníka, kde historický vzor nalézal v obchodní činnosti směnkařů a zlatníků 17. století v Holandsku.⁵⁴ Původ poslední výjimky § 367 ABGB, kterou činilo nabytí vlastnického práva od osoby, které vlastník věc dobrovolně svěřil, spatřoval Randa v německém právu a i v českém reskriptu z roku 1648. Odkazoval rovněž na středověké židovské právo.⁵⁵

V Roučkově komentáři se k původu privilegia nabývání vlastnického práva od nevládníka uvádí: „Tato ochrana původně nebyla římskému právu známa a soudí se, že se nejprve vyvinula u soudů církevních a po slučování práva kanonického s právem římským přešla do práva obecného a převzaly ji i moderní zákoníky.”⁵⁶

Coing k věci vyslovuje názor, že: „Četná ustanovení ve Francii, Nizozemí a severním Německu ovšem v návaznosti na středověké právo znají v určitých více či méně rozšířených případech vyloučení *rei vindicatio* u movitých věcí ku prospěch toho, kdo nabyl od nevládníka. V tomto ohledu platí pak zásada: *“mobilia non habent sequelam”*. Tato úprava je považována za omezení *rei vindicatio*; myšlenka nabytí vlastnictví na základě dobré víry se rozvinula pravděpodobně až v 18. století.”⁵⁷ Coing dále vyslovuje názor, že úprava nabývání vlastnického práva od nevládníka se realizovala až v 18. století, a to poprvé v CT 1766. Do té doby šlo pouze o omezení *rei vindicatio*.⁵⁸

Luby počátky ochrany toho, kdo v dobré víře od nevládníka nabyl věc, viděl v závazku původního vlastníka nahradit nabyvateli, co za věc nabyvatel zaplatil. V této fázi vlastník mohl požadovat vydání věci. Následovalo věcněprávní zajištění nabyvatelova nároku v podobě zadržovacího práva, které dávalo dilatorní námitku.

⁵² RANDA: *Právo vlastnické...*, s. 183–4.

⁵³ Tamtéž, s. 185.

⁵⁴ Tamtéž, s. 186.

⁵⁵ Tamtéž, s. 188–189.

⁵⁶ ROUČEK: *Komentář...*, s. 318.

⁵⁷ COING, Helmut. *Europäisches Privatrecht: Band I – Älteres Gemeines Recht (1500 bis 1800)*. München: C.H.Beck, 1985, s. 306–307.

⁵⁸ Tamtéž, s. 298.

Později některé právní řády přiznaly v určitých případech nabyvateli vlastnické právo. Vývoj od dilatorní k peremptorní námitce Luby dokumentuje na úpravě nabývání vlastnického práva od nevlastníka v pruském Landrechtu, v němž platilo, že, kdo nabyl za úplatu od nevlastníka, mohl požadovat, co za věc vydal, a dále při nabytí ve veřejné dražbě nebo při nabytí peněz vznikalo nabyvateli v dobré víře vlastnické právo⁵⁹.

Asi nejsrozumitelnější popis vývoje institutu nabývání vlastnického práva od nevlastníka v kontinentální Evropě podává Kowalski⁶⁰. V raném středověku v Německu a Francii převažoval germánský princip Gewere, kdy vlastník ztrácel jako určitou sankci vindikaci proti tomu, kdo získal jeho věc, když k pozbytí věci svým jednáním vlastník přispěl. Naopak bez vlastního zavinění vindikaci neztrácel jako v případě, kdy mu věc byla ukradena.

Další vývoj nabývání od nevlastníka byl ovlivněn dvěma protichůdnými vlivy. Na jedné straně rostl význam měst a obchodu, což vyvolávalo potřebu usnadnění obchodu a silnější ochranu nabyvatele v dobré víře, na druhé straně od 12. století n.l. ve zvýšené míře probíhala recepce římského práva, jež přinášela silnou ochranu vlastnického práva.

Na konci středověku a na počátku novověku se nedalo prohlásit, že by některý z těchto vlivů převládl. Konkrétní právní úprava v jednotlivých zemích představovala určitý stupeň kompromisu mezi oběma vlivy. V ochraně nabyvatele nejdále pokročilo francouzské právo, když byl někdy zastáván názor vylučující vindikaci u movitých věcí na základě doktriny „*meubles n'ont pas de suite* – movité věci nelze stíhat“. Tato doktrína byla ale nahrazena principem „*en fait de meubles, la possession vaut titre* – v případě movitých věcí držba představuje titul k nabytí vlastnického práva“. Dle tohoto principu platila domněnka vlastnictví ve prospěch držitele movité věci. V dobré víře bylo možno získat i vlastnické právo k movité kradené věci, když mezi krádeží a koupí musel proběhnout určitý časový okamžik.

Naopak v německém právu převládla římskoprávní tradice a vlastnické právo ke kradeným věcem bylo možno získat jedině mimořádným vydržením.

Eliáš hovoří s odkazem na Zeillerův komentář o tom, že ABGB navazoval na obdobné tradice jako Code civil a dospěl k podobnému výsledku.⁶¹ Zmiňuje rovněž vliv Code civil na konečné řešení problematiky nabývání vlastnického práva od nevlastníka v ABGB. V rovině společných inspiračních zdrojů tento vliv nelze vyloučit. Časová posloupnost jednotlivých osnov ABGB a Code civil ale přímý vliv konečného znění Code civil na ABGB vylučuje. CT 1766 a CT 1774 obsahovaly v určitém ohledu, jak uvádím výše, širší možnosti nabývání vlastnictví od

⁵⁹ LUBY: *Nadobudnutie vlastníctva od nevlastníka...*, s. 442.

⁶⁰ KOWALSKI, Wojciech. Purchase of a Stolen Work of Art. In TORREMANNS, Paul (ed.). *Legal Convergence in the Enlarged Europe of the New Millennium*. Hague: Kluwer Law International, 2000, s. 92–94.

⁶¹ ELIÁŠ: *Mobilia non habent sequelam...*, s. 62.

nevlastníka. CT 1796 však již obsahovala téměř totožné znění jako ABGB. Code civil byl vydán až v roce 1804, tj. 8 let po vydání Martiniho osnovy z roku 1796.

Je těžké, a přesahuje to možnosti této práce, odhalit vlivy, jež ovlivňovaly rozhodování jednotlivých autorů občanských zákoníků platných na českém území ohledně úpravy této části občanského práva⁶². Přehled historického vývoje nabytí od nevlastníka v předchozí části této práce poukazuje na kontinuitu náhledů na řešení nabývání od nevlastníka od Codexu Theresianus do dnešní doby.

Na počátku prací na ABGB stálo pověření Marie Terezie, aby právní komise skládající se ze znalců klíčových právních odvětví habsburské monarchie vypracovala na základě zemských práv všeobecné soukromé právo.⁶³ Panovnice nechtěla vytvoření úplně nového práva, ale požadovala uvést do souladu již existující zemská práva.⁶⁴ Z popisu kodifikačních prací na ABGB by se dalo dovodit, že obecně pro obsah kodifikace rozhodujícím pramenem byla zemská práva zemí habsburské monarchie⁶⁵, což ovšem nevyklučovalo převzetí některé dílčí materie z jiných zdrojů.

Velkému významu mezi zemskými právy habsburské monarchie se těšilo české právo. Bez snahy přinést na tomto místě podrobnější přehled starší české úpravy nabytí od nevlastníka bych chtěl zmínit úpravu v Právech městských Království českého a Markrabství Moravského od Pavla Kristiána z Koldína.⁶⁶

Koldínův zákoník v bodě H.II obsahuje klasické římskoprávní základní pravidlo *nemo enim plus juris in alium transferre potest, quam ipse habuit*, jež brání na právního nástupce převést více práv, než má sám převodce. Nicméně v bodě H.XI je obsažena výjimka z této zásady: „Kradenau věc koupil-li by kdo, nevěda, by byla kradená: trh pořádný jest. Však ten, kdož koupil, saukupa, od něhož koupil, jmenovati aneb postaviti povinen bude, aby krádež tudy k vyhledání přišla.” Podobná úprava se ocitla v návrhu Codexu Theresianus z roku 1766 v bodech II.8.43–46.

V bodě H.XIV Koldínova zákoníku pak nacházíme text, který se později v podobném znění objevil v návrhu CT 1766 v bodech II.8.50–51 jako jedna z okolností vylučující dobrou vírou nabyvatele: „Zase, prodala-li by žena aneb služebník některé věci pána bez jeho vědomí

⁶² K historickým vlivům úpravy nabývání vlastnického práva od nevlastníka podrobně HORÁK, Ondřej. Historické zdroje úpravy nabytí vlastnického práva od nevlastníka. Kapitola z dějin právního myšlení. In BUBELOVÁ, Kamila (ed.). *150 let Všeobecného obchodního zákoníku*. Olomouc: Univerzita Palackého, s. 23–30.

⁶³ NESCHWARA: *Vývoj soukromého práva...*, s. 197.

⁶⁴ Tamtéž, s. 200.

⁶⁵ Tamtéž, s. 195–251.

⁶⁶ Zákoník schválen a sancionován Rudolfem II. v roce 1579.

a povolení: žádný prodej ten pořádný nebude, lečby pán trhu takového povolením svým potvrdil.”⁶⁷

Domnívám se, že úprava nabývání od nevlastníka vychází v rámci evropského kontinentálního práva ze společných inspiračních zdrojů. Hledáme-li původ konkrétní podoby této úpravy v ABGB, z níž se odvozují všechny následné úpravy nabývání vlastnického práva od nevlastníka na českém území, byla by se větší pozornost věnovat zemským právům habsburské monarchie včetně českého práva.

⁶⁷ KRISTIÁN Z KOLDÍNA, Pavel a Josef JIREČEK. *Práva městská království českého a markrabství moravského: spolu s krátkou jich summo*. 5. vydání. Praha: Spolek českých právníků "Všehrd", 1876, s.222-227.

2 Vybrané otázky nabývání vlastnického práva od nevlastníka

V této části se rozebírají jednotlivé znaky skutkové podstaty právních norem zaměřených na nabývání vlastnického práva od nevlastníka obsažené v hypotézách těchto norem. Dále pak některé další vybrané problémy.

2.1 Vlastnosti nabývané věci

I při nabývání vlastnického práva od nevlastníka platí, že věc musí být způsobilým předmětem vlastnického práva. Omezení týkající se možnosti vlastnit určité druhy věcí vyplývají z čl. 11 odst. 2 Listiny.⁶⁸

Pravidla v CT 1766 v II.8.43–70 se vztahovala pouze na movité věci.

§ 367 i 371 ABGB dle výslovného znění zákona dopadaly na movité věci. Randa zastával názor, že § 367 ABGB představuje výjimečné ustanovení, jehož působnost nelze rozšiřovat oproti výslovnému znění textu zákona na další věci, když spornými se staly zejména nehmotné věci a nezapsané nemovitosti.⁶⁹ Naopak dle Roučkova a Sedláčkova komentáře⁷⁰ se ustanovení § 367 ABGB vztahovalo na hmotné movité věci i nehmotné věci (podnik, pohledávka) a chráněn měl být i poctivý cesionář. Ohledně zapsaných nemovitostí platila ochrana dle pozemkových knih. U nemovitostí nezapsaných i Rouček se Sedláčkem převzali Randův názor vylučující v jejich případě analogické použití úpravy pro movité věci.

OZ 2012 obsahuje normy odpovídající § 367 ABGB v § 1109 a následujících. Rozsah dotčených věcí se ale liší, když tato úprava se vztahuje na věci nezapsané ve veřejných seznamech, což zahrnuje hmotné věci movité i nemovité a nehmotné věci. § 1110, 1111 a 1112 se týkají pouze movitých věcí.

§ 371 ABGB a ve velmi podobném znění § 1041 odst. 2 OZ 2012 se zabývají druhově určenými věcmi, jež byly u nabyvatele smíšeny s jinými věcmi stejného druhu a nelze rozlišit, které z věcí patří původnímu vlastníkovi. V obou případech se vylučuje možnost vindikovat tyto věci a texty právních norem neřeší otázku dalšího osudu vlastnického práva. V případě § 371 ABGB dle dobové doktríny nabyvatel v dobré víře získával vlastnické právo k těmto věcem.⁷¹ I v případě § 1041 odst. 2 OZ 2012 budeme nejspíše muset dojít ke stejnému závěru, neboť, jak uvádí Randa, je-li vindikace vyloučena, neporušitelná držba se *de facto* rovná vlastnictví⁷². Těžko si lze představit jiné rozumné uspořádání právních poměrů za této situace.

⁶⁸ ELIÁŠ: *Nový občanský zákoník ...*, s. 438.

⁶⁹ RANDA: *Právo vlastnické...*, s. 184.

⁷⁰ ROUČEK: *Komentář...*, s. 321.

⁷¹ Tamtéž, s. 338–339.

⁷² RANDA: *Právo vlastnické...*, s. 188.

2.2 Dobrá víra nabyvatele věci

2.2.1 K jakému okamžiku se dobrá víra posuzuje

CT 1766 v II.8.46 stanovil, že nabyvatel musel mít v okamžiku koupě dobrou víru určité kvality. Tato úprava v dané době zřejmě vyhovovala, když se okamžik právního jednání a nabytí vlastnického práva převážně shodovaly.

Situace dle ABGB se lišila. Dle Roučkova a Sedláčkova komentáře musel být nabyvatel v dobré víře v okamžiku nabytí vlastnického práva, což dle ABGB znamenalo okamžik dovršení právní skutečnosti přistupující ke zcizovací smlouvě, kterou bylo odevzdání věci nabyvateli některým ze způsobů uvedených v § 426 a následujících ABGB. Naopak v době uzavření zcizovací smlouvy nabyvatel mohl vědět, že věc nepatří převodci, pokud byl přesvědčen, že před odevzdáním věci se převodce stane vlastníkem věci. Jestliže nabytí vlastnického práva nabyvatele mělo záviset na další právní skutečnosti, musel být nabyvatel v dobré víře v okamžiku dovršení této skutečnosti. Nevadilo, když se nabyvatel později dozvěděl, že převodce nebyl vlastníkem věci, uplatnila se zásada *mala fides superveniens non nocet*.⁷³ Podle § 367 ABGB podmínkou vzniku vlastnického práva nabyvatele byl vznik poctivé držby, což vyžadovalo fyzické uchopení věci v souladu s § 312 ABGB. Tento okamžik nastával nejpozději s odevzdáním věci, neboť podstatnou náležitostí odevzdání dle § 426 ABGB bylo, aby se nabyvatel ujal bezprostředního panství nad věcí neboli aby věc byla převedena do jeho držby.⁷⁴

Jinými slovy nabyvatel musí být v dobré víře v okamžiku, ve kterém by nabyl vlastnictví derivativně, kdyby převodce byl vlastníkem⁷⁵.

Dle § 932 odst. 1 BGB musela dobrá víra nabyvatele trvat až do nabytí držby nebo do okamžiku střetu shodných vůlí převodce a nabyvatele, a to do toho z okamžiků, který nastal později a byl posledním jednáním směřujícím k nabytí vlastnického práva. Možnost, aby držba nastala dříve, souvisí zejména se širším chápáním držby v německém právu. Zpravidla rozhodujícím okamžikem dle § 932 BGB bude okamžik předání věci.⁷⁶

Podle Tégl jako příklad, kdy se rozchází okamžik vzniku držby a okamžik vzniku vlastnictví, slouží výhrada vlastnictví (nebo jiná odkládací podmínka)⁷⁷. V tomto případě by nabyvatel dle mého názoru musel být v dobré víře v okamžiku zaplacení, neboť, jak vidíme z výše uvedeného historického přehledu, ochrana dobrověrného nabyvatele se zakládá, jestliže

⁷³ ROUČEK: *Komentář...*, s. 320–321.

⁷⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu Republiky Československé ze dne 17.5.1939, sp. zn. RV I 297/39.

⁷⁵ NOVÁK, Ondřej. *Nabytí vlastnictví od neoprávněného* [online]. [cit. 26. března 2013]. Dostupné na <<http://www.prf.cuni.cz/ondrej-novak-1404045946.html>>

⁷⁶ BEZOUŠKOVÁ, Lenka. Nabytí vlastnického práva k movité věci od neoprávněného podle německé právní úpravy a návrhu občanského zákoníku. *Právní rozhledy*, 2009, roč. 17, č. 7, s. 250.

⁷⁷ TÉGL, Petr. Některé teoretické problémy nabytí od neoprávněného. *Právní rozhledy*, 2009, roč. 17, č. 10, s. 350.

vlastnictví nabude za existence dobré víry. Do okamžiku zaplacení má nabyvatel také účinný nástroj, jak nabytí s vadou spočívající v absenci vlastnického práva převodce řešit. Než dojde k zaplacení, majetková sféra nabyvatele nebyla rovněž zkrácena, čímž odpadá jeden z argumentů pro jeho ochranu. Aby nabyvatel mohl být v okamžiku zaplacení v dobré víře, předpokládá to pochopitelně, že všechny předchozí okolnosti doprovázející pořízení věci, budou nabyvatele utvrzovat v poctivosti jednání zcizitele.

V OZ 2012 se situace poněkud posouvá s ohledem na zavedení tzv. konsensuálního principu nabývání vlastnického práva v případě věcí nezapsaných ve veřejném seznamu, jak se zakotvuje v § 1099 OZ 2012. Při nabytí dle § 1099 OZ 2012 se předpokládá dobrá víra nabyvatele v okamžiku účinnosti smlouvy, jíž se nabývá vlastnictví. Podle Eliáše i zde hraje roli nabytí držby, když o nabytí držby Eliáš hovoří jako o okolnosti dobré víry nabyvatele.⁷⁸

Můžeme si klást otázku, zda i v případě, kdy smlouva předpokládá nabytí vlastnického práva dle § 1099 OZ 2012, máme požadovat dobrou víru nabyvatele k okamžiku vzniku držby, který by nastal po účinnosti smlouvy. Spíše bych se klonil k názoru, že ne. Nemůžeme vyčítat nabyvateli nedostatek dobré víry, pokud své chování přizpůsobuje změnám v právním řádu. Zavede-li se do soukromého práva konsensuální princip nabývání vlastnického práva, dá se očekávat, že adresáti právních norem pozmění své chování, což by jim nemělo být ku škodě. Pokud právo k nabytí vlastnictví nevyžaduje převod držby, z absence držby u nabyvatele nemůžeme vyvozovat nedostatek jeho dobré víry, jenž by v daném případě měl zabránit nabytí vlastnického práva od nevlastníka. Domnívám se, že k situaci, kdy by účinností smlouvy vzniklo vlastnické právo nabyvatele, ale nabyvatel by nezískal držbu věci, by mohlo dojít za okolností, jež v poněkud jiném kontextu popisuje Tégl, např. tehdy, když by se zcizitel vzdal držby věci tím, že by ji předal třetí osobě, aby ji nabyvateli doručila, avšak taková věc by ještě nebyla ve sféře nabyvatele.⁷⁹ Při posuzování okolností dobré víry by ale mělo být zkoumáno, z jakých důvodů k nabytí držby nabyvatelem nedošlo a zda to nezpochybňuje jeho dobrou víru.⁸⁰

Jiná situace nastává u movitých věcí určených dle druhu, kdy se okamžik nabytí vlastnického práva posouvá do okamžiku odlišení těchto věcí od jiných věcí téhož druhu v souladu s § 1101 OZ 2012. Spolu s tím se posouvá i okamžik, ke kterému posuzujeme dobrou víru nabyvatele. Dobrá víra nabyvatele představuje prvek vyrovnávající chybějící vlastnictví převodce (*dominium auctoris*). Jak jsme uvedli výše, měla by tedy být přítomna v době, v níž by nabyvatel v situaci netrpící nedostatkem převodcova vlastnictví nabyl vlastnické právo.

⁷⁸ ELIÁŠ: *Nový občanský zákoník...*, s. 480.

⁷⁹ TÉGL: *Některé teoretické problémy...*, s. 350.

⁸⁰ BEZOUŠKOVÁ: *Nabytí vlastnického práva...*, s. 248.

Strany mohou i za účinnosti OZ 2012 v souladu se smluvní volností do smlouvy zakotvit uplatnění principu tradičního, kdy by k nabytí vlastnického práva k věci došlo až předáním věci. Pak by platila pravidla popsaná výše v případě ABGB.

2.2.2 Kvalita dobré víry a okolnosti dokládající dobrou víru

V prvé řadě si připomeňme, že dobrá víra je vnitřní psychický stav subjektu, na který usuzujeme z vnějších objektivních okolností, které jej provázejí.⁸¹

Inspirativní se mi jeví úprava kvality dobré víry v CT 1766, neboť obsahuje podrobný výčet okolností, podle kterých dobrá víra měla být posuzována.

CT 1766 vycházel v otázce kvality dobré víry z bodu II.8.46, který stanovil, že nepostačovalo, aby nabyvatel v okamžiku koupě nevěděl, že se jednalo o věc cizí. Musel nabýt od takové osoby, o které se bylo možné rozumným způsobem (objektivizované měřítko) domnívat, že jí daná věc patřila (případně, že měla pravomoc danou věc prodávat – II.8.47).

V dalších ustanoveních CT 1766 obsahoval výčet objektivních okolností, jež měly být posuzovány při rozhodování o dobré víře nabyvatele. Byly jimi chování převodce, jeho majetkové poměry a dobrá pověst, skutečnost, že se v souladu s právem zabýval obchodováním s věcmi téhož druhu (II.8.47).

Nabyvatel musel věnovat také pozornost tomu, zda povaha prodávané věci a množství věcí odpovídaly majetkovým poměrům prodávajícího. Pokud se mohlo nabyvateli zdát, že je neobvyklé, aby převodce vlastnil takové věci v takovém množství, šlo dle II.8.48 CT 1766 o vadu dobré víry.

Dobré víře nabyvatele svědčilo, jestliže nabyl od osoby těšící se veřejnému uznání a prokazatelně dobré pověsti. Vyžadovalo se, aby neexistovalo důvodné podezření, že by osoba převodce jednala nezákonným nebo nečestným způsobem (II.8.49).

CT 1766 také uváděl okolnosti, jež dobrou víru nabyvatele vylučovaly. Tak tomu bylo, když nabyvatel věc koupil od cizí, v daném místě neznámé osoby, za podezřelých podmínek, za což konkrétně CT 1766 označoval koupi mimo běžnou prodejní dobu. Dobrou víru vylučovaly některé vnější charakteristiky osoby převodce. Nabytí v dobré víře se vylučovalo od zřejmého pobudy, od někoho, kdo dle zjevných známek nedisponoval svým jménem, od osoby, u níž existoval rozpor mezi jejími majetkovými poměry a ceností věci, osoby známé špatným nakládáním s cizími věcmi a od někoho, kdo byl vyhlášen špatnou pověstí (II.8.50).

Zdánlivě v rozporu s dnešním § 1109 písm. c) OZ 2012 CT 1766 v bodu II.8.51 označoval za okolnost vylučující dobrou víru, když došlo k prodeji osobou, jež měla správu a péči

⁸¹ PETR, Bohuslav. *Vydržení v českém právu*. Praha: C.H. Beck, 2002, s. 67.

nad cizí věcí a neprokázala pravomoc k prodeji věci. K tomuto problému se vrátíme v části věnované nabytí od osoby, které vlastník věc svěřil.

ABGB v návaznosti na CT 1796 zčásti opustil kazuistické vymezení okolností dobré víry obsažené v CT 1766. Požadavek kladený na dobrou víru nabyvatele byl definován v § 326 ABGB tak, že, kdo z pravděpodobných důvodů pokládá věc, kterou drží, za svou, je poctivým držitelem. Naopak nepoctivým držitelem byl ten, kdo věděl nebo z okolností se musel domnívat, že věc v jeho držbě náleží jiné osobě. Rouček a Sedláček za dostatečnou okolnost k prokázání dobré víry nabyvatele považovali jednání nabyvatele s pečlivostí řádného hospodáře, přes které nabyvateli ujde, že převodce není vlastníkem, a má za to, že se sám vlastníkem stal. Nepostačovala pouhá nevědomost o nedostatku předchůdce práva, ale od nabyvatele byla požadována dostatečná pečlivost.⁸² § 368 ABGB obsahoval výčet okolností, z nichž se mělo usuzovat na zlou víru nabyvatele. Nabyvatel nebyl v dobré víře, jestliže mohl mít důvodné podezření ohledně poctivosti své držby vyplývající z povahy věci, její nápadně nízké ceny, ze známých osobních vlastností svého předchůdce, jeho živnosti nebo dalších okolností. Tyto okolnosti se zčásti kryjí s okolnostmi obsaženými v CT 1766 v bodech II.8.46–53. Protože dle ABGB se obecně nevyžadovala úplatnost nabytí vlastnického práva od nevlastníka, navíc se v § 368 ABGB uvádí kritérium nízké ceny, jež dle CT 1766 bylo pokryto obecným požadavkem úplatnosti⁸³. Dobrou víru nabyvatele vylučovala hrubá nedbalost, nikoliv běžná nedbalost nebo lehkověrnost⁸⁴.

Dle BGB nabyvateli chyběla dobrá víra při nabývání movitých věcí, jestliže si byl vědom nedostatku vlastnického práva předchůdce anebo si tohoto nedostatku nebyl vědom z důvodu hrubé nedbalosti.⁸⁵ Oproti rakouské úpravě autoři německého občanského zákoníku zvolili poněkud jinou cestu vymezení dobré víry v koncepci hrubé nedbalosti, kterou BGB nedefinuje. Výklad tohoto pojmu se ponechává soudům a doktríně⁸⁶.

Německá judikatura vymezuje jako hrubě nedbalé takové jednání, při kterém v neobvykle vysoké míře byla porušena řádná péče vyžadovaná v právním styku, když zůstalo bez povšimnutí to, co by v daném případě muselo být každému očividné. Za měřítko se bere objektivizovaný člověk běžných znalostí a schopností. Jestliže se jednájící osoba hlásí k nějaké profesní skupině, u které se dají předpokládat speciální znalosti a schopnosti, nahlíží se na takovou osobu přísněji a předpokládá se, že tato osoba speciálními znalostmi a schopnostmi disponuje.

⁸² ROUČEK: *Komentář...*, s. 320.

⁸³ Praktickou aplikaci kritérií dobré víry v prvorepublikovém soudnictví dobře demonstruje rozsudek NS ČR ze dne 15.5.1931, sp.zn. RV II 229/30.

⁸⁴ Rozsudek NS ČR ze dne 12.1.1927, sp.zn. RV I 1879/26, rozsudek NS ČR ze dne 6.5.1924, sp.zn. RV I 280/24.

⁸⁵ BEZOUŠKOVÁ: *Nabytí vlastnického práva...*, s. 249.

⁸⁶ Tamtéž.

V případě pochybností ohledně vlastnického práva převodce by měl nabyvatel podniknout vlastní šetření za účelem vyloučení hrubé nedbalosti. Německá judikatura výkladem dovodila zvláštní požadavky na jednání nabyvatele u jednotlivých typů obchodů, které musí splnit, aby se mohl dovolat své dobré víry. Např. při koupi ojetého automobilu si nabyvatel musí nechat předložit technický průkaz vozidla a ověřit si, zda převodce je v něm zapsán.⁸⁷

I v českém právu se názory na kvalitu dobré víry nabyvatele vlastnického práva od nevlastníka vyvíjely. Zákonodárce upravil podmínky dobré víry při nabývání dle § 446 ObchZ, když původně postačovalo, aby nabyvatel nevěděl, že prodávající není vlastníkem, ač jeho nevědomost byla spojena s hrubou nedbalostí. Harmonizační novela ObchZ zavedla přísnější měřítko pro dobrou víru nabyvatele, která již odpovídá řešením v jiných právních řádech. Nabyvatel se nemůže stát vlastníkem také tehdy, když vědět měl a mohl, že prodávající není oprávněn převést vlastnické právo⁸⁸.

Ač OZ 2012 zvláštní definici dobré víry nabyvatele vlastnického práva od nevlastníka neobsahuje, jako minimální standard by se měla použít definice dobré víry u poctivého držitele dle § 992 OZ 2012. Při nabytí vlastnického práva od nevlastníka nabyvatel získává silnější právo, než jakým je držba. Okamžité nabytí vlastnického práva od nevlastníka je pouze jedním z možných vyústění poctivé držby, a to vyústěním zvláštním a privilegovaným. Z těchto důvodů by požadavky na dobrou víru nabyvatele vlastnického práva od nevlastníka měly být přinejmenším stejně přísné jako požadavky na dobrou víru poctivého držitele. Dle § 992 OZ 2012 se konstatuje dobrá víra držitele, má-li z přesvědčivého důvodu za to, že mu náleží právo, které vykonává. Držitel nemůže být v dobré víře, pokud ví, nebo mu musí být z okolností zjevné, že vykonává právo, které mu nenáleží. I za účinnosti OZ 2012 zůstává v platnosti názor Ústavního soudu ČR, že při nabývání vlastnického práva od nevlastníka dochází k omezení jednoho z nejdůležitějších základních práv a proto musí být otázka dobré víry nabyvatele posuzována velmi přísně.⁸⁹

Další příklady objektivních okolností, z nichž se usuzuje na dobrou víru nabyvatele, obsahuje CT 1766 v bodech II.8.58–61 a 68. Nabyvatel mohl uvést osobu, od níž věc nabyl, a prokázat poctivost obchodu s ní uzavřeného. Mohl prostřednictvím svědka dokázat, že veřejně nabízenou věc koupil na trhu od neznámé osoby během běžné prodejní doby. Bezúhonnost chování nabyvatele se rovněž zvažovala s ohledem na úplatu poskytnutou za věc, kdy se posuzovala přiměřenost úplaty. Dobrou víru naopak vylučovala koupě od nedůvěryhodné osoby. Dále se zvažovalo, zda koupě neprobíhala v utajení, zda ji neprovázely neobvyklé podmínky.

⁸⁷ BEZOUŠKOVÁ: *Nabytí vlastnického práva...*, s. 250–251.

⁸⁸ KOTÁSEK, Josef. K nabytí od nevlastníka. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2005, roč. 9, č. 2, s. 134, ke kvalitě dobré víry také rozsudek NS ČR ze dne 12.12.2007, sp. zn. 32 Cdo 44/2007.

⁸⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 26.8.2003, sp.zn. I. ÚS 437/02.

Okolnosti svědčící o dobré víře nabyvatele popisuje Kotásek⁹⁰. Považuje za ně způsob a charakter obchodu, místo jeho uzavření a způsob plnění, obvyklé postupy v praxi, majetkové poměry obou stran smlouvy, legitimaci převodce a v neposlední řadě sociální postavení účastníků. Často se jedná o okolnosti, jež zmiňuje již CT 1766 v bodech II.8.47 a následujících.

Považoval bych za přínosné, pokud by česká judikatura i doktrína postupně vypracovaly podrobná kritéria dobré víry při nabývání vlastnického práva od nevlastníka odpovídající aktuálním společenským potřebám podobně, jak to učinily německé soudy. CT 1766, ABGB a prvorepubliková judikatura jsou pro tuto činnost vhodnými zdroji inspirace.

2.2.3 K jakým otázkám má být dobrá víra směřována

Nabyvatel musí být zejména v dobré víře ohledně právních otázek, zda zciziteli náleží vlastnické právo k věci nebo zda zcizitel je oprávněn věc zcizit.

Dle CT 1766 se nabyvatel musel rozumným způsobem domnívat, že převodce je vlastníkem nebo má dispoziční oprávnění s věcí právně nakládat (II.8.46–47, II.8.51).

ABGB dospívá k témuž výsledku tak, že dle § 326, věta první, nabyvatel musí věřit ve vlastní vlastnictví, nikoli ve vlastnictví převodcovy. Proto je dobrá víra dána tehdy, když nabyvatel je přesvědčen o vlastnictví zcizitelově i o dispozičním oprávnění toho, o kom ví, že vlastníkem není⁹¹. Mohlo by se zdát, že dobrá víra ve vlastní vlastnictví by mohla zhojit i některé další vady než pouhý nedostatek vlastnictví nebo oprávnění zcizitele. Tak tomu ale není, jak vyplývá z další části práce.

V BGB se chrání na rozdíl od jiných právních řádů pouze dobrá víra ve vlastnické právo převodce, ne dobrá víra v oprávnění nakládat s movitou věcí. Německé právo ovšem obsahuje i výjimky z tohoto pravidla.⁹²

OZ 2012 v § 1109 naopak výslovně hovoří o dobré víře v oprávnění druhé strany převést vlastnické právo, což odpovídá požadavkům dle CT 1766 i ABGB.

2.3 Právní skutečnost, kterou dochází k nabytí od nevlastníka

2.3.1 Převod vadný z důvodu absence vlastnického práva převodce

Jedná se zvláštní druh přechodu vlastnického práva, jenž se zakládá na jednání stran zaměřeném na převod vlastnického práva, při němž ovšem absentuje jedna z podmínek platného

⁹⁰ KOTÁSEK: *K nabytí od nevlastníka...*, s. 134.

⁹¹ ROUČEK: *Komentář...*, s. 320.

⁹² BEZOUŠKOVÁ: *Nabytí vlastnického práva...*, s. 249.

převodu, kterou je vlastnické právo převodce. Právo poskytuje nabývací straně zvýhodnění spočívající v tom, že z moci zákona přesto vlastnické právo nabývá.

Toto privilegium by se neposkytlo, pokud strany neusilovaly právním jednáním o převod, ale nastaly by skutečnosti, s nimiž právo spojuje přechod vlastnického práva.

Rouček se Sedláčkem uvádí, že popsané privilegium je dáno pro případy převodu vlastnictví, nikoli pro případy jiné, tedy ani pro případy přechodu vlastnictví (výrokem úřadu správního nebo soudů), ani pro případy originárního nabytí vlastnictví (ostatně originární nabytí nastává tak jako tak bez ohledu na osobu dřívějšího vlastníka)⁹³.

Jádro institutu nabývání vlastnického práva od nevlastníka spočívá v ochraně dobré víry nabyvatele v případě absence vlastnického práva u převodce⁹⁴. Dobrá víra nabyvatele nemůže tedy zhojit jakékoliv jiné nedostatky, jež by se výtýkaly právnímu jednání, kterým by se vlastnické právo převádělo od vlastníka.

2.3.2 Platný titul v podobě převodní smlouvy

Jak bylo uvedeno výše, privilegium nabývání vlastnického práva od nevlastníka spočívá pouze v prominutí podmínky vlastnického práva zcizitele. Rouček se Sedláčkem uvádí, že všechny další podmínky nabytí vlastnictví musí být splněny. Krom chybějícího zcizitelova vlastnického práva může vindikující bývalý vlastník uplatňovat nedostatky jiných podmínek, zejména vady obligačního jednání.⁹⁵

Vyžaduje se tedy platná a účinná smlouva, což konstatuje i Randa.⁹⁶ Absolutně neplatnou smlouvou nezískává nabyvatel vlastnictví, ale, je-li v dobré víře ohledně platnosti smlouvy, stává se poctivým držitelem.⁹⁷

BGB vyžaduje k nabytí vlastnického práva od nevlastníka věcněprávní dispoziční smlouvu směřující k převodu vlastnického práva k věci.⁹⁸

OZ 2012 v § 1109 zdůrazňuje přímo v textu zákonného ustanovení význam titulu, když hovoří o převodu na základě řádného titulu. Eliáš k tomu dodává, že smlouva sama o sobě není právní skutečností vedoucí k nabytí vlastnického práva, ale že obsahem i formou bezvadný titul

⁹³ ROUČEK: *Komentář...*, s. 320.

⁹⁴ SVOBODA, Pavel. *Nabytí od nevlastníka* [online]. Brno: Masarykova univerzita, 30. března 2012 [cit. 27. března 2013]. s. 33, Dostupné na < http://is.muni.cz/th/257554/pravf_m/Diplomka.pdf>.

⁹⁵ ROUČEK: *Komentář...*, s. 319.

⁹⁶ RANDA: *Právo vlastnické...*, s. 184.

⁹⁷ TÉGL: *Některé teoretické problémy...*, s. 344, 348.

⁹⁸ BEZOUŠKOVÁ: *Nabytí vlastnického práva...*, s. 248.

představuje toliko podmínku nabyvatelovy dobré víry v oprávnění druhé strany vlastnické právo převést.⁹⁹

Aby smlouva, již má nabyvatel získat vlastnické právo od nevlastníka, byla platná, musí být uzavřena mezi způsobilými subjekty, jejichž vůle směřuje k převodu vlastnického práva (u zcizitele vůle vlastnické právo převést, u nabyvatele vůle nabýt vlastnické právo), věc musí být způsobilým předmětem právního obchodu¹⁰⁰, smlouva musí být uzavřena v náležité formě, pokud zákon určitou formu vyžaduje.

2.3.3 Další právní skutečnosti nezbytné k nabytí od nevlastníka

Jak uvádí Rouček se Sedláčkem, nedostatek převodcova vlastnického práva nabyvateli neškodí, ale ani neprospívá¹⁰¹. Z toho vyplývá, že vše, co by muselo být splněno při převodu vlastnického práva od vlastníka, musí být splněno při nabytí vlastnického práva od nevlastníka s výjimkou vlastnického práva zcizitele. Krom řádné smlouvy se tento požadavek vztahuje na další právní skutečnosti požadované k převodu vlastnického práva.

Dle ABGB při převodu vlastnického práva takovou podmínkou bylo odevzdání věci.

Dle BGB předání věci představuje podmínku nabytí vlastnického práva¹⁰².

OZ 2012 v případě věcí nezapsaných ve veřejných seznamech vychází z konsensuálního principu a nedohodnou-li se strany jinak, uskutečnění dalších právních skutečností se ke vzniku vlastnického práva nevyžaduje. Z vůle stran by ale pro nabytí vlastnického práva mohly být vyžadovány tradice, splnění odkládací podmínky a u výhrady vlastnického práva zaplacení.

2.3.4 Nabytí ve veřejné dražbě

Při nabytí vlastnického práva od nevlastníka zcizovatel a nabyvatel uzavírají smlouvu směřující k převodu vlastnického práva. Jednotlivé právní úpravy v historii se lišily v tom, zda privilegium nabytí vlastnického práva od nevlastníka přiznávaly nabyvateli v dobré víře u všech smluv nebo jen u některých.

Dle CT 1766 se mohlo jednat o jakoukoliv smlouvu. Nabytí věci ve veřejné dražbě či od veřejné instituce dle II.8.52 pouze představovalo okolnost, jež téměř zaručovala, že nabyvatel unese důkazní břemeno ohledně své dobré víry. Již CT 1796 omezil v II.3.20 okruh právních jednání, k nimž se privilegium vztahovalo, na nabytí ve veřejné dražbě, od obchodníka oprávněnému k takovému obchodu a od někoho, komu žalující věřitel věc sám svěřil. ABGB do značné míry úpravu CT 1796 kopíroval v § 367.

⁹⁹ ELIÁŠ: *Nový občanský zákoník...*, s. 480.

¹⁰⁰ TÉGL: *Některé teoretické problémy...*, s. 344.

¹⁰¹ ROUČEK: *Komentář...*, s. 319.

¹⁰² BEZOUŠKOVÁ: *Nabytí vlastnického práva...*, s. 248.

OZ 2012 obsahuje v § 1109 řešení podobné v ABGB. Vypočítávají se právní jednání charakteristická určitým zvláštním znakem, jenž odůvodňuje poskytnutí výhody představované dle OZ 2012 tím, že při těchto zvláštních právních jednáních nabyvateli svědčí vyvratitelná domněnka dobré víry.

S každým z těchto případů se spojuje řada otázek. Zastavíme se u nabytí ve veřejné dražbě a od osoby, které věc byla svěřena vlastníkem.

Nabytí ve veřejné dražbě zmiňuje již CT 1766 v bodu II.8.52. Dále je obsaženo v následujících právních úpravách účinných na českém území s výjimkou OZ 1964. Nachází se i v OZ 2012.

Dle § 30 odst.1 zákona 26/2000 Sb., o veřejných dražbách, přechází vlastnictví na vydražitele v okamžiku udělení příklepu. Skutečnost, že se jedná o přechod vlastnického práva, potvrzuje i judikatura. Rozsudek NS ČR č. 21 Cdo 1032/2010 říká, že v řádně provedené dražbě vydražitel nabývá vlastnické právo příklepem bez ohledu na to, zda navrhovatel dražby byl vlastníkem věci. Jedná se o originární nabytí vlastnického práva na základě jiné skutečnosti stanovené zákonem dle § 132 odst. 1 OZ 1964. Touto skutečností je příklep licitátora.¹⁰³

Dle výše zmíněného judikátu pro posuzování dražby jako řádné nehraje roli absence vlastnického práva navrhovatele dražby, ale pouze náležitá opatrnost dražebníka při ověřování vlastnictví. Není-li dodržena, pak se nejedná o veřejnou dražbu, a tudíž se na případ nevztahuje ani privilegium dle § 1109 OZ 2012. Je-li dodržena, jde o originární nabytí vlastnického práva dle speciální úpravy a je zbytečné, aby bylo duplicitně upraveno v OZ 2012.

Na případ se vztahuje poznámka z komentáře Roučka a Sedláčka, jež uvádí, že privilegium dle § 367 ABGB platí pro případy „převodu“ vlastnictví, ne pro jiné případy, jimiž mohou být přechody vlastnictví (např. výrok soudu), ani pro případy originárního nabytí vlastnictví, protože v těchto případech tak jako tak nastává nabytí vlastnického práva bez ohledu na osobu dřívějšího vlastníka.¹⁰⁴

Nabytí ve veřejné dražbě se tak poněkud vymyká ostatním případům obsaženým v § 1109 OZ 2012. Ačkoliv v ABGB a na něj navazujících občanských zákonících na naše území bylo ustanovení o nabytí vlastnického práva od nevlastníka ve veřejné dražbě uvedeno, v současné době je poněkud matoucí. Chce § 1109 OZ 2012 říci, že vlastník může namítat zlou víru nabyvatele ohledně oprávnění navrhovatele dražby k převodu vlastnického práva? Dražebník v řádné veřejné dražbě dozajista oprávnění jednat tak, aby k přechodu vlastnického práva došlo, má.

¹⁰³ ŠVESTKA: *Občanské právo...*, s. 176–177.

¹⁰⁴ ROUČEK: *Komentář...*, s. 320.

Vznik této zvláštní právní situace vysvětluje Eliáš¹⁰⁵. V pozadí změny pojmání dražeb od v tuzemsku i zahraničí obecně přijímaného názoru, že veřejná dražba představuje smlouvu, k pojetí dražby jako jednání směřujícího k přechodu práva byla snaha poskytnout ochranu dobromyslnému nabyvateli, jež v obecném občanském právu nebyla zakotvena. Eliáš tomuto řešení vytýká negativní dopady na systém občanského práva, když fragmentární výjimky nahrazují chybějící obecnou úpravu.

Bez ohledu na další osud zákona o veřejných dražbách se domnívám, že řešení v OZ 2012 ohledně veřejných dražeb není nejšťastnější. Fragmentární výjimka ze speciálního zákona se pouze přesouvá do OZ 2012. Vhodnější by se mi jevil přístup zvolený v CT 1766, kdy návrh zákoníku obsahoval skutečně obecné pravidlo nabývání vlastnického práva od nevlastníka a způsob koupě věci ve veřejné dražbě byl okolností posilující dobrou víru nabyvatele.

2.3.5 Nabytí od osoby, jíž vlastník věc svěřil

Při nabytí od osoby, jíž vlastník věc svěřil se dle bodu II.8.51 CT 1766 jednalo o okolnost ztěžující důkazní břemeno nabyvatele ohledně jeho dobré víry. Text návrhu kodexu uvádí, že situace nabyvatele byla ještě horší, než když koupil věc od podezřelých osob (II.8.50). CT 1766 ovšem zřejmě směřoval na případy zmiňované Randou, když služebnictvo kradlo majetek panstva, což Randa vysvětloval tak, že v těchto případech vlastník nepřestává být držitelem věci, k nimž služebnictvo mělo přístup.¹⁰⁶

V CT 1796 se však již objevuje obdobné znění, jež máme v OZ 2012. CT 1796 ovšem nijak Randou zmíněné případy od jiných neodlišuje a soustřeďuje se pouze na okolnosti právního jednání mezi nabyvatelem a osobou, které vlastník věc svěřil.

ABGB s určitými odchylkami navazuje na CT 1796. Rouček se Sedláčkem ve svém komentáři k ABGB vysvětlují rozdíl mezi případy zmíněnými Randou a těmi, na které se privilegium § 367 vztahovalo. Rozdíl se opíral o výklad slova „svěřil“, když se muselo jednat o vědomé a dobrovolné odevzdání věci do samostatné detence, neboť pouze takovou detencí získala osoba, jíž byla věc svěřena, vzhled vlastníka¹⁰⁷.

OZ 2012 kopíruje významem text ABGB. Jaké argumenty ve prospěch toho řešení se uvádějí? Randa poukazuje na původ v německém právu, když myšlenkový základ této úpravy byl vyjádřen v úslovích „*Hand muss Hand wahren*“ a „*Wo man seinen Glauben gelassen, da muss man ihn suchen*“. Prvé z úsloví znamená, že ruka ruce odpovídá neboli jinými slovy, ruka, jíž byla věc

¹⁰⁵ ELIÁŠ: *Mobilia non habent sequelam...*, s. 65.

¹⁰⁶ RANDA: *Právo vlastnické...*, s. 188.

¹⁰⁷ ROUČEK: *Komentář...*, s. 323.

svěřena, musí zajišťovat návrat věci do ruky, od které věc obdržela¹⁰⁸. Druhé úsloví říká, že, kde jsi zanechal svou důvěru, tam ji musíš hledat.

Pro pochopení významu těchto zásad, z nichž se odvozují současná pravidla nabývání vlastnického práva od nevlastníka, se zdá být nezbytným připomenutí jejich původu v germánském právu.

Germánské právo neuznávalo abstraktní koncepci vlastnického práva přijatou v římském právu a vlastnické právo přimykalo více k reálným skutečnostem. Klíčovým pojmem byl pojem „Gewere“, podobně jako římskoprávní držba představoval faktickou moc nad věcí, ale zároveň i prvky práva.¹⁰⁹ Gewere bylo právním titulem ke vzniku práva k věci. Dle principu Geware byl „vlastník“ povinen chránit svůj majetek. Jeho chování ve vztahu k ochraně majetku určovalo jeho právní postavení. Jestliže „vlastník“ nepřispěl ke ztrátě faktické moci nad věcí, jako tomu je v případě krádeže, byl oprávněn podat soudní žalobu za účelem obnovení ztracené faktické moci nad věcí, k čemuž jej opravňovalo porušení principu Gewere.

Jestliže ale „vlastník“ svěřil majetek jiné osobě, která jej neoprávněně zcizila, „vlastník“ musel nést následky své přehnané důvěry, neboť porušil princip „*Hand muss nad wahren*“. Trestem za tuto přehnanou důvěru byla nemožnost vindikovat věc na třetí osobě, jež bez ohledu na dobrou nebo zlou víru nemohla být žalována. „Vlastník“ mohl pouze žalovat osobu, jíž věc svěřil dle zásady „*Wo man seinen Glauben gelassen, ...*“.¹¹⁰

Vidíme, že v německém právu se jednalo o sankci za porušení povinnosti pečovat o vlastní majetek, nikoliv o ochranu dobré víry třetí osoby. Zčásti tento přístup platí i v současném německém právu¹¹¹. Ovšem výklad ABGB se odlišoval, když Rouček se Sedláčkem uvádějí, že nabyvatel smí důvěřovati tomu, komu sám vlastník důvěřoval¹¹². Totéž tvrdil Randa, když upozorňoval, že rakouské právo se odchýlilo od německého vzoru v tom, že žádá u třetí osoby úplatné nabytí v dobré víře a zároveň zakládá vznik vlastnického práva u třetí osoby, což Randa považoval za správný přístup¹¹³.

Má tato skutková podstata v současném soukromém právu v podobě obsažené v OZ 2012 své místo? Jedním z materiálních pramenů právní úpravy nabývání vlastnického práva od nevlastníka bylo zvýšení bezpečnosti obchodního styku. Úprava obsažená v § 1109 písm. c) OZ 2012 mimo jiné dopadá na část obchodu (zejména mezi podnikateli) uskutečňující se formou leasingového pronájmu. V roce 2012 leasingové společnosti financovaly pořizování investic do

¹⁰⁸ KOROL, Eduard Leontievič. *Vindikacija i problemy dobrosovestnogo priobretenija kulturnych cennostej* [online]. [cit. 23.března 2013]. Dostupné na <<http://www.lib.grsu.by/library/data/resources/catalog/145671-285230.pdf>>.

¹⁰⁹ HUEBNER, Rudolf. *A History of Germanic Private Law*. New Jersey: The Lawbook Exchange, 2000, s. xxxvii.

¹¹⁰ KOWALSKI: *Purchase of a Stolen...*, s. 92.

¹¹¹ BEZOUŠKOVÁ: *Nabytí vlastnického práva...*, s. 247.

¹¹² ROUČEK: *Komentář...*, s. 322.

¹¹³ RANDA: *Právo vlastnické...*, s. 188.

strojů a zařízení (bez dopravních prostředků) ve finančním objemu 18,2 miliardy Kč.¹¹⁴ Leasing představuje moderní způsob pořizování investičního zboží, jehož podstata spočívá ve svěřeni věci vlastníkem uživateli věci. Je-li důvodem zavedení nabývání vlastnického práva od nevladníka podpora oběhu zboží, musíme si položit otázku, zda zásada středověkého germánského práva, jež stojí za ustanovením § 1109 písm. d) OZ 2012, skutečně naplňuje účel právní úpravy, a zda by naopak obratu zboží nepřispěla zvýšená ochrana leasingových pronajímatelů.

U nabytí od osoby, které vlastník věc sám svěřil, máme tři zainteresované subjekty. Prvním z nich je vlastník věci, jenž dává věc do detence dalším osobám. Nejčastěji půjde o případy, kdy v rámci své obchodní činnosti umožňuje užívání vlastních věcí dalším osobám. Dále se ze strany vlastníka může jednat o různé formy výpomoci dalším subjektům spočívající v tom, že tyto osoby mohou dočasně užívat věc, kterou se jim nevyplatí vlastnit. Obojí nakládání s věcí je pro společnost přínosné, neboť umožňuje efektivní nakládání s ekonomickými zdroji a rovněž uskutečňování činností, které by jinak bylo těžké realizovat. Pokud bychom vlastníka chtěli podpořit v této společensky prospěšné činnosti, snažili bychom se mu poskytnout co nejširší možnosti právní ochrany, které pochopitelně zahrnují i právo požadovat vydání věci na komkoliv.

Od vlastníka věc do detence získává detentor, který se následně dopouští podvodného jednání. Ví, že věc má vrátit vlastníkovi, přesto ji zcizí třetí osobě. O jeho ochraně není třeba uvažovat.

Poslední v řadě je třetí osoba, která věc kupuje od detentora v dobré víře, že detentor věc vlastní. Proč by ovšem tato osoba měla být chráněna dle § 1109 OZ 2012 a ne dle § 1111 OZ 2012? Tato osoba vůbec neví, že nabývá od osoby, které vlastník věc svěřil. Pokud by tuto skutečnost věděla, pak by nemohla být dobré víře. Jestliže tuto skutečnost neví, proč by jí měla být ku prospěchu? Výše zmíněný argument Roučka a Sedláčka, že nabyvatel smí důvěřovat tomu, komu sám vlastník důvěřoval, trpí tou vadou, že nabyvatel netuší, že vlastník zcizitel věc svěřil, a proto tento fakt nemůže posilovat jeho dobrou víru. Ústavní soud ČR v nálezu II. ÚS 165/11, jenž se zabýval konfliktem mezi vlastnickým právem původního vlastníka a nabyvatele v dobré víře při koupi nemovitostí, vyslovil názor, že závazkový vztah mezi původním vlastníkem a osobou, od níž nabyvatel v dobré víře věc získal, nemůže mít vliv na postavení třetích osob (nabyvatele).

Nemůže-li být tento původní vztah k neprospěchu nabyvatele v dobré víře, neměl by mu být ani ku prospěchu. Dále nutno zmínit, že důvěra vlastníka a nabyvatele se zásadním způsobem liší. Proto nelze jednu odvozovat od druhé.

¹¹⁴ *Zpráva o stavu a vývoji nebankovního leasingového, úvěrového a faktoringového trhu v ČR – r.2012* [online]. Česká leasingová a finanční asociace, [cit. 13. března 2013]. Dostupné na < <http://www.clfa.cz/index.php?textID=64>>.

Ve výše zmíněných případech vlastník důvěřuje tomu, že věc svěří do detence někomu, kdo věc vrátí nebo bude možné na něm vymoci náhradu škody. Posuzuje tak zejména pověst detentora a jeho obecné matkové poměry. Naproti tomu nabyvatel, jemuž není známo, že vlastník detentorovi věc svěřil, by měl především posuzovat charakteristiky obchodu, aby neprobíhal za podezřelých okolností.

I původní pojetí ztráty možnosti vindikovat věc a nabytí vlastnictví u třetí osoby jako sankce pro neodpovědného vlastníka jsou diskutabilní. Jak bylo zmíněno výše, poskytnutí věci do detence jiných osob není projevem neodpovědnosti vlastníka, ale společensky prospěšné jednání, které by nemělo být sankcionováno.

O postižení nedbalého vlastníka v trochu jiném kontextu píše Tégl. Nedbalý vlastník ztrácí vlastnické právo, neboť nebyl schopen o svá práva dostatečně pečovat, což představuje promítnutí zásady *vigilantibus iura scripta sunt*¹¹⁵. Viděli jsme, že v germánském právu se prvky nabytí vlastnického práva od nevládníka pojímaly jako sankce za nedbalost vlastníka. Vliv tohoto pojetí na tuzemskou právní tradici je nejistý. CT 1766 pracoval se střetem ochrany původního vlastníka a podporou obchodu, již ku prospěchu se upravovalo nabývání vlastnického práva v dobré víře. V CT 1796 se objevila skutková podstata nabytí od toho, komu vlastník věc svěřil, jež odpovídá germánskému pojetí. Nemůžeme ale dovodit, že by účelem této úpravy bylo zavedení sankčních prvků do nabývání od nevládníka.

Na druhou stranu váhu má argument důrazu na prevenci, jenž uvádí Luby a podle kterého především vlastník má možnost ochránit svou věc před cizími dispozicemi. Z tohoto pohledu dle Lubyho je přiměřené, pokud následky zanedbání prevence nese vlastník sám.¹¹⁶

¹¹⁵ TÉGL, Petr. Ochrana poctivého nabyvatele při nabývání vlastnického práva od nevládníka k movitým věcem nezapsaným ve veřejných seznamech. *Ad notam*, 2007, roč. 5, č. 2, s. 44.

¹¹⁶ LUBY: *Nadobudnutie vlastníctva od nevládníka...*, s. 440.

2.4 Požadavek úplatnosti

Otázku úplatnosti právního jednání považují za hlavní problém řešení nabývání od nevlastníka, jaké bylo v OZ 2012 zvoleno. CT 1766 výslovně stanovil dvě podmínky nabytí vlastnického práva od nevlastníka. Musela být splněna podmínka dobré víry nabyvatele a úplatnost jednání (II.8.45). Úplata musela pokrýt hodnotu věci, čímž se vyloučilo částečně úplatné jednání. Úplata rovněž představovala okolnost dobré víry nabyvatele dle II.8.51, čímž se dále zdůraznil význam odpovídající úplaty.

ABGB úplatnost právního jednání vyžadoval v § 367 pouze u jedné ze tří skutkových podstat, kterou bylo nabytí od osoby, již vlastník věc svěřil. Nicméně nabytí ve veřejné dražbě je rovněž ze své podstaty úplatným¹¹⁷. Důvody absence úplatnosti při nabytí od oprávněného obchodníka jsou nejasné. Randa zmiňuje jako příklad, kdy by se mohla poskytnout nabyvateli od živnostníka ochrana při bezúplatném nabytí, novoroční dárky poskytované kupcem¹¹⁸. Můžeme si klást otázku, zda v tomto případě se jedná o vyvážené řešení vztahu původního vlastníka a nabyvatele v dobré víře. ABGB ovšem alespoň v § 368 jmenuje nápadně nízkou cenu jako jednu z okolností, z nichž se má usuzovat na zlou víru nabyvatele. Žalujícímu vlastníkovu stačilo dokázat, že nabyvatel věc získal za nápadně nízkou cenu, čímž byla domněnka dobré víry nabyvatele vyvrácena, a nemusel více prokazovat zlou víru nabyvatele.

OZ 2012 význam úplaty dále oslabuje. Výslovně ji zmiňuje v § 1109 při nabytí vlastnického práva od osoby, již vlastník věc svěřil, a v § 1110 při koupi použité věci za úplatu od podnikatele, který takovými věcmi obchoduje. Úplatu v sobě zahrnuje i nabytí ve veřejné dražbě.

Formulace § 1110 OZ 2012 není šťastná. Obecně se při nabytí od obchodníka úplata nevyžaduje. Zde ovšem je speciální úprava vážící se k nabytí použité věci za úplatu, kdy původnímu vlastníkovu stačí dokázat ztrátu nebo krádež. Co ovšem, kdyby k nabytí použité věci od obchodníka došlo bez úplaty? Pak by vlastníkovu nestačilo prokázat ztrátu nebo krádež?

Je-li již od dob CT 1766 jako základní materiální pramen úpravy nabývání od nevlastníka skloňován zájem na zajištění bezpečného obchodu¹¹⁹, při kterém úplatnost právních úkonů představuje téměř výlučný způsob výměny hodnot, pak lze těžko pochopit, proč se nezakotvuje podmínka úplatnosti jako *conditio sine qua non* pro možnost nabytí vlastnického práva od nevlastníka.

Jsou-li v dnešní době určité typy transakcí odosobněny (e-commerce), čímž se nám ztrácí řada možných okolností, z nichž bylo možno posuzovat dobrou víru v dobách Marie Terezie,

¹¹⁷ RANDA: *Právo vlastnické...*, s. 185.

¹¹⁸ Tamtéž, s. 187.

¹¹⁹ CT 1766, bod II.8.45, dnes ELIÁŠ: *Mobilia non habent sequelam...*, s. 66.

o to silnější důraz by měl být kladen na kritérium úplatnosti. Pro dnešní dobu se mi jeví vhodné řešení obsažené v CT 1766, kdy úplata odpovídající plné hodnotě nabývané věci byla samostatnou a nutnou podmínkou nabytí vlastnického práva od nevlastníka, nejen jednou z okolností, z nichž se dalo usuzovat na dobrou víru nabyvatele.

Má-li vést nabytí vlastnického práva od nevlastníka k rozumnému uspořádání právních poměrů, musíme si klást otázku, zda ochrana neúplatného nabytí není jednostranným a nevyváženým příkloněním se na stranu nabyvatele v dobré víře. Tím, že se původnímu vlastníkovi umožní vindikovat věc, kterou nabyvatel získal bez úplaty, tento nabyvatel nic neztrácí (jeho postavení by bylo možno řešit dle pravidel o nárocích držitele v závislosti na kvalitě jeho držby). Naopak nemožností vindikovat původní vlastník může utrpět ztrátu ve své majetkové sféře rovnající se hodnotě věci, neboť ne vždy bude moci uplatnit nárok na náhradu škody vůči zciziteli, od něhož nabyvatel věc nabyl.

Další argument uvádí Tégel¹²⁰, když vychází z obvyklé zásady, že za vady věci se odpovídá pouze tehdy, když věc byla nabyta za úplatu. Bylo by nespravedlivé, aby zcizitel, který za věc nic nedostal, byl poháněn za vady na věci existující. Při nabytí od nevlastníka by tento nespravedlivý výsledek spočíval v tom, že zcizitel by odpovídal za škodu původnímu vlastníkovi a nabyvatel by byl chráněn před vlastníkovou vindikací.

Tégel ve svém článku dále zmiňuje problém částečně úplatných jednání (*negotium mixtum cum donatione*). Nabízí se možnost jednání posoudit jako dissimulované jednání (úmysl strany byl darovat) nebo, neprokáže-li se úmysl uzavřít darovací smlouvu, prohlásit i částečně úplatné plnění za neúplatné, v obou případech by se nabyvateli odepřela ochrana. Další možností by bylo získání spoluvlastnictví v poměru úplaty k hodnotě věci.

Rovněž by se mohl využít postup, jaký byl v případě kradených věcí zvolen ve francouzském Code civil v čl. 2280¹²¹, tj. vlastník má možnost vindikovat, ale musí nabyvateli v dobré víře nahradit cenu, za kterou nabyvatel v dobré víře věc koupil¹²². Prokázalo-li by se částečně úplatné jednání, vlastník by mohl věc vindikovat, nabyvatel by pak mohl požadovat úhradu ceny, kterou za věc zaplatil, v jím prokázané výši.

Pokud by nepoměr mezi hodnotou věci a poskytnutou úplatou byl zásadní, pak by nabytí mělo být posuzováno jako neúplatné¹²³, nehledě na to, že v tomto případě by se z této okolnosti mělo usuzovat na zlou víru nabyvatele.

¹²⁰ TÉGL: *Některé teoretické problémy*..., s. 351-352.

¹²¹ Znění 1999.

¹²² KOWALSKI: *Purchase of a Stolen*..., s. 98-99.

¹²³ TÉGL: *Některé teoretické problémy*..., s. 352.

2.5 Domněnka dobré víry a důkazní břemeno při nabývání od nevlastníka

Dopady právní ochrany nabyvatele v dobré víře v reálném životě do značné míry závisí na tom, kdo nese důkazní břemeno při dokazování jednotlivých skutečností rozhodných pro právní posuzování případu, zda a jakým způsobem právo důkazní břemeno jednotlivým subjektům ulehčuje konstrukcí právních domněnek či výčtem skutečností, jež postačuje dokázat, ač jinak by byla povinnost dokazování širší.

V CT 1766 dle bodů II.8.56–63 obě podmínky pro nabytí vlastnického práva od nevlastníka, jimiž byly dobrá víra nabyvatele a úplatnost obchodu, dokazoval nabyvatel, přičemž mu nesvědčila vyvratitelná domněnka dobré víry. Text osnovy vyjmenovával okolnosti, z nichž se zejména dalo usuzovat na dobrou víru nabyvatele, čímž alespoň dával vodítko nabyvateli, kudy vést důkazní úsilí.

Dle ABGB naopak nabyvateli svědčila vyvratitelná domněnka poctivosti držby dle § 328. Nabyvatel ale musel prokazovat, že věc nabyl v privilegované situaci, např. ve veřejné dražbě. Aby dostál této své povinnosti, musel nabyvatel prokázat i oprávnění prodávajícího živnostníka k prodeji věcí téhož druhu, jakého byla nabytá věc. Původnímu vlastníkovi se ulehčovalo důkazní břemeno v řízení o vindikační žalobě tím, že § 368 obsahoval výčet skutečností, jejichž dokázání postačovalo ke zpochybnění dobré víry nabyvatele. Takovou skutečností byla například nápadně nízká cena.¹²⁴

OZ 2012 v § 7 zakotvuje předpoklad dobré víry při právních jednáních, jenž se vztahuje i na nabývání vlastnického práva od nevlastníka. Otázku důkazního břemene při nabývání od nevlastníka řeší různým způsobem.

Při nabytí vlastnického práva od nevlastníka dle § 1109 původního vlastníka tíží povinnost dokázat, že nabyvatel nejednal v dobré víře v oprávnění druhé strany vlastnické právo převést na základě řádného titulu. Nabyvatel naopak musí podobně jako dle ABGB dokázat, že věc nabyl v některé z privilegovaných situací dle písmen a)–f).

Při nabývání použitých věcí od podnikatelů dle § 1110 OZ 2012 původní vlastník nemusí vyvracet dobrou víru nabyvatele, ale stačí, když dokáže, že věc pozbyl ztrátou nebo že mu věc byla odňata svémocně. Při nabývání dle § 1111 OZ 2012 nabyvatel musí dokázat svou dobrou víru. Původní vlastník nemusí dobrou víru nabyvatele vyvracet, podaří-li se mu dokázat, že věc pozbyl ztrátou nebo činem povahy trestného činu.

Dle BGB důkazní břemeno tíží toho, kdo se převodu vlastnictví dovolává¹²⁵.

¹²⁴ ROUČEK: *Komentář...*, s. 328.

¹²⁵ SYLLOVÁ: *Ochrana nabytí vlastnictví...*

2.6 Originární nebo derivativní nabytí

Zdánlivě akademickou otázkou diskutovanou v souvislosti s nabýváním vlastnického práva od nevlastníka představuje určení, zda se při nabývání od nevlastníka jedná o převod nebo přechod vlastnického práva. Řešení této otázky má praktický význam zejména pro existenci práv zatěžujících věc po nabytí vlastnického práva nabyvatelem od nevlastníka.

Otázku charakteru nabytí vlastnického práva od nevlastníka česká právní doktrína řeší ve prospěch originárního nabytí. Randa se vyslovuje tak, že jde naoko o derivativní způsob nabytí, ve skutečnosti se ale jedná o originární¹²⁶. Rouček se Sedláčkem k témuž stanovisku uvádí i důvody spočívající v tom, že nový vlastník nabývá vlastnické právo bez ohledu na to, zda jej předtím měl někdo jiný, a v tom, že vlastnické právo nového vlastníka nezávisí na vlastnickém právu předchůdcově. Nezávislost na existenci předchozího vlastnického práva jde tak daleko, že se nevyžaduje předchozí vlastnictví jakékoliv jiné osoby, a lze tedy tímto způsobem nabytí vlastnické právo k *res nullius*, kde ovšem dochází ke kolizi s mírnějšími podmínkami okupace¹²⁷. Luby obdobně konstatuje, že převod vyžaduje odvození převáděného práva od stejného, silnějšího či širšího práva převodce. Výstižně pak nabývání od nevlastníka charakterizuje jako originární nabytí s maskou derivativního, čímž zdůrazňuje, že krom vlastnictví převodce se vyžadují všechny náležitosti převodu¹²⁸.

Pro originární způsob nabytí svědčí další argumenty¹²⁹. Nabytí vlastnického práva od nevlastníka je analogickou situací s vydržením. V protikladu s níže zmíněnou legitimační teorií se argumentuje přetržením svazků mezi nabytím od nevlastníka a vlastnickým právem původního vlastníka.

Uveďme si nyní některé odlišné názory zahraniční právní vědy, které přehledně zpracoval Tégl¹³⁰. Za derivativní způsob nabytí považuje nabytí vlastnického práva od nevlastníka legitimační teorie. Dle této teorie právo při naplnění určité skutkové podstaty legitimuje prodávajícího, který by za jiných okolností nebyl k převodu vlastnického práva oprávněn, k převodu vlastnického práva na nabyvatele. Nabyvatel v dobré víře nezískává nové vlastnické právo, ale vlastnické právo dosavadního vlastníka, které se na něj převádí. Nedostatek vlastnického práva zcizitele vyvažují tyto argumenty:

1. Existence zcizovací smlouvy.
2. Zcizitel a nabyvatel projevíli vůli směřující k převodu vlastnického práva (aktivita zcizitele se při originárním nabytí vlastnického práva nevyžaduje).

¹²⁶ RANDA: *Právo vlastnické...*, s. 184.

¹²⁷ ROUČEK: *Komentář...*, s. 319.

¹²⁸ LUBY: *Nadobudnutí vlastnictví od nevlastníka...*, s. 448–449.

¹²⁹ TÉGL: *Některé teoretické problémy...*, s. 345.

¹³⁰ Tamtéž, s. 344 a násl.

3. Zcizitel může poskytnout reálné plnění.
4. Nedochází k úplnému přetržení svazku s původním vlastníkem (§ 1112 OZ 2012).

Tégl dále zmiňuje teorii polského právního vědce Wasilkowskego¹³¹, dle které nabytí od nevlastníka má složený charakter. Originární charakter dle této teorie vyplývá ze skutečnosti, že nabytí vlastnického práva nabyvatele nezávisí na existenci oprávnění zcizitele převést vlastnické právo. Derivatívni charakter vyplývá z toho, že podstatou nabytí je smlouva, jejíž vady (odlišné od chybějícího oprávnění zcizitelova) nemůže zhojit ani dobrá víra nabyvatele. Dalším znakem derivativního nabytí je aktivní jednání převodce.

Příkláněl bych se k pojetí nabytí vlastnického práva od nevlastníka, které jej považuje za přechod vlastnického práva. Krom výše uvedených důvodů bych připomněl i historické prameny tohoto institutu. V římském právu byl výjimečný případ okamžitého nabytí vlastnického práva od nevlastníka připuštěn rozhodnutím císaře, jímž císař zrušil požadavek uběhnutí určitého času pro vydržení a v zájmu ochrany nabyvatele určil, že vlastnické právo získává nabyvatel ihned. Šlo vlastně o vydržení s požadavkem na uběhnutí nulového času. V germánském právu u zrodu institutu nabytí od nevlastníka byl zákaz vindikace. Coing se domnívá, zákaz vindikace byl spojen s okamžitým vznikem vlastnického práva až v 18. století¹³². Blízkou vazbu mezi vydržením a okamžitým nabytím od nevlastníka lze dovodit rovněž z bodu II.8.55 CT 1766, jenž stanoví, že u jednání, jež by vedlo k nabytí od nevlastníka, u něhož ale není splněna podmínka úplatnosti, musí dojít „k promlčení“ (uplynutí vydržecí lhůty). Argumentace historickou úpravou by ztrácela smysl, pokud by zákonodárce projevil vůli upravit do budoucna právní vztahy jiným způsobem. Domnívám se, že v případě OZ 2012 se tak nestalo. Není-li rozchod s historickými zdroji zřejmý, považuji za rozumné na tyto zdroje navazovat.

Dle úpravy v OZ 2012 se rozdíl mezi převodem a přechodem, pokud se jedná o závady vážnoucí na věci, stírají s ohledem na znění § 1108, jenž hovoří v obou případech o obdobných právních následcích¹³³.

2.7 Nabytí od nevlastníka nebo od neoprávněného?

Rouček se Sedláčkem ve svém komentáři používají pojem „nevlastník“. Dále vysvětlují, že na straně nabyvatele vlastnického práva se vyžaduje dobrá víra ve vlastnictví vlastní, nikoli o dobrou víru ve vlastnictví převodcovu, z čehož dovozovali, že u nabyvatele bude dobrá víra zachována, bude-li nabyvatel přesvědčen jak o vlastnictví zcizitelově, tak i o pouhém zcizitelově

¹³¹ TÉGL: *Některé teoretické problémy...*, s. 345.

¹³² COING: *Europäisches Privatrecht...*, s. 298, 306–307.

¹³³ HORÁK, Ondřej, DOSTALÍK, Petr. Věc v právním smyslu v novém občanském zákoníku z právněhistorické perspektivy. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2013, roč. 21, č. 1, s. 56–62.

dispozičním oprávnění, přičemž nabyvatel mohl vědět za těchto okolností, že zcizitel nebyl vlastníkem¹³⁴. Je tedy zřejmé, že české doktríně vykládající ABGB pojem „nevlastník“ nečinil problémy. Dle ABGB vlastník mohl být zbaven oprávnění ke zcizení věci dle § 364c. Aby v tomto případě nastaly účinky vůči třetím osobám, musel být zákaz zcizení zapsán ve veřejných knihách. Tento zápis pak vylučoval dobrou víru nabyvatele, jenž se nemohl stát poctivým držitelem. Nemohlo tedy dojít k nabytí vlastnického práva od neoprávněného vlastníka. Obdobně to platí v OZ 2012 (např. § 1761). Jestliže zákaz zcizit nebyl zapsán ve veřejném seznamu, vlastníkovi náleží oprávnění věc zcizit.

Ptáme-li se, kdy by se vlastník mohl stát neoprávněným ke zcizení vlastnického práva a zároveň by nebylo vyloučeno nabytí vlastnického práva nabyvatelem v dobré víře, příkladem by mohl být zákaz zcizit movitou věc dle § 324 OSŘ, dle kterého v nařízení výkonu rozhodnutí soud zakáže povinnému, aby nakládal s věcmi, které vykonavatel sepíše. Tento názor je diskutabilní. Současná právní praxe vycházející z OZ 1964 s porušením zákazu zcizit v daném případě spojuje absolutní neplatnost právního úkonu. V OZ 2012 pro nabytí od nevlastníka vyžadujeme platný titul. Můžeme tedy v daném případě odepřít dle OZ 2012 ochranu nabyvateli v dobré víře? Soudní zákaz zcizit se adresuje vlastníkovi a omezuje jej v jedné ze složek vlastnického práva, kterou představuje *ius disponendi*, možnost právně nakládat s věcí. Nevlastníkovi ovšem zpravidla nesvědčí ani *ius disponendi*, ani další složky vlastnického práva a někdy dokonce žádná z nich, krom neřádné, nepravé a nepoctivé držby. Přesto připouštíme, aby od něho nabyvatel v dobré víře vlastnické právo získal. Kdybychom se klonili k názoru, že v případě soudního zákazu zcizit nabyvatel v dobré víře vlastnické právo nezíská, měli bychom si rovněž odpovědět na otázku, z jakého důvodu v tomto případě upřednostníme vlastníkova věřitele oproti nabyvateli v dobré víře, jemuž jinak dáváme přednost před vlastníkem. Argumentem ve prospěch nemožnosti nabytí vlastnické právo v daném případě by mohlo být zachování vážnosti úředního rozhodnutí. Řešení bych ale v daném případě viděl v oblasti veřejného (trestního) práva. Chráníme-li nabyvatele v dobré víře v obdobných situacích, měli bychom jej chránit i zde¹³⁵.

Častým argumentem pro užití termínu „neoprávněný“ místo „nevlastník“ je činnost komisionáře. V čem spočívá podstata činnosti komisionáře? Zřejmě v tom, že zastupuje komitenta, ale při této činnosti zůstává komitent skryt a komisionář jedná formálně svým vlastním jménem. Pelikánová hovoří o přechodu vlastnického práva z komitenta na třetí osobu. S odvoláním na Tomsu vysvětluje rozpor mezi mechanismem přechodu vlastnického práva v komisionářském vztahu, jenž není v souladu s právní povahou operace, jako převahu věcné stránky nad formální stránkou vztahu z kupní smlouvy. Dále opět s odvoláním na Tomsu

¹³⁴ ROUČEK: *Komentář...*, s. 319–320.

¹³⁵ Jinak ovšem za účinnosti OZ 1964 rozsudek NS ČR sp. zn. 29 Cdo 583/2008.

poukazuje na to, že se jedná o nabytí vlastnictví od nevlastníka, aniž vadí, že nabyvatel ví o této skutečnosti.¹³⁶ Máme nabývání od komisionáře považovat za nabývání od oprávněného nevlastníka?

Komisionář je komisionářem z vůle vlastníka věci, což v dané věci považuji za podstatné. Vlastník smlouvou pověřuje komisionáře prodejem věci a vlastník dává věci komisionáři do detence. Přikláněl bych se k hodnocení této situace Horákem, když charakterizuje nabývání činností komisionáře jako nabývání od vlastníka¹³⁷.

Pokud by smlouva mezi vlastníkem a komisionářem v určitém případě nezakládala oprávnění komisionáře převést vlastnické právo na nabyvatele, pak by se pro tuto situaci mohlo použít pojmu nabytí vlastnického práva od neoprávněného. Protože se ale tato situace nijak neliší od nabytí od nevlastníka, nemá smyslu tyto situace pojmově rozlišovat.

Případ, kdy by zcizovala osoba držící vlastnické právo poctivě, řádně a pravým způsobem (§ 1043 OZ 2012), považuji problematiku nabývání vlastnického práva od nevlastníka. Tato osoba není oprávněna převést vlastnické právo. Vlastník může vindikovat vůči držiteli i osobě, na kterou držitel převedl držbu vlastnického práva, pokud nenabudou vlastnické právo dle § 1109 a následujících OZ 2012.

Které případy by se daly uvést na podporu změny terminologie z „nabytí od nevlastníka“ na „nabytí od neoprávněného“? Mohli bychom uvažovat o výše zmíněném nabytí od vlastníka, jemuž úřední rozhodnutí odňalo oprávnění s věcí právně disponovat. Je sice vlastníkem, ale zároveň je neoprávněným k převodu vlastnického práva. Zda by se ale v tomto případě jednalo o originární nabytí, což je charakteristika nabývání vlastnického práva od nevlastníka, je otázkou. Spíše by šlo o derivativní nabytí a úprava dle § 1109 OZ 2012 by nabyvateli poskytovala ochranu analogicky¹³⁸.

OZ 2012 obsahuje také řadu případů obdobných úprav v § 2570, ve kterém zákon dává dopravci oprávnění zásilku na účet odesílatele prodat. Domnívám se, že tyto případy by se měly hodnotit obdobně jako prodej komisionářem, jež jsme označili za nabytí od vlastníka.

Situace, v nichž by našla uplatnění změna terminologie, se těžko hledají. Na druhou stranu ale ani změněná terminologie neškodí, mohla by jen komplikovat použití prvorepublikové judikatury.

¹³⁶ PELIKANOVÁ, Irena. *Komentář k zák. Č. 513/1991 Sb. Komisionářská smlouva. § 583 odst. 1* [Program] ASPI verze 13+, aktualizace k 29.5.2012 [cit. 25. března 2013].

¹³⁷ HORÁK, Ondřej. Historické zdroje úpravy nabytí vlastnického práva od nevlastníka. Kapitola z dějin právního myšlení. In BUBELOVÁ, Kamila (ed.). *150 let Všeobecného obchodního zákoníku*. Olomouc: Univerzita Palackého, s. 23–30.

¹³⁸ Rozsudek NS ČR RV I 1879/26 subsumuje obdobnou skutkovou podstatu pod § 367 ABGB.

2.8 Práva zatěžující věc

Dle Roučkova a Sedláčkova komentáře ABGB¹³⁹ nabytím vlastnického práva od nevlastníka zaniká nejen vlastnické právo původního vlastníka, ale i všechna další věcná práva k věci, o nichž nabyvatel nevěděl dle argumentu *a maiori ad minus*. Stejně se k problému stavěla prvorepubliková judikatura¹⁴⁰. Z pojetí nabytí vlastnického práva od nevlastníka jako přechodu vyplývalo, že ve skutečnosti zanikala všechna práva zatěžující věc s výjimkou těch, o nichž zákon stanovil, že nezanikají (ne pouze věcná).

Dle § 1108 OZ 2012 se pro osud závad váznoucích na věci při změně vlastníka použijí totožná pravidla, ať se jedná o převod nebo přechod vlastnického práva. Nabyvatel tak dle § 1109 OZ 2012 přejímá závady, jež jsou zapsány ve veřejném seznamu, závady, jež mohl či měl zjistit z okolností, závady, u nichž bylo sjednáno, že nezanikají, nebo závady, u kterých tak stanoví zákon.

OZ 2012 tak osud dalších práv zatěžujících věc výslovně řeší a neponechává prostor pro tradiční doktrinní řešení, dle kterého při přechodu vlastnického práva zanikají všechny právní vady na věci váznoucí (obligační i věcné), při derivativním singulárním přecházejí pouze věcněprávní závady, při derivativním univerzálním přecházejí všechny závady¹⁴¹. V konkrétním právním řádu ovšem do tohoto teoretického řešení zákonodárce zpravidla zasahuje.

Tradiční řešení ovšem nadále má význam pro právní vztahy založené za účinnosti OZ 1964 a ObchZ.

Zamyslíme-li se nad vhodností řešení zvoleného v OZ 2012, lze uvažovat o výše zmíněném argumentu *a maiori ad minus* zakládajícím se na úvaze, že, zaniká-li nejsilnější a nejširší z práv, vlastnické právo původního vlastníka, o to spíše by měla zaniknout slabší a užší práva. Z druhé strany musíme připomenout podstatu institutu nabývání vlastnického práva od nevlastníka, jež spočívá v ochraně dobré víry nabyvatele. Je-li v dobré víře, nabyvatel nemůže od nabytí od nevlastníka očekávat příznivější právní situaci, než v jaké by se ocitl, kdyby právní jednání netrpělo vadou spočívající v nedostatku vlastnického práva převodce. Dle tradičního doktrinního pojetí by se ale ve výhodnějším postavení ocitl, neboť při nabytí od nevlastníka by zanikala všechna práva zatěžující věc.

Z hlediska spravedlivého uspořádání vztahů i z hlediska požadavků na rozumnou prevenci se mi proto jeví řešení zvolené v OZ 2012 ohledně osudu dalších práv zatěžujících věc jako vhodné.

¹³⁹ ROUČEK: *Komentář...*, s. 319.

¹⁴⁰ Rozsudek NS ČR ze dne 12.1.1927, sp.zn. RV I 1879/26, rozsudek NS ČR ze dne 6.11.1923, sp.zn. RV I 1171/23.

¹⁴¹ TÉGL: *Některé teoretické problémy...*, s. 346.

2.9 Od ztráty vindikace k přechodu vlastnického práva

Z historického přehledu vyplynulo, že nabývání vlastnického práva od nevlastníka bylo jakýmsi následným logickým krokem, kterému předcházelo vyloučení vindikace v určitých případech. Neměnily se tedy pouze hypotézy, ale i dispozice, které v otázce nabývání vlastnického práva od nevlastníka přiřazovaly k obdobným skutkovým podstatám jiné právní důsledky.

Byla-li vyloučena vindikace, ale právo neřešilo otázku vlastnictví, vznikalo jakési vakuum, kdy vlastník nemohl vindikovat, ale právo držitelé věci okamžité nabytí vlastnického práva nepřiznávalo. Např. v germánském právu vlastník ztratil možnost vindikace, nabyvatel ale získal vlastnické právo po letech¹⁴². Mezera mezi ztrátou vindikace u vlastníka a nabytím vlastnického práva u nabyvatele mohla mít právní důsledek, pokud by se věc dostala zpět k původnímu vlastníku. Došlo by k obnovení držby u vlastníka a věc by pravděpodobně pro nabyvatele v dobré víře byla ztracena.

Nejde pouze o otázku právní historie, tento problém je ovšem aktuální i v OZ 2012. § 1041 odst. 2 vylučuje vindikaci u věcí, které nelze odlišit od věcí stejného druhu. Neřeší ovšem, zda držitel k věcem nabude vlastnické právo. Dle výkladu ABGB k § 371, jenž obsahoval podobné znění zákonného textu, by tomu tak mělo být. Protože to odpovídá rozumnému uspořádání právních vztahů, zřejmě by mělo jít o obecné řešení.

2.10 Jedinečné věci a věci zvláštní oblíbeny

V současném tržním hospodářství má původní vlastník, který by o své vlastnické právo k věci přišel ve prospěch nabyvatele v dobré víře, tu výhodu, že náhradní obdobnou věc může na trhu koupit. Tím se pro něho do určité míry zmírňují následky nabývání vlastnického práva od nevlastníka. Ne vždy se ovšem tato možnost nabízí. Mohou existovat jedinečné věci, jakými jsou např. umělecká díla a věci zvláštní oblíbeny. Nabývání těchto věcí OZ 2012 neřeší, ač by si možná zvláštní právní úpravu zasloužily, neboť silnější ochrana původního vlastníka by zde byla na místě.

O významu speciální úpravy odrážející problém kradených uměleckých předmětů a předmětů historické hodnoty svědčí i to, že organizace UNIDROIT v zájmu jejich ochrany do svého dokumentu navrhuje jednotná pravidla pro nabývání hmotných movitých věcí v dobré víře v čl. 11 zahrnuje pro kradené věci výjimku z ochrany nabyvatele v dobré víře, jak plyne z odůvodnění tohoto článku¹⁴³.

¹⁴² KOTÁSEK: *K nabytí od nevlastníka...*, s. 133.

¹⁴³ *Draft Convention providing a Uniform Law on the Acquisition in Good Faith of Corporeal Movable* [online]. UNIDROIT, 1975 [cit. 26.3.2013]. Dostupné z <<http://www.unidroit.org/english/documents/1975/study45/s-45-58-e.pdf>>, s. 83, 114, KOWALSKI: *Purchase of a Stolen...*, s. 99–100.

Kowalski k tématu dodává, že v právních systémech, které se v konfliktu mezi vlastníkem a nabyvatelem v dobré víře přiklání více na stranu nabyvatele, se k tomuto klasickému střetu se zvýšenou naléhavostí přidává střet mezi veřejným zájmem na ochraně volného obchodu a na ochraně kulturního dědictví. V mnoha zemích pak došlo k vyjmutí uměleckých a kulturních předmětů z dosahu pravidel nabývání od nevlastníka.

Kowalski zmiňuje případ *Winkword v. Christie*. Jednalo se o umělecký předmět ukradený v Anglii, který byl prodán do Itálie. Italský kupující věc předal k prodeji v Anglii v aukční síni. Původní anglický vlastník nebyl schopen prosadit návrat věci, protože anglický soud byl nucen aplikovat italské právo, které přiznávalo nabytí vlastnického práva od nevlastníka nabyvateli v dobré víře¹⁴⁴.

Za inspiraci by mohla sloužit zmíněná úprava z francouzského Code Civil čl. 2280 (ve znění roku 1999¹⁴⁵) umožňující vindikaci u kradených věcí, i když byly koupeny za privilegovaných okolností, pokud původní vlastník uhradí nabyvateli v dobré víře to, co za věc vydal.

Ve vztahu k původnímu vlastníku bych považoval za spravedlivé poskytnutí možnosti vindikovat bez ohledu na způsob nabytí nabyvatelem v dobré víře, pokud by původní vlastník poskytl důkaz o tom, že mu byla ukradena věc zvláštní oblíbenosti nebo umělecký předmět či věc kulturní hodnoty a nabyvateli v dobré víře by poskytl zmíněnou náhradu.

U uměleckých předmětů, u kterých je jejich zvláštní kvalita objektivně zjištělná a nabyvatel si jí musel být vědom, by měla být navíc vyžadována zvýšená pečlivost u nabyvatele jako podmínka jeho dobré víry. Ta by měla zahrnovat i zvláštní šetření nabyvatele ohledně původu věci.

¹⁴⁴ KOWALSKI: *Purchase of a Stolen...*, s. 100–102.

¹⁴⁵ Dostupné z http://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do;jsessionid=D17C1DE8447B132BA81E9879AE385E87.tpdjo15v_3?idSectionTA=LEGISCTA000006150357&cidTexte=LEGITEXT000006070721&dateTexte=19990401

3 Zhodnocení úpravy nabývání od nevlastníka v OZ 2012

Jak vyplývá z předchozích řádků, OZ 2012 se v otázce institutu nabývání vlastnického práva od nevlastníka zřetelně inspiroval historickými právními prameny habsburské monarchie, jež se promítaly i do dalších občanských zákoníků na českém území. Reaguje ale na aktuální společenské souvislosti?

V CT 1766 se uvádí, že motivem pro poskytnutí právního privilegia nabývání vlastnického práva od nevlastníka bylo zajištění obecného obchodu a oběhu (II.8.45). Eliáš důvody zahrnutí institutu nabývání vlastnického práva od nevlastníka do kodifikací 19. století spatřuje v nutnosti vytvořit zákonný rámec vyhovující tržnímu hospodářství a zajistit bezpečnost trhu.¹⁴⁶ Potřeby tržního hospodářství, jež stály u zrodu úpravy nabývání vlastnického práva od nevlastníka, popisuje Tégl tak, že při rostoucím objemu obchodovaného zboží (zejména movitých věcí) by bylo velkou překážkou při každé transakci zkoumat, zda převodce má dispoziční oprávnění k právnímu nakládání s věcí. Začalo se proto připouštět, že předmět prodej mohl s právními důsledky převést na jiného i někdo, komu dispoziční oprávnění scházelo. Došlo k ochraně nabyvatele v dobré víře na úkor vlastníka.¹⁴⁷ Jestliže nebylo možné od nabyvatelů žádat, aby si ověřovali, zda zcizitel je vlastníkem, musí se jim zabezpečit právní jistota ohledně účinků jejich právních úkonů, dodává Luby¹⁴⁸.

Moderní obchod prochází mnoha změnami. Mezi takové změny patří využití moderních technologií k prodeji movitých věcí mezi nepodnikateli. Např. v roce 2008 se na internetovém serveru Aukro prodaly věci za 2,5 miliardy Kč.¹⁴⁹

Bez významu rovněž není velké rozpětí v charakteru subjektů, které se v současné době zabývají maloobchodní činností. Zboží spotřebitelům prodávají na jedné straně malé krámky, bazary, jež provozují jednotlivé fyzické osoby, na jejichž osobní poctivosti závisí řádné nabývání prodávaného zboží, a z druhé strany obří mezinárodní společnosti operující zároveň ve více než dvou desítkách zemí, s velkými tržními podíly a celosvětovým nákupem, kde jsou možná selhání jednotlivců, nikoli však cílevědomě organizovaná protizákonná činnost v rámci celé organizace.¹⁵⁰ Rovněž nezanedbatelná část standardního maloobchodního obratu se přesouvá na internet.¹⁵¹

¹⁴⁶ ELIÁŠ: *Mobilia non habent sequelam...*, s. 61, 66.

¹⁴⁷ TÉGL: *Ochrana poctivého nabyvatele...*, s. 44.

¹⁴⁸ LUBY: *Nadobudnutie vlastníctva od nevlastníka...*, s. 439.

¹⁴⁹ AUKRO – všechno možné [online]. [cit. 26. března 2013]. Dostupné na <<http://media.aukro.cz/file/mediakit/159590/3e/zprava-o-cinnosti-aukro-08-short.pdf>>, s. 7.

¹⁵⁰ *Trends and drivers of change in the European commerce sector: Mapping report* [online]. European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions, [cit. 13. března 2013]. Dostupné na <<http://www.eurofound.europa.eu/pubdocs/2007/32/en/1/ef0732en.pdf>>, s. 16–21, 37–38.

¹⁵¹ SUZETTE, Barta. Trends in Retail Trade [online]. Oklahoma Cooperative Extension Service, [cit. 13. března 2013]. Dostupné na <<http://pods.dasnr.okstate.edu/docushare/dsweb/Get/Document-2492/AGEC-565web.pdf>>.

Dva největší české internetové obchody Alza.cz a Mall.cz dosáhly v roce 2011 obrátu vyššího než 10 miliard Kč.¹⁵² Zároveň ale existují stovky malých e-shopů. Spotřebitel často nemá velkou šanci se dopátrat důvěryhodnosti internetových e-shopů. Na všechny subjekty bez výjimky se vztahuje privilegium dle § 1109 OZ 2012 písm. b) při nabývání od obchodníka při jeho podnikatelské činnosti.

Uplatnění OZ 2012 v řadě případů vede k paradoxním důsledkům. Koupí-li někdo kradenou věc v bazaru, svědčí mu vyvratitelná domněnka dobré víry dle § 1110. Jeho ochrana je slabší ve srovnání s § 1109, neboť vindikující vlastník nemusí vyvracet jeho dobrou víru, jestliže prokáže, že věc ztratil nebo mu byla odňata svémocně před nejvýše třemi roky. Nicméně ochrana je silnější ve srovnání s § 1111, jenž se vztahuje na koupi téže věci na Aukru, kde nabyvatele tíží důkazní břemeno ohledně jeho dobré víry v oprávnění převodce převést vlastnické právo k věci. Pro zvýhodnění obchodníků v daném případě není věcný důvod, neboť internetové prodejní servery mají mechanismy identifikace subjektů a není důvod, proč považovat dobrou víru nabyvatele při koupi prostřednictvím seriózního internetového serveru za slabší ve srovnání s dobrou vírou při koupi od obchodníka s použitým zbožím.

Podíváme-li se na seznam privilegovaných skutkových podstat v § 1109 OZ 2012, vyvstává problém, do jaké míry je zvolené řešení vhodné. Z jedné strany v taxativním výčtu chybí některé případy, které by v něm měly být zahrnuty, jakými jsou třeba výše zmíněné prodeje skrze seriózní internetové servery¹⁵³. Pro ně platí stejně jako pro případy, jež do taxativního výčtu byly zahrnuty, že nabyvatel by neměl mít na základě okolností koupě problém prokázat svou dobrou víru, jestliže prokáže privilegovaný způsob nabytí, který prokázat musí. Prokázání dobré víry se v podstatě rovná prokázání privilegovaného způsobu nabytí. Pak je otázka, jaký smysl má vyvratitelná domněnka dobré víry.

Problém umocňuje absence požadavku úplatnosti právních jednání, při kterých dochází k nabývání vlastnického práva od nevlastníka. Jak bylo uvedeno v předchozím textu, bezvýhradní požadavek úplatnosti by měl vyvažovat vývojové trendy současného právního obchodu, jež vedou k omezování významu dalších okolností, z nichž lze usuzovat na dobrou víru nabyvatele. U skutkových podstat nabývání vlastnického práva od nevlastníka se obecně dá očekávat úplatnost právních jednání a je otázkou, proč tento požadavek OZ 2012 neobsahuje. Problematická úprava v případě nabytí od osoby, které vlastník věc svěřil, byla uvedena v bodě 2.3.5.

¹⁵² *Dva největší české e-shopy měly loni rekordní tržby* [online]. Česká televize, [cit. 13. března 2013]. Dostupné na <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/160011-dva-nejvetsi-ceske-e-shopy-mely-loni-rekordni-trzby/>>.

¹⁵³ Na problém e-commerce upozorňuje také TĚGL: *Ochrana poctivého nabyvatele...*, s. 46.

S ohledem na výše uvedené se domnívám, že by současným potřebám právního obchodu lépe vyhovovalo, kdyby OZ 2012 obsahoval pouze obecnou skutkovou podstatu obsaženou v § 1111, což by bylo podobné řešení, jaké bylo zvoleno v CT 1766. Při úplatné koupi od seriózního obchodníka by nebyl problém dobrou víru prokázat. A stejná pravidla by platila i pro jiné důvěryhodné způsoby nabytí, které se do taxativního výčtu dle § 1109 „nevešly“, ač se v podstatných znacích shodují s těmi, které se mezi privilegované skutkové podstaty zahrnuly.

Nedá-li se očekávat změna textu OZ 2012, kterou bych ani nepovažoval za vhodné řešení, neboť stabilita právní úpravy je mnohdy důležitější než její výslovný obsah, jakým způsobem by se dalo dosáhnout odstranění výhrad, jež byly v předchozím textu zmíněny?

Cestu vidím ve výkladu okolností, z nichž lze usuzovat na dobrou víru nabyvatele v jednotlivých typových situacích, což se podobá vývoji v Německu¹⁵⁴. Jestliže při nabytí prostřednictvím důvěryhodného internetového serveru bude judikaturou prokázání způsobu nabytí převážně spojeno s prokázáním dobré víry nabyvatele, pak se tento výklad prakticky rovná zahrnutí příslušné skutkové podstaty do § 1109 OZ 2012.

Budou-li soudy přísně vyžadovat prokázání úplaty jako okolnosti prokazující dobrou víru nabyvatele, pak se tento postup může rovnat stavu, kdy by text zákona výslovně podmínku úplatnosti vyžadoval. Obdobně lze dosáhnout zvýšené ochrany vlastníků jedinečných věcí, jakými jsou např. umělecké předměty, požadavkem zvýšené míry opatrnosti požadující až podrobnější šetření ze strany nabyvatele zaměřené na zjištění původu věci.

¹⁵⁴ BEZOUŠKOVÁ: *Nabytí vlastnického práva...*, s. 250–251.

Závěr

Práce se zabývala historickými zdroji a vybranými teoretickými problémy nabývání vlastnického práva od nevlastníka.

Instituty ochrany nabyvatele v dobré víře vznikaly již v římském právu. Ačkoli se okamžité nabývání vlastnického práva od nevlastníka většinou spojuje až s pozdějším právním vývojem, existovala výjimka z pravidla *nemo plus iuris...* již v římském právu (nabývání od císařské pokladny a později i od císaře a císařovny).

Současné způsoby řešení nabývání vlastnického práva od nevlastníka v evropském prostoru se vyvíjely ve střetu římskoprávní tradičně přísné ochrany vlastnického práva, germánského principu *Gewere* a potřeb rozvoje tržních vztahů ve společnosti. Právní úpravy nabývání vlastnického práva od nevlastníka se v jednotlivých evropských státech liší dle míry důrazu na jednotlivé vlivy. Pozornost musí být ale věnována rovněž společenským změnám, k nimž dochází koncem 20. a začátkem 21. století.

Práce ukázala, že kořeny česko-rakouské podoby právní úpravy nabývání vlastnického práva od nevlastníka můžeme nalézt v domácí právní tradici, jež byla východiskem pro kodifikační práce, ze kterých vzešel ABGB. Od Martiniho návrhu z roku 1796 pak vidíme zřetelnou kontinuitu po dnešek, jež byla zčásti přetržena pouze v OZ 1964. OZ 2012 na tuzemské tradice navazuje a přináší i některá nová řešení, jež dle důvodové zprávy byla inspirována zejména zahraničními vzory.

Přesto se dle názoru autora této diplomové práce nezdařilo reagovat na některé nové společenské trendy, z nichž by se daly jmenovat částečný přesun ekonomické činnosti společnosti na internet a rostoucí mezinárodní spolupráci, jež může komplikovat ochranu vlastnického práva k jedinečným věcem, jakými jsou např. umělecké předměty.

Nedojde-li k revizi OZ 2012, problémy, na něž tato práce poukazuje, jsou řešitelné doktrinárním výkladem a citlivou aplikační činností soudů, když prostor pro tuto činnost nabízí především výklad okolností dobré víry nabyvatele vlastnického práva od nevlastníka.

Seznam literatury

Monografie

ARNDTS, Carl Ludwig. *Učební kniha pandekt.* I. díl. Praha: Wolters Kluwer, 2010. 370 s. ISBN 978-80-7357-517-5.

COING, Helmut. *Europäisches Privatrecht: Band I – Älteres Gemeines Recht (1500 bis 1800).* München: C.H.Beck, 1985. 665 s. ISBN 978-3-406-30306-7.

ČAPEK, Karel. *Občanský zákoník.* 2. vydání. Praha: Orbis, 1951. 324 s.

ELIÁŠ, Karel. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem.* Ostrava: Sagit, 2012. 1119 s. ISBN 978-80-7208-922-2.

HUEBNER, Rudolf. *A History of Germanic Private Law.* New Jersey: The Lawbook Exchange, 2000. 785 s. ISBN 1-58477-065-1 (dostupno v Google books)

HUNTER, William Alexander. *Roman Law: In the Order of a Code.* 4. vydání. London: Sweet and Maxwell, 1903, 1121 s. (dostupno v Google books)

KINCL, Jaromír, URFUS, Valentin, SKŘEJPEK, Michal. *Římské právo.* Praha: C.H. Beck, 1995. 386 s. ISBN 3139173039.

KINCL, Jaromír. *Gaius: Učebnice práva ve čtyřech knihách.* Plzeň: Aleš Čeněk, 2007. 326 s. ISBN 978-80-7380-054-3.

KNAPP, Viktor, PLANK, Karol. *Československé občanské právo.* Svazek II. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1971. 314 s.

KRATOCHVÍL, Zdeněk a kol. *Nové občanské právo.* Praha: Orbis, 1965. 716 s.

KRČMÁŘ, Jan. *Právo občanské: Práva věcná.* Praha: Všehrd, 1934. 388 s.

KRISTIÁN Z KOLDÍNA, Pavel a Josef JIREČEK. *Práva městská království českého a markrabství moravského: spolu s krátkou jich summou.* 5. vydání. Praha: Spolek českých právníků "Všehrd", 1876. 511 s.

PETR, Bohuslav. *Vydržení v českém právu.* Praha: C.H. Beck, 2002. 215 s. ISBN 80-7179-386-8.

RANDA, Antonín. *Právo vlastnické dle rakouského práva v pořádku systematickém.* 7. vydání. Praha: Akademie pro vědy, slovesnost a umění, 1922. 340 s.

ROUČEK, František, SEDLÁČEK, Jaromír (edd.). *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi.* II. díl. Praha: V.Linhart, 1935. 970 s.

SCHELLE, Karel, TAUCHEN, Jaromír. *Občanské zákoníky: Kompletní sbírka občanských zákoníků, důvodových zpráv a dobových komentářů*. Ostrava: KEY Publishing, 2012. 1019 s. ISBN 978-80-7418-146-7.

STIEBER, Miloslav. *Věcné právo: návrh subkomitétu pro revisi občanského zákoníka pro Československou republiku*. Praha: Ministerstvo spravedlnosti, 1923. 119 s.

ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan. *Občanské právo hmotné*. 2. díl. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2009. 550 s. ISBN 9788073574734.

VOJÁČEK, Ladislav, SCHELLE, Karel, TAUCHEN, Jaromír a kol. *Vývoj soukromého práva na území českých zemí*. I–II. díl. Brno: Masarykova univerzita, 2012. 1026 s. ISBN 978-80-210-6006-7.

Návrh občanského zákoníku: pro připomínkové řízení. Praha: Statistické a evidenční vydavatelství tiskopisů v Praze, 1962. 69 s.

Zákon, kterým se vydává všeobecný zákoník občanský: návrh superrevisní komise. Praha: Ministerstvo spravedlnosti, 1931. 306 s.

Články ve sbornících a časopisech

BEZOUŠKOVÁ, Lenka. Nabytí vlastnického práva k movité věci od neoprávněného podle německé právní úpravy a návrhu občanského zákoníku. *Právní rozhledy*, 2009, roč. 17, č. 7, s. 246–252.

ELIÁŠ, Karel. Mobilia non habent sequelam (O nabytí vlastnického práva od neoprávněného). *Obchodněprávní revue*, 2009, roč. 1, č. 3, s. 61–67.

HORÁK, Ondřej. Historické zdroje úpravy nabytí vlastnického práva od neovlastníka. Kapitola z dějin právního myšlení. In BUBELOVÁ, Kamila (ed.). *150 let Všeobecného obchodního zákoníku*. Olomouc: Univerzita Palackého, s. 23–30.

HORÁK, Ondřej. Ratio scripta? K přirozenoprávním vlivům v ABGB. In ŠIDLOVSKÝ, Gejza, VALEŠ, Václav, POLESNÝ, Jan (ed.): *Melior est aquisitio scientiae negotiatione argenti: pocta prof. Ignáci Antonínu Hrdinovi, O. Praem. k šedesátým narozeninám*. Praha: Královská kanonie premonstrátů na Strahově, 2013, s. 61–69. ISBN 978-80-260-3820-7.

HORÁK, Ondřej, DOSTALÍK, Petr. Věc v právním smyslu v novém občanském zákoníku z právněhistorické perspektivy. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2013, roč. 21, č. 1, s. 14–21.

KANDA, Antonín. K problematice nového čs. občanského práva. *Právník*, 1991, roč. 130, č. 6, s. 518–529.

KOTÁSEK, Josef. K nabytí od neovlastníka. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2005, roč. 9, č. 2, s. 132–136.

KOWALSKI, Wojciech. Purchase of a Stolen Work of Art. In TORREMANS, Paul (ed.). *Legal Convergence in the Enlarged Europe of the New Millennium*. Hague: Kluwer Law International, 2000, s. 91–103. ISBN 9041113371.

LUBY, Štefan. Nadobudnutie vlastníctva od nevlastníka. In BLAHO, Peter, LAZAR, Ján (ed.). *Výber z diela a myšlienok*. Bratislava: Iura edition, 1998, s. 439–456. ISBN 80-88715-31-8.

SKŘEJPEK, Michal. Maxima. *Soudce*, 2008, roč. 10, č. 11, s. 39–40.

TÉGL, Petr. Některé teoretické problémy nabývání od neoprávněného. *Právní rozhledy*, 2009, roč. 17, č. 10, s. 343–352.

TÉGL, Petr. Ochrana poctivého nabyvatele při nabývání vlastnického práva od nevlastníka k movitým věcem nezapsaným ve veřejných seznamech. *Ad notam*, 2007, roč. 5, č. 2, s. 43–49.

Internetové stránky a elektronické zdroje

KOROL, Eduard Leontievič. *Vindikacija i problémy dobrosovestnogo priobretenija kulturnych cennostej* [online]. [cit. 23. března 2013]. Dostupné na <<http://www.lib.grsu.by/library/data/resources/catalog/145671-285230.pdf>>.

MOYLE, John Baron. *The Institutes of Justinian – Book II* [online]. [cit. 15. února 2013]. Dostupné na <http://webu2.upmf-grenoble.fr/DroitRomain/Anglica/just2_Moyle.htm#VI>.

NOVÁK, Ondřej. *Nabytí vlastníctví od neoprávněného* [online]. [cit. 26. března 2013]. Dostupné na <<http://www.prf.cuni.cz/ondrej-novak-1404045946.html>>.

PELIKANOVÁ, Irena. *Komentář ke zák. č. 513/1991 Sb. Komisionářská smlouva. § 583 odst. 1* [Program] ASPI verze 13+. Aktualizace z 29.5.2012 [cit. 25. března 2013].

SEDLÁČEK, Jaromír. *Vlastnické právo Komentář ke §366 o.z.o.* [Program] ASPI verze 13+. Aktualizace z 29.5.2012 [citováno 11. února 2013].

SVOBODA, Pavel. *Nabytí od nevlastníka* [online]. Brno: Masarykova univerzita, 30. března 2012 [cit. 27. března 2013]. Dostupné na <http://is.muni.cz/th/257554/pravf_m/Diplomka.pdf>.

SYLLOVÁ, Jindřiška. *Ochrana nabytí vlastníctví ke věci v dobré víře* [online]. Parlamentní institut, leden 2011 [cit. 17. března 2013]. Dostupné na <www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=69344>.

AUKRO – všechno možné [online]. [cit. 26. března 2013]. Dostupné na <<http://media.aukro.cz/file/mediakit/159590/3e/zprava-o-cinnosti-aukro-08-short.pdf>>, s. 7.

Code Civil čl. 2280 (znění 1999) [online]. [cit. 26.3.2013]. Dostupné z <<http://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do;jsessionid=D17C1DE8447B132BA81E9879AE38>>

5E87.tpdjo15v_3?idSectionTA=LEGISCTA000006150357&cidTexte=LEGITEXT000006070721&dateTexte=19990401>.

Draft Convention Providing a Uniform Law on the Acquisition in Good Faith of Corporeal Movables [online]. UNIDROIT, 1975 [cit. 26.3.2013]. Dostupné z <<http://www.unidroit.org/english/documents/1975/study45/s-45-58-e.pdf>>.

Návrh z ledna 2005 [online]. [cit. 16. března 2013]. Dostupné na <http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymce-storage/files/2011/OZ_verze_2005.pdf>.

Návrh z května 2007 [online]. [cit. 16. března 2013]. Dostupné na <http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymce-storage/files/OZ_s_DZ_verze_2007.06.03.pdf>.

Návrh z ledna 2009 [online]. [cit. 16. března 2013]. Dostupné na <[http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymce-storage/files/2011/Navrh_obcanskeho_zakoniku_\(duben_2009\).pdf](http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymce-storage/files/2011/Navrh_obcanskeho_zakoniku_(duben_2009).pdf)>.

Návrh z prosince 2010 [online]. [cit. 16. března 2013]. Dostupné na <[http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymce-storage/files/2011/Navrh_obcanskeho_zakoniku_\(leden_2011\).pdf](http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymce-storage/files/2011/Navrh_obcanskeho_zakoniku_(leden_2011).pdf)>.

Návrh z dubna 2011 [online]. [cit. 16. března 2013]. Dostupné na <http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymce-storage/files/2011/OZ_Navrh_zakona_s_obsahem_11042011.pdf>.

Tisk 425 vládní návrh občanského zákoníku [online]. 1937 [cit. 16. března 2013]. Dostupné na <http://www.senat.cz/informace/z_historie/tisky/4vo/tisky/T0425_01.htm>.

Věcný záměr [online]. [cit. 16. března 2013]. Dostupné na <http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymce-storage/files/vecny_zamer_OZ_2000.pdf>.

Zpráva o stavu a vývoji nebankovního leasingového, úvěrového a faktoringového trhu v ČR – r.2012 [online]. Česká leasingová a finanční asociace, [cit. 13. března 2013]. Dostupné na <<http://www.clfa.cz/index.php?textID=64>>.

Judikatura

Rozsudek Nejvyššího soudu Republiky Československé ze dne 6.11.1923, sp.zn. RV I 1171/23.

Rozsudek Nejvyššího soudu Republiky Československé ze dne 6.5.1924, sp.zn. RV I 280/24.

Rozsudek Nejvyššího soudu Republiky Československé ze dne 12.1.1927, sp.zn. RV I 1879/26.

Rozsudek Nejvyššího soudu Republiky Československé ze dne 15.5.1931, sp.zn. RV II 229/30.

Rozsudek Nejvyššího soudu Republiky Československé ze dne 17.5.1939, sp.zn. RV I 297/39.

Nález Ústavního soudu ze dne 26.8.2003, sp.zn. I. ÚS 437/02.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 12.12.2007, sp. zn. 32 Cdo 44/2007.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 25.2.2011, sp.zn. 29 Cdo 583/2008.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 23.3.2011, sp.zn. 21 Cdo 1032/2010.

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 11.5.2011, sp.zn. II. ÚS 165/11.

Shrnutí - Abstract

Tato práce se zabývá tématem „Nabývání vlastnického práva od nevlastníka v historickém kontextu“.

První část práce se věnuje historickým pramenům. Zmiňuje první výjimku z pravidla „*nemo plus iuris...*“, kterou v římském právu představovalo nabývání od císaře, císařovny a císařské pokladny. Dále podává přehled názorů právní vědy na historický vývoj nabývání od nevlastníka v kontinentálním evropském právu. Zejména se zaměřuje na právní nakládání s hmotnými movitými věcmi. Postupně popisuje řešení přijatá v jednotlivých občanských zákonících platných na českém území. Popis začíná u přípravných prací k ABGB, jež započaly za vlády Marie Terezie a jejichž prvním významnějším ztělesněním byl Codex Theresianus. Podrobněji se věnuje práci na novém občanském zákoníku a jeho konečnému znění přijatému v roce 2012.

V druhé části se analyzují vybrané teoretické problémy související s nabýváním vlastnického práva od nevlastníka. Řeší se vybrané prvky obsažené v hypotézách právních norem nabývání od nevlastníka jako např. otázka dobré víry nabyvatele. Rovněž se pojednává o správnosti změn terminologie např. „nabývání od nevlastníka“ vs. „nabývání od neoprávněného“. V závěru práce autor vyslovuje svůj názor na vhodnost řešení přijatého v novém občanském zákoníku z roku 2012.

This theses concerns with the theme „Acquisition from a non-owner in a historical context“.

The first part of the theses pays attention to historical sources. It makes a reference to the first exception to a strict roman rule „*nemo plus iuris...*“, which was represented in the Roman law by an immediate acquisition of the ownership by persons purchasing a property from an imperial treasury, from an emperor and an empress. Then it presents views of jurisprudence on the historical development of the acquisition from a non-owner in the continental European legal systems. It mainly focuses on the legal treatment of corporeal movables. The next part of the theses gradually describes solutions adopted in the various civil codes in force on the Czech territory. The description begins with preparatory works for ABGB that began with the reign of Maria Theresa. The first major embodiment of the works called Codex Theresianus. In the next step the theses provides an analysis of works on the new civil code and the final version of its text adopted in 2012.

The second half of the theses deals with some theoretical issues related to an acquisition from a non-owner. Such elements of legal norms solving a non domino acquisition as e.g. the one of the good faith of the transferee are discussed. It also considers the appropriateness of terminology e.g. „acquisition from a non-owner vs. acquisition from an unauthorized person“. In conclusion the author expresses his opinion on the suitability of the approach adopted in the new Civil Code of 2012.

Klíčová slova – Key words

Nabývání vlastnického práva od nevlastníka, nabývání vlastnického práva od neoprávněného, nabývání v dobré víře, acquisition from a non-owner, purchaser in good faith, non domino purchase, possession vaut titre, n'ont pas de suite, usucapio, nemo plus iuris, ibi vindico, non habent sequelam, hand muss had wahren, wo man seinen glauben.

Přílohy

Příloha č. 1 - Codex Theresianus z roku 1766 ¹⁵⁵

II.3.50 (systém označení částí textu - 2. díl, 3. hlava, bod 50)

Žalobce proto musí jednak dokázat žalovanou držbu, a rovněž, když se bude domáhat nemovitosti, její ohrožení. V případě movitých věcí se ohrožení předpokládá, jestliže žalovaný právoplatně nabytí věci způsobem určeným dle zákona, kterým takto na sebe převedl, není schopen dokázat.

II. 3.51

Tohoto nemůže být v žádném případě zbaven ani udáním jména dalšího nebo současného držitele, neboť pokud tento nabytí cizí movitou věc v dobré víře provázené splněním nutných okolností k převodu vlastnictví, je jeho vlastnictví v daném rozsahu zajištěno. Pokud by ale způsob nabytí nebyl takový, aby jím bylo na něj přeneseno vlastnictví, je stíhán pro svůj podvod předchozí držitel.

II. 8. 43-70

[2, 8, § 4] 43. Dobrá víra při nabývání cizí movité věci úplatným způsobem přenáší vlastnictví k této věci na nabyvatele z moci práva (2-132) tak, že tomuto převodu nestojí v cestě nedostatečnost předání z důvodu nedostávajícího se vlastnictví na straně předávajícího, ani k němu není nutné promlčení věci na straně nabyvatele.

[2, 8, § 4] 44. Tomuto předání nebrání v žádném případě zlá víra prodávajícího, od kterého držitel v dobré víře věc koupil, ani tehdy, pokud tento věděl o tom, že věc je zcizená, nebo sám násilím nebo podvodným způsobem věc odcizil, a poté ji prodával jako vlastní věc, nýbrž by měla být posuzována pouze dobrá víra nabyvatele provázená stanovenými podmínkami.

[2, 8, § 4] 45. Stanovujeme a upravujeme za účelem zajištění obecného obchodu a oběhu, že vadou nabytí věci v rozporu s právem, která není vnímána a není třetí osobě známá, není stížena žádným způsobem daná věc, a už vůbec není dávana ke škodě třetímu nevinnému nabyvateli, nýbrž je jeho právoplatným nabytím zcela vymazána a v ničem nebrání převodu vlastnictví, pokud jsou na straně nabyvatele splněny následující dvě podmínky, za prvé, jeho dobrá víra a za druhé úplatný způsob, kterým věc nabyt.

[2, 8, § 4] 46. Pro splnění podmínky obecné dobré víry nepostačí, pokud nabyvatel v okamžiku koupě opravdu nevěděl, že je věc cizí, nýbrž musí věc nabyt od takové osoby, o které se lze rozumným způsobem domnívat, že jí daná věc patří.

[2, 8, § 4] 47. Je nutné, aby bylo možno z okolností pravděpodobné povahy předpokládat, že prodávající danou věc vlastní nebo má alespoň pravomoc danou věc prodávat; k takovýmto

¹⁵⁵ *Codex Theresianus 1766* [online]. [cit. 18. února 2013]. Dostupné na <<http://www.koeblergerhard.de/Fontes/CodexTheresianus.htm>>

Přeložila Martina Loskotová, diplomant přeložil bod II.3.50, v ostatním textu udělal drobné pojmové korekce.

okolnostem patří jeho chování, majetkové poměry a dobrá pověst, pokud je jeho řádnou živností obchodování s těmito věcmi a prodávání tuzemského a zahraničního zboží, (2-133) nebo uměleckých nebo řemeslných prací, nebo obchodování s věcmi, které mu byly předány k prodeji.

[2, 8, § 4] 48. Nebo pokud by byl prodejce v takových majetkových poměrech, že by se u něj nezdálo být neobvyklé vlastnit věci takové povahy a v takovém množství, dle libosti je pořizovat nebo je naopak vydávat.

[2, 8, § 4] 49. Nebo pokud by proti němu z důvodu jeho veřejného uznání a prokazatelně dobré pověsti nebylo důvodné podezření, že by si přivlastnil cizí věc, vydával ji za vlastní nebo oklamal nebezpečným způsobem vlastníka nebo třetí osobu.

[2, 8, § 4] 50. Naproti tomu není zajištěn nikdo, kdo koupí něco od cizí, v daném místě neznámé osoby mimo veřejnou prodejní dobu, nebo od zřejmého pobudy, nebo od někoho, kdo dle zjevných známek nedisponuje volně se svým jménem, nebo u koho jsou v rozporu jeho majetkové poměry s ceností věci, kdo špatně nakládá s cizím statkem, nebo u koho může převládnout podezření důvodu nedostatečné dobré pověsti a uznání.

[2, 8, § 4] 51. Ještě méně je nabyvatel zajištěn, pokud je mu něco prodáno osobou, která má správu a péči nad cizí věcí, avšak bez prokazatelné pravomoci a kompetence k jejímu prodeji, na základě jejíchž ceny nebo ostatních vlastností se lze domnívat, že nepatří jemu, nýbrž jeho pánovi, přičemž nemůže být úředně prokázán nebo doložen jeho rozkaz nebo povolení, nebo to, že daná věc patří prodávajícímu.

[2, 8, § 4] 52. Naproti tomu by měla být zajištěná ta osoba, která koupí veřejně nabízenou věc při soudní dražbě nebo při jiném veřejném nebo mimořádném prodeji nebo směně ze strany veřejné instituce.

[2, 8, § 4] 53. Pokud by se oklamáním úřadů dostalo a bylo nabízené k prodeji něco, o čem by kupující věděl, že to je cizí, pak by s tímto vědomím věc nebyla přijata, a už vůbec ne nabízena k prodeji v dražbě.

[2, 8, § 4] 54. Druhou podmínkou je, že způsob nabytí nezávisí pouze na přenosu vlastnictví, ale na tom, že musí jít o úplatný převod a musí jít tedy o takové nabytí, kdy nabyvatel dá protihodnotu, která pokryje hodnotu věci, nebo přijde o něco ze svého majetku, co vydá nebo přenechá za věc, kterou získá.

[2, 8, § 4] 55. Naproti tomu pouze obohacující způsob, tedy dar nebo pozůstalost, není sám o sobě bez toho, aby se přidružilo promlčení, dostatečný z prosté příčiny dobré víry, že je někomu věnováno vlastnictví cizí věci a je obohacen na úkor vlastníka.

[2, 8, § 4] 56. Obě podmínky, totiž postupující dobrá víra ve shora uvedeném rozsahu a úplatný způsob převodu vlastnictví cizí věci, jsou z moci práva v takovém rozsahu nutné, že pokud splnění těchto podmínek nebude možno náležitě doložit, pak vlastníkově dále přísluší jeho nárok na tuto věc.

[2, 8, § 4] 57. Vlastník tedy může u držitele své věci nárokovat vlastnickou žalobou, pokud jeho majetek není promlčen; tento je ale oprávněn, chránit se námitkami z moci práva nabytého

vlastnictví, a může vlastnickou žalobu odrazit, pokud je schopný doložit splnění shora uvedených podmínek.

[2, 8, § 4] 58. Dobrá víra může být prokázána uvedením jména ručitele (2-134), od které byla věc nabyta, a právním usvědčením v případě, že by popřela, že od ní věc získal, nebo pokud byla věc zakoupena během prodejní doby od neznámé osoby, která již nemůže být vypátrána, pak svědectvím důvěryhodné osoby, že věc byla veřejně nabízena na trhu.

[2, 8, § 4] 59. Stejně tak musí být prokázán úplatný způsob nabytí věci v rámci obchodu uzavřeného mezi nimi, tím, že se posoudí, co bylo přijato a co za to bylo vydáno, vykonáno nebo přenecháno, a na základě toho lze posoudit i bezúhonné chování.

[2, 8, § 4] 60. Pokud by ale držitel nechtěl nebo nemohl dostatečně dokázat, od koho věc nabyt, nebo by bylo shledáno, že zakoupil věc od někoho, kdo má oprávněnou nedůvěru, pak je námitka považována za nepřipustnou, a věc je vrácena na základě vlastnické žaloby vlastníkovi.

[2, 8, § 4] 61. Nicméně si vlastník ponechá své vlastnictví, pokud žalovaný nemůže ukázat nebo dostatečně prokázat, jakým poctivým a úplatným jednáním věc nabyt, nebo toto jednání bylo shledáno jako nepovolené, nepoctivé nebo kvůli jiným okolnostem, jako je snaha o mimořádné utajení, z důvodu příliš nízké ceny pod skutečnou hodnotou věci, z důvodu zvláštních podmínek nebo jiného oprávněného podezření, že i způsob obchodu může vzbuzovat podezření o poctivosti prodávajícího.

[2, 8, § 4] 62. V těchto případech, kdy žalovaný není schopný podat důkaz o splnění shora uvedených podmínek, je žalujícímu vlastníkovi ponecháno nepřetržitě jeho vlastnictví a žalovaný je odsouzen k vrácení věci.

[2, 8, § 4] 63. V opačném případě, když žalovaný právoplatně prokáže své námitky, je třeba prohlásit právním výrokem, že nabyt majetek z moci práva silou tohoto našeho zákona, pak je následně tento zproštěn žaloby předešlého vlastníka.

[2, 8, § 4] 64. Pokud se takováto právoplatně nabytá věc podanou soudní žalobou opětovně dostane do rukou předešlého vlastníka, aniž by na něj bylo přeneseno z nové příčiny její vlastnictví, má ten, kdo shora uvedeným způsobem věc nabyt, právo tuto věc vyžadovat vlastnickou žalobou od předešlého vlastníka, jehož vlastnictví zaniká ve chvíli, kdy z moci práva toto vlastnictví nabývá druhá osoba.

[2, 8, § 4] 65. Pokud by se ale věc shora uvedeným způsobem nabytí z moci práva dostala na třetího majitele, pak tento nejen že může použít námitku vlastnictví přeneseného na něj z moci práva vůči prvnímu majiteli i vůči pozdějšímu nabyvateli, pokud je prvním nebo druhým žalován, nýbrž může i v případě, že by se jednomu nebo druhému z nich dostala věc znovu do rukou podat vlastnickou žalobu na její navrácení na toho z nich, u koho se věc nachází.

[2, 8, § 4] 66. Pokud však nový majitel není schopen prokázat shora uvedené podmínky právoplatného nabytí, pak tento není zajištěn vůči dřívějšímu nabyvateli ani vůči předchozímu vlastníkovi, nýbrž je povinen přiznat věc tomu vlastníkovi, který je schopen dokázat její právoplatné nabytí (2-135) se splněním shora uvedených okolností, který věc postrádá.

[2, 8, § 4] 67. i když je ale věc přiřčena jednomu nebo druhému, zůstává jmenovaný a označený ručitel zavázán za hodnotu věci tomu, kdo ji pozbyl, a může být žalován osobou, která od něj věc

bezprostředně získala, pokud je jí věc upírána z povahy jednání, předešlým vlastníkem pak může být věc vymáhána na základě vlastnického práva.

[2, 8, § 4] 68. Je však ponecháno na určeném ručiteli, aby se proti žalobě vlastníka chránil stejným způsobem, tedy aby udal dalšího ručitele a dokázal poctivost obchodu, který s ním ujednal, a tento pak pokračuje dál, až se dospěje k takovému prodávajícímu, který není schopen prokázat dalšího ručitele a tím ani právoplatnost nabytí věci, kterou dále prodával.

[2, 8, § 4] 69. Tento, pokud nezpůsobil žádné poškození při nabytí nebo dalším prodeji, není vlastníkovu zavázán ničím jiným, než tím, co za věc obdržel od dalšího majitele, nebo jakou získal v souvislosti s věcí výhodu nebo užitek.

[2, 8, § 4] 70. Kde by ale z jeho strany bylo prokazatelné poškození, je vlastníkovu povinován uhradit nejvyšší hodnotu dle jeho požadavků dle předchozího soudního určení se všemi požitky, které byly z věci pobírány, a se všemi škodami, které byly způsobeny.

Příloha č. 2 – Hortenova osnova z roku 1774¹⁵⁶

II. 2.5

[2, 2] §. 5. Chráníme vlastníka v právech jemu náležejících nejen tehdy, když je věc v jeho držení, všemi takovými právními prostředky, které může držitel použít k nakládání s majetkem a k jeho opětovnému získání, nýbrž i tehdy, pokud věc ztratí nebo je mu někým zadržována; pak může při zohlednění § 23 své vlastnictví uplatňovat vůči kterémukoliv držiteli nebo detentorovi dané věci a tuto věc po něm vyžadovat zpět.

II. 6.5 – 13

[2, 6] §. 5. Dále chceme i z důvodu zajištění obecného obchodu a oběhu tímto určit a ustanovit za obecně platné, že pokud někdo získá takovým způsobem cizí movitou věc v nezpochybněném a dobře podloženém mínění, že prodejce je jejím vlastníkem, a dá naproti tomu něco ze svého majetku, nebo se něčeho vzdá, tak aby byla pokryta hodnota dané věci, pak získá vlastnictví k této věci tímž způsobem, jako by byl prodávající skutečným vlastníkem.

[2, 6] §. 6. Tomuto nabytí nestojí nic v cestě, i pokud si byl prodejce vědom toho, že je daná věc odcizená, nebo pokud by ji sám ukradl nebo ji podvodně zcizil. Takovéto neoprávněné držení by nemělo jít ke škodě třetímu nevinnému nabyvateli, nýbrž by mělo zcela zaniknout novým bezúhonným nabytím.

[2, 6] §. 7. Pro takovéto bezúhonné nebytí však nestačí prostá nevědomost o tom, že je věc odcizená, nýbrž se musí sejít takové okolnosti, ze kterých by nabyvatel rozumným a pravděpodobným způsobem mohl přepokládat vlastnictví prodejce nebo alespoň jeho pravomoc libovolně s věcí nakládat.

K těmto okolnostem patří: zaprvé, pokud prodejce v rámci své živnosti obchoduje s danými věcmi nebo věci, které jsou mu předány, nabízí k prodeji; zadruhé pokud je prodejce v takovém majetkovém stavu, že se u něj nezdá být neobvyklé, že věci této povahy a v tomto množství vlastní a opětovně vydává; zatřetí pokud vůči němu nemůže být z důvodu veřejného uznání a zjevného dobrého jména pojata podezření, že si cizí věc přivlastnil nepovoleným způsobem.

[2, 6] §. 8. Naproti tomu není zajištěn nikdo, kdo něco koupí mimo veřejnou prodejní dobu od cizí neznámé osoby nebo od zřejmého pobudy, nebo od někoho, kdo zjevně nenakládá svobodně se svým jměním, (167) nebo konečně od takové osoby, u které může převládat důvodné podezření pro nedostatečné naplnění podmínek shora uvedeného §, nebo pokud má prodávající cizí věc v péči, a z povahy věci lze vyvodit, že tato věc nenáleží jemu, nýbrž jiné osobě, jejíž statek spravuje.

[2, 6] §. 9. Největší jistoty by se měla ale těšit ta osoba, která zakoupí věc veřejně nabízenou k prodeji v rámci soudních dražeb nebo jiných prodejů prováděných veřejně nebo separátně ze strany veřejného orgánu, kromě případů, že by se oklamáním soudu dostalo k prodeji něco nepatřičného, o čem by byl kupující dobře spraven.

[2, 6] §. 10. Splnění obou těchto podmínek musí být prokázáno tou osobou, která se ve věci chce bránit proti nárokům předchozího vlastníka; k ověření dobrého a bezúhonného mínění, s jakým

¹⁵⁶ ABGB – Entwurf Horten 1774 [online]. [cit. 4. března 2013]. Dostupné na < <http://www.koeblergerhard.de/Fontes/Entwurf-Horten-gesamt-ohneEinleitung.htm>>, přeložila Martina Loskotová, diplomant udělal drobné pojmové korekce.

byla věc získána, nejsou přípustné žádné jiné důkazy, než uvedení jména ručitele, se kterým byla věc dojednávána, a jeho právní usvědčení v případě, že to popře, nebo pokud byla věc zakoupena od neznámé osoby, která již není zjistitelná, svědectví důvěryhodné osoby, že tato věc byla veřejně nabízena na trhu. Ověření jednání týkajícího se dané věci musí být takové, aby z něj bylo možno vyvodit, jak bylo s věcí nakládáno a zároveň mohlo být posouzeno nepodezřelé jednání nabyvatele.

[2, 6] §. 11. Pokud by naproti tomu držitel nechtěl nebo nemohl prokázat, od koho a jakým počestným a úplatným jednáním věc získal, nebo pokud by bylo zjištěno, že bylo jednání nepřípustné nebo podvodné, že byla pozorována obzvláštní utajenost, nebo byla stanovena velmi nízká cena pod skutečnou hodnotou věci, nebo dokonce byla věc získána neúplatně, nebo pokud by se vyskytly jiné okolnosti u prodejce nebo jeho jednání, které by mohly vzbudit oprávněné podezření, pak je předchozímu vlastníkovi ponecháno i nadále vlastnictví a žalovaný je odsouzen k navrácení věci.

[2, 6] §. 12. Pokud byla věc řádně nabyta předepsaným způsobem, pak musí mít nový vlastník, v případě, že je žalován bývalým vlastníkem, nejen právo s věcí nakládat, nýbrž pokud by se posledně jmenovanému věc dostala do rukou, je nový vlastník také oprávněn sám věc vyžadovat jako svou vlastní. Pokud by ale věc byla v rukou třetího majitele, který by nemohl prokázat splnění shora uvedených podmínek právního nabytí, pak tento není zajištěn nejen před osobou, která nabyla vlastnictví k věci z právní moci, nýbrž ani před bývalým vlastníkem.

[2, 6] §. 13. Jmenovaný a označený ručitel ručí tomu, kdo věc pozbyl, za její hodnotu, a může být žalován osobou, která od něj věc bezprostředně získala, pokud (168) je jí věc upírána z povahy jednání, předešlým vlastníkem pak může být věc vymáhána na základě vlastnických práv; v tomto posledním případě je však na něm, aby se chránil jmenováním dalšího ručitele a prokázáním řádně uzavřeného obchodu s touto osobou, a tak dále, až se konečně dospěje k takovému prodávajícímu, který není schopen prokázat právoplatné nabytí. Tento pak bývalému vlastníkovi ručí takovým způsobem, který je určen ve druhé kapitole podle míry existujícího nebo neexistujícího poškození.

II. 21.48

[2, 21] §. 48. Pokud se ale věc nachází v držení třetí osoby, která se nepodílela na odcizení nebo zabavení, nýbrž tuto věc nabyla náhodou, nebo od někoho z dostatečného důvodu k předání majetku, pak je tato věc, pokud posledně jmenovaný již nabyl vlastnictví k věci oprávněně, pro prvního držitele ztracena; pokud naproti tomu nový držitel ještě nenabyl vlastnictví, pak může předešlý držitel proti němu podat vlastnickou žalobu.

II.21.49

(294) [2, 21] §. 49. Pokud by ale ani předešlý držitel nemohl dosvědčit právoplatný způsob, pak mu přesto přísluší nárok podobný ve svém účinku vlastnické žalobě, pokud prokáže právoplatně nabyté vlastnictví této věci, tak aby on jako držitel věci vše objasnil a aby mu věc včetně užívacích práv byla navrácena; tento nárok je na místě pouze tehdy, pokud má předešlý držitel k této věci silnější právo, současný detentor pak slabší právo.

[3, 9] §. 9. Pokud je cizí movitá věc prodávána bez svolení vlastníka, a kupující ví, že je věc cizí, pak je koupě neplatná a prodávající není povinen kupujícího odškodnit; s výjimkou případu, kdy se předpokládá, že bude povolení vlastníka získáno dodatečně, a případu, že by vlastník nesvolil, je výslovně podmíněn odškodněním. Pokud však vlastník svou věc nechá prodat vědomě a neprotestuje proti tomu, pak nabývá kupující vlastnictví stejným způsobem, jako by vlastník prodej věci výslovně povolil a tento může uplatňovat odškodnění pouze na prodávajícím.

[3, 9] §. 10. Ten samý případ nastává, jak je zde uvedeno ve druhém díle, šestá kapitola, § 5 a v následujících stanovených tezích také tehdy, pokud někdo koupil cizí věc nevědomě a v nezpochybněné víře, že patří prodejci; u nemovité věci podává vodítko druhý díl, pátá kapitola § 8 a zde následně obsažená úprava.

[3, 9] §. 11. Pokud věc patří nedílně společenství, pak může každý prodat svůj podíl. Pokud by ale byla prodána celá společná věc jedním z nich, pak neškodí druhým na jejich právech jinak, než v jakém zde shora uvedeném rozsahu škodí vlastníkovu prodej zcela cizí věci uskutečněný třetí osobou.

[3, 9] §. 12. Pokud má prodávající danou věc pouze v odvolatelném vlastnictví nebo právo k této věci zaniká jeho osobou, pokud nějaké právo k věci náleží třetí osobě, nebo pokud je prodávající omezen at' už na základě poslední vůle nebo na základě ujednání mezi živými, a kupující o této povaze věci ví, pak se prodej uskutečňuje pouze v rozsahu práva náležejícímu prodávajícímu.

[3, 9] §. 13. Pokud ale prodávající věc, ke které má jen omezené právo, prodá kupujícímu, který neví o tomto omezení, tak, jako by mu patřila neomezeným vlastnictvím, a tato věc je buď movitá, nebo tehdy, pokud se jedná o nemovitou věc a zákaz prodeje nebo jiné omezení prodeje není zaneseno, pak nemůže být kupující u nemovité¹⁵⁷ věci po uskutečnění předání a u nemovité věci poté, co mu bude toto nabytí úředně zaneseno, nikým napaden; pokud jsou ale naproti tomu poslední vůle nebo pořízení za života, kterými je prodávající omezen ve svých právech, u nemovité věci úředně zaneseny, pak nemůže v žádném případě proběhnout prodej této věci k nevýhodě osoby, k jejímuž užítku bylo omezení prodeje určeno.

¹⁵⁷ Pozn. překl.: zde je v orig. nemovité, podle smyslu bych ale předpokládala, že by zde mělo být movité.

Příloha č. 3 – Martiniho osnova z roku 1796¹⁵⁸

II.8.10

(108) [2, 8] §. 10. Pokud je někomu dána do zástavy věc bez svolení vlastníka, pak sice posledně jmenovanému náleží právo svou věc domáhat a vyžadovat zpět; je však také zavázán v případech, pokud by vlastnická žaloba proti řádnému držiteli byla bez účinku, řádného zástavního věřitele buď odškodnit, nebo mu zástavu přenechat, a uplatňovat právo na náhradu u hlavního dlužníka.

II.3.16-23

(91) [2, 3] §. 16. Předmětem vlastnické žaloby tedy zpravidla nejsou všechny takové věci,, které nelze odlišit od ostatních stejného druhu; proto nemohou být soudní cestou vymáhány hotovostní peníze, které někdo již smísil se svou vlastní hotovostí, ani veřejné dluhopisy znějící na doručitele.

Pokud však nastanou takové okolnosti, kdy je žalobce schopen prokázat vlastnické právo, pak je možno vlastnickou žalobu podat.

3)

[2, 3] §. 17. Pokud je zpochybňováno, zda movitá věc, která je vyžadována zpět, je skutečně ta, která se nachází v opatrování žalovaného, pak má žalobce právo vyžadovat její vypořádání a soudní prohlídku. Pokud však nezáleží na vlastnickém, ani držitelském právu, pak nepřichází v úvahu ani takové vypořádání.

[2, 3] §. 18. Pokud však žalobce nemůže podat důkaz o nabytí vlastnictví, ale již objasnil platný titul a skutečný způsob, jakým se dostal k majetku, který je mu odpírán, pak musí být tento do té doby považován za skutečného vlastníka, dokud žalovaný neprokáže lepší nebo stejné právo.

[2, 3] §. 19. Žalovanému přísluší již tehdy lepší právo, pokud má stejně mocný právní důvod své pravé 4) držby jako žalobce, protože pokud se dvě znesvářené strany nacházejí ve stejné situaci, je dána přednost skutečnému držiteli i v případě pochyb, a pokud žalobce plně neprokáže pravdivost svých nároku, musí být žalovaný zproštěn viny.

[2, 3] §. 20. Vlastnická žaloba nemůže být na řádného držitele movité věci podána ani tehdy, pokud je věc získána: a) při veřejné dražbě, nebo b) od obchodníka oprávněného k takovému obchodu, nebo c) od někoho, komu žalobce věc sám přenechal k užívání, k opatrování nebo za jiným účelem; předchozí vlastník může poté dále uplatňovat své právo vůči těmto ručitelům.

[2, 3] §. 21. Pokud je ve třetím případě prokázáno, že z důvodu povahy získané věci, její nápadně nízké ceny nebo z důvodu známých osobních vlastností předchůdce, může vzniknout důvodné podezření ohledně řádného převodu držby, pak sám přestává být řádným držitelem a musí poté v těchto případech ustoupit vlastníkovi.

[2, 3] §. 22. Také by mělo platit, že, pokud takovému držiteli věc připadne neúplatně, pak by měl být tento držitel, neboť se snaží pouze získat, stíhán vlastníkem, který nechce pouze ztrácet. To je zásada, která by měla platit i u všech ostatních případů, kdy nastanou tyto okolnosti.

158 *ABGB Entwurf Martini 1796* [online]. [cit. 4. března 2013]. Dostupné na <<http://www.koeblergerhard.de/Fontes/EntwurfMartini.htm>>

Přeložila Martina Loskotová, diplomant udělal drobné pojmové korekce.

[2, 3] §. 23. Pokud je držitel žalován zároveň vlastníkem podstaty a vlastníkem užitku kvůli odstoupení majetku, tak musí každému být odstoupeno to, co mu přísluší.⁵⁾

3) Závěr v Martiniho redakci mluvil o příkazu, který musí být směřován na žalovaného, aby vrátil věc proti odškodnění. 1.srpna 1795 však bylo považováno za přiměřenější, aby na tomto místě bylo rozhodnuto pouze o přípustnosti vlastnické žaloby.

4) Výraz „untadelfahft“ (bezúhonný) použitý Martinim 1.srpna 1795 byl nahrazen výrazem „echt“ (opravdový, pravý, nefalšovaný, skutečný).

5) V tomto Martiniho návrhu bylo na závěr rozhodnuto, že vrchní vlastník je podřízen uživatelskému vlastníkovi, což bylo zdůvodněno v dodatku.

Příloha č. 4 - Návrh OZ 2012 ze 17. 5. 2005

Nabytí vlastnického práva od nevladníka

§ 964

(1) Ten, komu byla věc nezapsaná ve veřejném seznamu převedena tak, že byl vzhledem ke všem okolnostem v dobré víře, že převodce je oprávněn vlastnické právo k věci na něho převést, zvláště stal-li se převod vlastnického práva

a) veřejnou dražbou,

b) od podnikatele při jeho podnikatelské činnosti v rámci běžného obchodního styku, anebo

c) za úplatu od někoho, komu vlastník sám věc svěřil,

stává se vlastníkem věci.

(2) Vlastníkem věci se stane i ten, kdo prokáže svoji dobrou víru, že převodce je oprávněn vlastnické právo k věci na něho převést, i když na něho věc byla převedena za jiných okolností než stanoví odstavec 1.

§ 965

Ustanovení § 964 se nepoužije, prokáže-li vlastník do jednoho roku ode dne převodu, že ho ten, kdo věc převedl třetí osobě, zbavil věci úmyslným trestným činem.

§ 966

Alternativa I:

§ 966

(1) Bylo-li zapsáno vlastnické právo k nemovité věci do katastru pro osobu, která platně vlastnické právo nenabyla, hledí se na ni jako na vlastníka, nedomáhal-li se skutečný vlastník vydání věci do tří měsíců, ode dne, kdy se o zápisu dozvěděl, nejpozději však do tří let, a nebyla-li osoba zapsaná do katastru jako nový vlastník v dobré víře, do deseti let od provedení zápisu.

(2) Ten, komu osoba zapsaná v katastru jako vlastník, ač platně vlastnické právo nenabyla, převedla vlastnické právo k nemovité věci, se stává vlastníkem věci po uplynutí dob podle odstavce 1. Byl-li předchůdce i nabyvatel v dobré víře, započtou se nabyvateli do dob podle odstavce 1 doby svědčící jeho předchůdci.

(3) Odstavce 1 a 2 se použijí obdobně, jedná-li se o movitou věc zapsanou do veřejného seznamu.

Alternativa II:

§ 966

(1) Proti tomu, kdo jedná v důvěře v zápis do katastru, nelze namítat, že zápis neodpovídá skutečnosti.

(2) Kdo v dobré víře nabytí vlastnické právo k nemovité věci zapsané do katastru, považuje se za skutečného vlastníka. To platí obdobně i pro nabytí jiných věcných práv zapsaných do katastru.

(3) Odstavce 1 a 2 se použijí obdobně, jedná-li se o movitou věc zapsanou do veřejného seznamu.

§ 967

Při nabytí vlastnického práva od nevladníka má předešlý vlastník právo na náhradu škody vůči těm, kdo jsou za to odpovědni.

K § 964 až 967:

Zásadní změnu osnova přináší návrhem úpravy nabytí vlastnického práva od nevlastníka. Platné občanské právo absolutizuje římskoprávní dogma o tom, že nikdo nemůže na jiného převést víc práv než má sám (*nemo plus iuris ad alium transferre potest quam ipse habet*) měrou nebývalou. Tuzemská právní tradice byla a je v tom směru ve vleku nauky vystavěné na podkladě rakouského občanského zákoníku. ABGB na počátku 19. stol. sice ještě nedokázal konzervativismus římského práva zcela opustit, přece však i on poskytl dobromyslným nabyvatelům ochranu (§ 367). Československé a české občanské právo, odrážející se v zákonných úpravách z let 1950 a 1964, tuto ochranu naopak zcela vyloučilo, jsouc tak v příkrém rozporu s vývojem legislativy vyspělých zemí kontinentální Evropy.

Moderní zákoníky uvedené pojetí dávno opustily rozvinutím rozsáhlé ochrany nabyvatele jsoucího v dobré víře. Návrh tedy sleduje jednak přiblížit naše občanské právo ustáleným civilistickým konvencím, jednak překlenout nerovnováhu úpravy občanského a obchodního práva. Platný obchodní zákoník umožňuje nabytí vlastnického práva od nevlastníka (§ 445) a vzhledem k § 262 obch. z. se tak otvírají zadní vrátka k využití této úpravy i pro neobchodní vztahy, avšak, pro nedostatek ochranných prvků, také pro její zneužití.

Osnova v návrhu úpravy nabytí vlastnického práva od nevlastníka nerozlišuje mezi věcmi movitými a nemovitými, ale hlavně mezi věcmi zapsanými a nezapsanými ve veřejnoprávních evidencích.

Pokud se jedná o věci nezapsané do veřejného seznamu, odlišují se dvě skutkové podstaty. První případ se týká takových způsobů nabytí věci, při nichž nabyvatel pravidelně je v dobré víře, že ji nabývá od osoby oprávněné věc zcizit jako od vlastníka nebo od osoby k zcizení autorizované. Typická jednání tohoto druhu se také příkladmo uvádí (koupě od obchodníka, v aukci nebo od osoby, již vlastník věc sám svěřil). Dobrá víra nabyvatele však není a priori vyloučena ani v některých dalších případech. Tehdy se však vyžaduje, aby nabyvatel svoji dobrou víru prokázal. Zároveň se zamýšlí poskytnout ochrana vlastníkově, jenž byl věci zbaven úmyslným trestným činem.

Pokud se jedná o nemovité věci zapsané v katastru nemovitostí, uvádí se následující:

Komise pro přípravu návrhu paragrafového znění osnovy nedokázala nalézt při respektování věcného záměru občanského zákoníku řešení, jak posílit dobrou víru v katastru nemovitostí a zajistit tak ochranu osob jednajících v dobré víře v zápisy vlastnických a jiných věcných práv do katastru v případě, že tato práva nabudou od osoby zapsané v katastru jako osoba oprávněná, byť ta oprávněnou osobou ve skutečnosti není.

Komise se shodla pouze v závěru, že řešení, které respektuje zadání věcného záměru "se zavede zvláštní ochrana pro případy nabytí vlastnického práva k věcem evidovaným (..) zejména v katastru nemovitostí", a to tak, "že skutečnému vlastníkově náleží relativně krátká lhůta v řádech týdnů, dozvěděl-li se, že ke změně v seznamu došlo, a lhůta relativně delší (v řádech let), nedozvěděl-li se to, k popření zapsaného stavu," jak je také vystihuje návrh alternativy I., není akceptovatelné, protože ohrožuje vlastnické právo skutečných vlastníků, aniž se jim poskytuje potřebná preventivní ochrana, přičemž by ani takto navržené řešení nepřineslo potřebnou jistotu těm, v jejichž prospěch má mířit.

Z toho důvodu se předkládá v alternativě II. návrh jiného řešení, opírající se o pojetí, které si v kontinentální Evropě osvojily právní řády francouzský, belgický, lucemburský, italský, španělský, portugalský a některé další. Alternativou II., jakož i souběžným alternativním návrhem dalších opatření (jedná se zejména o alternativu II. u § 449 o formě právního jednání a alternativu II u § 962 a 963 o nabytí vlastnického práva k nemovité věci) se navrhuje zavést konsenzuální systém i pro nabytí vlastnického práva k nemovitým věcem, vyžádat pro smlouvu o převodu vlastnického práva nemovité věci formu veřejné listiny a spojit zápis vlastnického práva do katastru nemovitostí s negativní publicitou, a poskytnout tak osobám jednajícím v dobré víře v katastru plnou ochranu.

Alternativa II více odpovídá celkové koncepci osnovy, nelze ji však zavést, byla-li by

podkladem pro zápis vlastnického práva do katastru - jako je tomu - dosud jakákoli soukromá listina.

Příloha č. 5 - Návrh OZ 2012 ze 19. 5. 2007

Nabytí vlastnického práva od nevlastníka

§ 982

(1) Ten, komu byla převedena věc, která není zapsána ve veřejném seznamu, tak, že byl vzhledem ke všem okolnostem v dobré víře, že převodce je oprávněn na něho převést vlastnické právo k věci, zvláště stal-li se převod vlastnického práva

- a) veřejnou dražbou,
 - b) od podnikatele při jeho podnikatelské činnosti v rámci běžného obchodního styku,
 - c) za úplatu od někoho, komu vlastník věc svěřil,
 - d) od neoprávněného dědice, jemuž bylo dědictví potvrzeno, anebo
 - e) na regulovaném trhu,
- stává se vlastníkem věci.

(2) Vlastníkem věci se stane i ten, kdo prokáže svoji dobrou víru v oprávnění převodce převést na něho vlastnické právo k věci, třebaže mu byla věc převedena za jiných okolností, než stanoví odstavec 1. To neplatí, prokáže-li vlastník do jednoho roku ode dne převodu, že ho ten, kdo věc převedl třetí osobě, zbavil věci činem povahy úmyslného trestného činu.

K § 982:

Zásadní změnu osnova přináší návrhem úpravy nabytí vlastnického práva od nevlastníka. Platné občanské právo absolutizuje římskoprávní dogma o tom, že nikdo nemůže na jiného převést víc práv než má sám (*nemo plus iuris ad alium transferre potest quam ipse habet*) měrou nebývalou. Tuzemská právní tradice byla a je v tom směru ve vleku nauky vystavěné na podkladě rakouského občanského zákoníku. ABGB na počátku 19. stol. sice ještě nedokázal konzervativismus římského práva zcela opustit, přece však i on poskytl dobromyslným nabyvatelům ochranu (§ 367). Československé a české občanské právo, odrážející se v zákonných úpravách z let 1950 a 1964, tuto ochranu naopak zcela vyloučilo, jsouc tak v příkrém rozporu s vývojem legislativy vyspělých zemí kontinentální Evropy. Moderní zákoníky uvedené pojetí dávno opustily rozvinutím rozsáhlé ochrany nabyvatele jsoucího v dobré víře. Návrh tedy sleduje jednak přiblížit naše občanské právo ustáleným civilistickým konvencím, jednak překlenout nerovnováhu úpravy občanského a obchodního práva. Platný obchodní zákoník umožňuje nabytí vlastnického práva od nevlastníka (§ 445) a vzhledem k § 262 obch. z. se tak otvírají zadní vrátka k využití této úpravy i pro neobchodní vztahy, avšak, pro nedostatek ochranných prvků, také pro její zneužití. Osnova v návrhu úpravy nabytí vlastnického práva od nevlastníka nerozlišuje mezi věcmi movitými a nemovitými, ale hlavně mezi věcmi zapsanými a nezapsanými ve veřejnoprávních evidencích.

Pokud se jedná o věci nezapsané do veřejného seznamu, odlišují se dvě skutkové podstaty. Prvý případ se týká takových způsobů nabytí věci, při nichž nabyvatel pravidelně je v dobré víře, že ji nabývá od osoby oprávněné věc zcizit jako od vlastníka nebo od osoby k zcizení autorizované. Typická jednání tohoto druhu se také příkladmo uvádí (koupě od obchodníka, v aukci nebo od osoby, již vlastník věc sám svěřil). Dobrá víra nabyvatele však není a priori vyloučena ani v některých dalších případech. Tehdy se však vyžaduje, aby nabyvatel svoji dobrou víru prokázal. Zároveň se zamýšlí poskytnout ochrana vlastníkovi, jenž byl věci zbaven úmyslným trestným činem.

§ 983

Bylo-li zapsáno vlastnické právo k věci zapsané do veřejného seznamu ve prospěch osoby, která byla v dobré víře, že jí vlastnické právo náleží, použije se § 873.

DZ k § 983:

Ustanovení je pojato jako párové ustanovení k § 982. Zároveň jde o odkazové ustanovení, neboť jen připomíná, že obecné právní pravidlo § 883 je použitelné i při zápisech vlastnického práva.

Příloha č. 6 - Návrh OZ 2012 z ledna 2009 a prosince 2010

Nabytí vlastnického práva od neoprávněného

§ 1041

(1) Vlastníkem věci se stane ten, kdo získal věc, která není zapsána ve veřejném seznamu, a byl vzhledem ke všem okolnostem v dobré víře v oprávnění druhé strany vlastnické právo převést na základě řádného titulu, pokud k nabytí došlo

- a) ve veřejné dražbě,
- b) od podnikatele při jeho podnikatelské činnosti v rámci běžného obchodního styku,
- c) za úplatu od někoho, komu vlastník věc svěřil,
- d) od neoprávněného dědice, jemuž bylo nabytí dědictví potvrzeno,
- e) při obchodu s investičním nástrojem nebo s cenným papírem na doručitele, anebo
- f) při obchodu na komoditní burze.

(2) Vlastníkem věci se stane i ten, komu byla věc vydána, prokáže-li dobrou víru v oprávnění převodce převést na něho vlastnické právo k věci, třebaže k převodu došlo za jiných okolností. To neplatí, pokud vlastník prokáže, že věc pozbyl ztrátou nebo činem povahy úmyslného trestného činu.

§ 1042

Vlastnického práva ani dobré víry svého předchůdce se k svému prospěchu nemůže dovolat ten, kdo věc získal s vědomím, že vlastnické právo bylo nabyto od neoprávněného.

§ 1043

Bylo-li zapsáno vlastnické právo k věci zapsané ve veřejném seznamu ve prospěch osoby, která byla v dobré víře, že jí vlastnické právo náleží, použije se § 920

Příloha č. 7 - Návrh OZ 2012 z dubna 2011

Nabytí vlastnického práva od neoprávněného

§ 1081

Vlastníkem věci se stane ten, kdo získal věc, která není zapsána ve veřejném seznamu, a byl vzhledem ke všem okolnostem v dobré víře v oprávnění druhé strany vlastnické právo převést na základě řádného titulu, pokud k nabytí došlo

- a) ve veřejné dražbě,
- b) od podnikatele při jeho podnikatelské činnosti v rámci běžného obchodního styku,
- c) za úplatu od někoho, komu vlastník věc svěřil,
- d) od neoprávněného dědice, jemuž bylo nabytí dědictví potvrzeno,
- e) při obchodu s investičním nástrojem, cenným papírem nebo listinou vystavenými na doručitele, anebo
- f) při obchodu na komoditní burze.

§ 1082

Získal-li někdo v dobré víře za úplatu použitou movitou věc od podnikatele, který při své podnikatelské činnosti v rámci běžného obchodního styku obchoduje takovými věcmi, vydá ji vlastníku, který prokáže, že věc pozbyl ztrátou nebo že mu věc byla odňata svémocně a že od ztráty nebo odnětí věci uplynuly nejvýše tři roky.

§ 1083

Získal-li někdo movitou věc za jiných okolností, než které stanoví § 1081 nebo 1082, stane se vlastníkem věci, pokud prokáže dobrou víru v oprávnění převodce převést vlastnické právo k věci. To neplatí, pokud vlastník prokáže, že věc pozbyl ztrátou nebo činem povahy úmyslného trestného činu.

§ 1084

Vlastnického práva ani dobré víry svého předchůdce se nemůže k svému prospěchu dovolat ten, kdo získal movitou věc s vědomím, že vlastnické právo bylo nabyto od neoprávněného.

§ 1085

Ustanovení § 1082 až 1084 se nepoužijí, pokud se jedná o investiční nástroj, cenný papír nebo listinu vystavené na doručitele nebo o věci nabyté ve veřejné dražbě, v dražbě při výkonu rozhodnutí nebo při provádění exekuce prodejem movitých věcí nebo o věci nabyté při obchodu na komoditní burze.